George R. Knight

Apokaliptika, és egy termékenységtől megfosztott adventizmus

Gondoljuk végig:
nem azon munkálkodunk éppen,
hogy felszámoljuk mindazt, ami közösségünket
szükségessé és időszerűvé teszi?

ADVENT KIADÓ

George R. Knight

Apokaliptika, és egy termékenységtől megfosztott adventizmus

George R. Knight

Apokaliptika, és egy termékenységtől megfosztott adventizmus

Gondoljuk végig: nem azon munkálkodunk éppen,
hogy felszámoljuk mindazt,
ami közösségünket szükségessé és időszerűvé teszi?

ADVENT KIADÓ
Budapest, 2011

George R. Knight további művei:

A Search for Identity
A Brief History of Seventh-day Adventists
Ellen White's World (Ellen White kora)
Exploring Ecclesiastes and the Song of Solomon
Exploring 1, 2, 3 John and Jude (2009 tavasza)
Exploring Galatians and Ephesians
Exploring Hebrews
Exploring Mark
If I Were the Devil
Joseph Bates
Lest We Forget (Hogy el ne feledjük!)
Meeting Ellen White
Organizing for Mission
Reading Ellen White (Hogyan olvassuk Ellen White műveit?)
Sin and Salvation (2009 tavasza)
The Cross of Christ
Walking with Ellen White (Ellen White mindennapjai)
Walking with Paul in the Book of Romans

Amennyiben ezekből a művekből rendelni szeretne, hívja az alábbi telefonszámot:

1-800-765-6955,

illetve minden egyéb Review and Herald® kiadvánnyal kapcsolatban látogasson el honlapunkra:

www.reviewandherald.com

Apokaliptika, és egy termékenységtől megfosztott adventizmus

Termékenységtől megfosztani…

A mű eredeti címe erőteljes, szinte horrorba illő képet használ: Az adventizmus kasztrálása. Micsoda visszás érzéseket kelt ez a kifejezés bennünk!

Értelmetlennek azonban korántsem nevezhetjük. Ez a szó ugyanis a termékenység elveszítését hivatott kifejezni.

Járjunk csak utána, hogy a protestáns liberalizmus miként hajtotta végre magán ezt a kellemetlen kimenetelű műveletet!

Figyeljük meg, hogyan kísértette meg az adventizmust is ugyanez a sors!

Ezt a rövid lélegzetű könyvet George Knight pályafutásának legfontosabb eredményeként tartja számon: nem csupán felfedi benne az adventizmus jelen kori rákfenéit, eltorzulásait, hanem arra is rámutat, milyen égető szükséglet az apokaliptikus üzenet újjáélesztése, amely a kezünkbe adja a megújult tetterő kulcsát, miközben a világ s vele együtt az egyház is történelme végéhez közeledik.

George R. Knight az Andrews Egyetem Teológiai Szemináriumának nyugalmazott egyháztörténész professzora. Számos könyv, köztük az Adventista Örökség-sorozat, az Ellen G. White-sorozat és egy bibliai kommentárokat tartalmazó áhítatos kiadvány szerzője.

Korunk időszerű kiadványai

REVIEW AND HERALD® KIADÓ
(REVIEW AND HERALD PUBLISHING ASSOCIATION)
Alapítás éve:1861. www.reviewandherald.com

A mű eredeti címe:
The Apokalyptic Vision and the Neutering of Adventism
(REVIEW AND HERALD PUBLISHING ASSOCIATION)

Fordította: Erdődy-Szilágyi Éva

Lektorálta: Kökényes Zsuzsa

Kiadja az Advent Kiadó
1171 Budapest, Borsfa u. 55.
www.adventkiado.hu info@adventkiado.hu
Tel.: +36-1-256-5205

Felelős kiadó: Ócsai Tamás

Borítóterv: Aranyos Zsolt
Nyomdai előkészítés: Farkas Attiláné
Felelős vezető: Czinkota András

Nyomdai munkák: Szőllősy Botond, Debrecen

ISBN 978-963-9930-25-4

Tartalomjegyzék

Gondolatok a terméketlenné válás (kasztrálás) kifejezés kapcsán

A „kasztrálás” nem éppen kedvelt kifejezés.
Maga a művelet sem egy kellemes dolog, akár a testi, akár a lelki következményeket nézzük.
Egyesek számára gyűlöletes lesz ez a metafóra,
mások kedvelik majd,
de senki sem fogja elfelejteni.
Ha ez valóban így történik, célom első részét már el is értem azzal, hogy megírtam ezt a kis könyvet.

Első fejezet

Elég a fenevadközpontú prédikálásból!

A terméketlenné válás folyamatának bemutatása

Miért is érdemes adventistának lennünk?

Ez bizony jó kérdés. Olyannyira, hogy magam is küzdöttem vele az elmúlt öt évtizeden keresztül.

Néhányatok számára a válasz magától értetődő: nem tehettek róla, adventista családba születtetek.

Másoknál ez a hitbeli meggyőződés egyfajta függőség eredményeként jött létre. Vannak, akik találtak okot arra, hogy „jól érzik magukat" adventistaként. El sem tudják elképzelni, mit kezdjenek az élettel e nélkül.

Ez a kérdés azonban nekem személy szerint egy súlyos problémát vet fel. Ugyanis nem születtem „adventistának", és még mindig nem alakult ki bennem az egyház iránti függőségi viszony, annak ellenére, hogy 47 éve tartozom az egyházhoz.

Jó néhány indoknak mégiscsak kell lennie arra, hogy adventista vagyok, illetve az is maradok.

Gondolatok az adventizmus jelentőségét illetően

Saját konkrét esetem megértéséhez visszatérnék a gyökerekhez, vagyis a gyerekkoromhoz. Nemcsak hogy nem születtem adventista családba, hanem életem első 19 évében még keresztyénynek sem tartottam magam.

A valláshoz való hozzáállásban édesapámat követtem, aki úgy

tartotta, hogy „minden keresztény képmutató”. Osztotta Freud nézetét, amely szerint csak a gyenge embereknek van szükségük arra, hogy támaszkodhassanak az apaszerepet betöltő Istenre. Felnőtt éveim elején közölte velem, élete nagy baklövésének tartja, hogy mind a négy gyermeke kereszténnyé lett.

Amikor idősödni kezdett, ellenállása egy kissé enyhült ugyan, de korábbi nézetei már kialakították bennem saját meggyőződésemet a vallást illetően.

Hitetlenségemnek hirtelen szakadt vége egy evangelizációs sorozat alkalmával, melyet a Kalifornia állambeli Eurekában tartottak 1961-ben. Nem sokkal huszadik születésnapom előtt megkeresztelkedtem, és így a Hetednapi Adventista Egyház tagja lettem. Sok-sok új megtérthez hasonlóan én is alaposan megfigyeltelek titeket, adventistákat és a prédikátoraitokat. Hamarosan határozott következtetéseket vontam le, és azt gondoltam: *Micsoda fejetlenség!* Egyikőtök sem bizonyult tökéletesnek, és tudtam is, hogy miért. Nyilvánvalóan nem voltatok elég kitartóak a munkában!

Még mindig élénken emlékszem: megígértem az Úrnak, hogy Jézus után én leszek az első tökéletes keresztény. „*Mi sem egyszerűbb*” – gondoltam –, „hiszen az energiám végtelen és az elszántságomban sincs hiány”. Aztán valahogy mégsem volt igazán nehéz helytelen döntéseket hoznom. Az igaz élet tényleg nem megy olyan könnyen, mint az ellentéte?

Nos, valóban nem ment. 1969-ben már három egyetemi diplomával rendelkeztem az adventista teológia területén, és az egyház lelkészeként szolgáltam az Urat. De valahogy mégsem mentek rendben a dolgok. Az igazat megvallva csaknem nyolc éves küzdelemmel a hátam mögött annyira össze voltam zavarodva, mint még soha azelőtt. A gyülekezetekben, ahol szolgáltam, szintén kusza állapotok uralkodtak.

Egy márciusi reggelen aztán borítékba tettem a lelkészi megbízóleveleimet, amelyek mellé egy üzenetet is tűztem. Ez az egyházterületi elnöknek szólt, s benne lényegében lemondtam lelkészi hivatásomról.

Na mármost, egyházterületem elnöke – lévén igen jószívű ember –, szeretett volna „megmenteni engem a munka számára". Éppen ezért visszaküldte megbízóleveleimet egy bátorító üzenet kíséretében. Úgy vélte, csak rossz napom lehetett, s azért jutottam erre a hirtelen elhatározásra. De nekem az életem volt „rossz"! Ki akartam szállni ebből az egészből – nemhogy adventista, de még keresztény sem akartam lenni többé. Csak arra vágytam, hogy visszatérjen az a boldog hedonista időszak, amit olyan nagyon élveztem életem korábbi éveiben. Ezért ismét beborítékoltam, majd másodszor is elküldtem a leveleket.

A jó atyafi ekkor már meghívott magához, imádkozott velem és értem, majd újfent visszaadta a leveleket. Kár volt a fáradságért! Mikor hazatértem, megfogalmaztam egy igencsak éles hangvételű levelet, hogy mit is kezdjen a megbízóleveleimmel, és az egész paksamétát postára adtam immár harmadszorra is.

Így született meg az első sikeres irodalmi alkotásom: sohasem láttam viszont a megbízóleveleimet. Az azt követő hat évben egyáltalán nem olvastam a Bibliát, hat évig nem is imádkoztam, s hat kerek esztendeig lelki értelemben véve „messzi vidéken" (Lukács 15:13) jártam.

Az eltelt hosszú évek alatt doktori képzésben filozófiát tanultam. Ám mire megkaptam a diplomámat, arra a következtetésre jutottam, hogy a filozófia képtelen megfelelő válasszal szolgálni az élet legalapvetőbb kérdéseit illetően. Ennek a felismerésnek számomra rendkívüli jelentősége volt, hiszen éppen azért fogtam bele ebbéli tanulmányaimba, hogy megtaláljam az élet „igazi értelmét", amelyet adventistaként sem fedeztem fel.

Akkortájt a tanszékem professzora, egy zsidó származású agnosztikus* egzisztencialista, egy nap azt mondta nekem, hogy ha nem lenne zsidó, tulajdonképpen egy senki lenne.

Ez a kijelentés egy olyan ember szájából, aki rendszeresen kipellengérezte a vallást az osztályában, teljességgel váratlanul ért. „Ezt meg hogy érti?" – kérdeztem meglepetten. Josh válasza éppolyan lényegre törő volt, mint amennyire emlékezetes is. Még mindig látom szenvedélyes gesztusait, miközben azt fejti ki előttem, hogy éppen zsidó volta adott értelmet életének, mert így nem csupán egy a Földön élő sokmillió ember között, hanem egy közösség tagja lehet. Maga a közösség pedig nem pusztán útmutatóként szolgált az életében, de küldetést is bízott rá, hogy az egész világon hirdesse a rá bízott üzenetet.

Döbbenten hallgattam, s közben azon járt az agyam, hogy ez a Josh nem is zsidó, ő adventista! (Persze, ha más háttérrel rendelkeztem volna, behelyettesíthettem volna a baptista, metodista vagy katolikus jelzőt is.)

Josh segített megértenem, amit Máté evangéliumának 13-ik fejezetéből már régen fel kellett volna fedeznem: mégpedig a növények és a halak sokféleségét, melyek minden vallásos közösségben megtalálhatóak lesznek egészen az aratás idejéig (lásd: a 30. valamint a 48–49. verset). Ráébresztett arra a rendkívül fontos tényre, hogy minden vallásos közösség kétféle emberből tevődik össze: hívőkből és a neveltetés, illetve műveltség révén odatartozókból. Josh esetében vallásos beállítottságát legnagyobb mértékben az határozta meg, hogy beleszületett egy bizonyos közösségbe, és annak normái szerint nevelték. Az, hogy vallási szempontból hova tartozik, magát az életet jelentette neki, jól-

* Az agnoszticizmus egy filozófiai irányzat, mely azt hirdeti, hogy Isten létezését nem lehet bizonyítani. (A fordító megjegyzése)

lehet nem volt „hívő”. Történelmileg, kulturálisan és szociális értelemben is helye volt a világban, és mindhárom okból szerette és tisztelte is ezt a helyét.

Amikor jó néhány évvel később elgondolkoztam a Josh-sal folytatott beszélgetésünkön, rájöttem, hogy ha történetesen adventistának születek, és az édesapám lelkipásztorként szolgált volna, az édesanyám – mondjuk – egy egyházi iskolában tanít, nagypapám pedig valamelyik egyházterület elnöke, a legnehezebb lett volna számomra – és csak a legszélsőségesebb esetben történhetett volna meg –, hogy elhagyom az egyházamat, amely társadalmilag értelmet adott az életemnek. Könnyebb lett volna bent maradni, semmint kilépni, még abban az esetben is, ha nem él bennem a hit. Valójában ilyen körülmények között sokkal előnyösebb, ha az ember lelkész lesz, vagy az egyház berkein belül adminisztratív ügyintéző, esetleg bibliatanító, mint hogy kitépje kulturális öröksége gyökereit és megszakítsa a kapcsolatot akár a családjával is. Végül is nem muszáj hinni benne. Bizonyos mértékben kényelmet és biztonságot nyújt, ha „egyházasdit játszunk”. Végre megértettem, mi vezette Josht arra, amit vallott, bár saját történetem teljesen különbözik az övétől. Nekem abszolút mértékben szakítanom kellett addigi életkörülményeimmel: a munkahelyemmel, a barátaimmal és a családommal, amikor elfogadtam az adventizmust.

Végül is nem muszáj hinni benne. Bizonyos mértékben kényelmet és biztonságot nyújt, ha „egyházasdit játszunk”.

Éppen akkortájt, amikor Josh segítségével ráébredtem a kulturális téren odatartozók és a hívő egyháztagok közötti különbségre, egy igen kellemetlen dolog történt velem, olyasmi, amit minden áron el akartam volna kerülni. Az első bibliatanítóm

„meghívást kapott” hozzám ebédre. Nem az én ötletem volt, de sehogy sem tudtam kibújni alóla.

Rendkívül hosszúnak tűnt az a nap, mert rájöttem, hogy tisztában van lelkem állapotával. Mégsem prédikált nekem, nem az „észt” osztogatta, és nem is ítélt el. Egyszerűen csak a hitében való meggyőződésének nyugodt légkörét árasztotta, s kedvesen és szeretettel viszonyult hozzám. Aznap Robert W. Olson személyében találkoztam Jézussal! Mikor távozott, közöltem a feleségemmel, hogy ettől az embertől megkaptam azt, amire szükségem volt.

Aznap, tizennégy évvel az után, hogy adventista lettem, kereszténnyé váltam. Másképpen fogalmazva: saját adventizmusom is megkeresztelkedett. Attól fogva adventista hitemet megújult aktivitással éltem meg. Ez az esemény nem azért következett be, mintha arra emlékeztem volna vissza, hogy az adventista teológia tökéletes, hanem mert közelebb áll a Biblia kijelentéseihez, mint bármely más egyházé, amelyet ismertem. Egyszóval adventista voltam és vagyok is, mégpedig meggyőződésből, nem a véletlen folytán.

Hitéletem kanyargós útja talán segít az Olvasónak megérteni, hogyan is voltam képes olyan prédikációt tartani, melynek ezt a címet adtam: „Miért nem kedvelem az adventistákat?” Jóllehet a helyzet azóta sem változott, felhagytam azzal, hogy a véleményemet ilyen formában képviseljem, mert egy kissé negatívan hangzott. Természetesen semmi problémám nem volt azokkal, akik egyúttal keresztényként is éltek, de azokat, akik csak adventisták voltak, messze elkerültem. Példának okáért egyszer találkoztam egy hetednapi adventistával, aki zsugoribb volt, mint az ördög. Sőt, összefutottam egy vegánnal is, akiben sátáni gonoszság lakozott. Egyszóval adventista hitünk csak akkor válik értékessé, ha áthatja azt a kereszténység lelkülete.

E nélkül az adventizmus sem különb a többi, embereket félrevezető „izmustól”.

Nemrég láttam egy lökhárítóra felragasztott matricát, amely igen tömören ragadta meg a lényeget. Csupa nagybetűvel ez állt rajta: „JÉZUS, MENTS MEG”. Utána kisbetűvel így folytatódott: „a híveidtől”. Arra gondoltam, hogy a teljes szöveg egy értelmes könyvcímnek is megfelelne. Aztán ott van az ateista filozófus Friedrich Nietzsche, aki megfogalmazta az életem korai szakaszában általam is vallott igazságot: „A legjobb érv a kereszténység ellen maguk a keresztények”. Túlontúl sok esetben ugyanez a kijelentés szolgál a legjobb érvként az adventizmus ellen is.

Nos, amint azt te is láthatod, kedves Olvasó, szerteszét ágaznak a gondolataim. Végül azonban elmélkedéseim mégis három olyan elkerülhetetlennek látszó kérdéshez vezettek, amely befolyásolta életemet mind egzisztenciális, mind pedig intellektuális téren.

Mi az élet értelme, személyes és egyetemes értelemben is?

Miért érdemes kereszténynek lenni?

Miért legyünk adventisták?

Meg kell vallanom, a válaszok (adventistákét is ideértve) többsége, amelyeket ezekre a mindennél fontosabb kérdésekre kapok, korántsem töltenek el örömmel. Ám itt az ideje, hogy életrajz helyett immár fontosabb dolgokra összpontosítsunk.

Adventisták legyünk, vagy elégedjünk meg a protestantizmussal?

A 2007-es év elején hetednapi adventista oktatási vezetők és az egyházban dolgozó adminisztratív ügyintézők, bizottsági elnökök egy csoportja előtt előadtam egy tanulmányomat, amely „Az adventista felsőoktatás missziótudományi gyökerei, továbbá az adventista misszió és az akadémiai szemléletmód

között fennálló folyamatos feszültség”[1] címet viselte. Beszédem lényegében a szükséges és folytonos feszültségről és egyensúlyról szólt, amely aközött van, amit az egyetemi, főiskolai tanárok kívánnak látni a felsőoktatásban, illetve ami a felekezet missziótudományi céljait képezi. Tanulmányomban rávilágítottam az általános keresztény és a kifejezetten adventista problémák közötti párhuzamra is.

Ezt követően a hallgatóságnak lehetősége nyílt feltenni kérdéseit, amikre válaszként kifejtettem azt a meggyőződésemet, hogy ha az adventizmus elveszíti apokaliptikus szemléletmódját, akkor sem egyházként, sem pedig oktatási rendszerként nincs többé értelme létezésének.

Az egyik ügyintéző erre reflektálva meglehetős agresszivitást tanúsított, és kijelentette: arra van szükségünk, hogy elhagyjuk ezt az apokaliptikus jelleget, és inkább az evangéliumot kellene hirdetnünk. Megpróbáltam felhívni rá a figyelmét, hogy helyes értelmezés mellett az apokaliptikus prédikáció pontosan az evangélium hirdetését jelenti. Ám ő továbbra is ragaszkodott saját nézeteihez ezen a területen. Kissé izgatottan kifejtette, hogy az általa vezetett intézmény rohamosan fejlődik, mert ő az apokaliptikus jelleget nélkülöző evangéliumra helyezi a hangsúlyt. Egyértelmű volt, hogy kevés összefüggést lát a két terület között.

Ha a hetednapi adventista intézmények csupán olyan értelemben számítanak kereszténynek, hogy Jézust és a protestáns evangéliumot hirdetik, akkor igazából bármelyik jó hírű protestáns iskola ugyanúgy betöltheti a szerepüket. Ezzel azonban egy mozdulattal félresöpörtünk minden hathatós érvet, amely igazolná a hetednapi adventista iskolák létjogosultságát.

[1] Ugyanezzel a címmel tették közzé a *Journal of Adventist Education* nevű újság 2008. április-májusi számában, a 20–28. oldalon.

Utólag elgondolkoztam azon, hogy vajon korábban nem eshetett-e ő is áldozatul a fenevadközpontú apokaliptikus prédikálásnak – amiről ennek a fejezetnek egy későbbi szakaszában kívánok szólni részletesebben –, vagy esetleg túlságosan ki volt téve egyes adventisták orrvérzésig tartó veszekedésének, amelyet a végidei események aprólékos részletei kapcsán folytattak? Személyében ugyanis egy sikeres, gyakorlatias ügyintézővel akadt dolgom, akinek hagyománymentes intézménye, ahová többnyire nem adventista diákok jelentkeztek, rendkívüli fejlődést mutatott, annak ellenére, hogy eszmerendszere középpontjában nem adventista elv állt.

Másnap egy teljesen más témájú beszélgetésben valaki rámutatott arra, hogy egyre több jómódú, magas iskolai végzettséggel rendelkező adventista szülő küldi gyermekét nem adventista oktatási intézménybe. Minden általunk ismert tény alátámasztotta ezt az igazságot. Beszélgetésünk ettől fogva lényegében arról szólt, hogy miért lehet ez így, és mit lehetne tenni ez ügyben.

Nem hiszem, hogy a válasz egyértelműen elhangzott, de valami azért nyilvánvaló lett előttünk. Ha a hetednapi adventista intézmények csupán olyan értelemben számítanak keresztény-nek, hogy Jézust és a protestáns evangéliumot hirdetik, akkor igazából bármelyik jó hírű protestáns iskola ugyanúgy betöltheti a szerepüket. Ezzel azonban egy mozdulattal félresöpörtünk minden hathatós érvet, amely igazolná a hetednapi adventista iskolák létjogosultságát. Még ha elfogadottan jó intézményekről lenne is szó, senki sem állíthatja, hogy feltétlenül szükség van rájuk. Nem mindegy ugyanis, hogy pusztán egy jó iskoláról beszélünk, vagy egy olyan intézménnyel állunk szemben, amelynek megkülönböztetett jelentősége van.

Néhány nappal a konferencia után egy érdekes levelet kaptam az összejövetelek egyik résztvevőjétől, amelyben a követ-

kezők álltak: „Nagyon is megértem [Dr. X.] álláspontját, mert tudom, honnan származik. Felnőtté válását végigkísérte egyfajta félelem, amelyet a »végidőről« szóló, és a törvény betűjéhez görcsösen ragaszkodó értelmezésekkel plántáltak belé azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy hogyan lehet eljutni arra az állapotra, amikor az ember már nem vétkezik többé. (Édesapám és sokan mások úgy hitték, el kell érnünk ezt a szintet ahhoz, hogy a nagy nyomorúság idején képesek legyünk »megállni Közbenjáró nélkül«.) S mindeközben fültanúja volt megannyi idősebb testvér kétségbeesésének: »lehetek-e valaha elég jó ahhoz, hogy szeressen az Isten« […], ami természetesen nem egyeztethető össze egy sokkal inkább Krisztus-központú filozófiával.

Miért van szükség a Hetednapi Adventista Egyházra? Milyen szerepet tölt be, és mi a haszna tulajdonképpen a fennállásának? Fontos a létezése, illetve szükség van egyáltalán rá? Esetleg csak egy újabb felekezetről van szó, amely úgy tűnik, egy kissé furcsább, mint a többi általában, lévén, hogy „leragad" a hetedik napnál, és bizonyos táplálkozásbeli elvek mellett foglal állást?

Az azonban az inga igencsak szélsőséges kilengését jelenti, amikor elkótyavetyéljük az eszkatológikus, illetve végidei eseményekkel kapcsolatos örökségünket és hitelveinket, nem is beszélve arról […], mennyi burkolt célzást kapunk a próféciákra vonatkozó történelmi állásfoglalásunkat érintően, de azzal a törekvéssel kapcsolatban is, amely figyelmünk középpontjába csupán a Krisztushoz hasonló jellemet helyezi. Akkor tehát milyen ürüggyel támaszthatjuk alá létezésünk értelmét, s mivel igazoljuk, hogy egy iskolarendszert is működtető egyedülálló felekezet vagyunk? Rendben, megtartjuk a szombatot,

[és] a halottak állapotáról szóló tanítást […], ám ha ráakadunk egy másik vallási közösségre, ahol szintén megtartják a szombatot […], akár hozzájuk is csatlakozhatnánk (valaki kedvet kapott átmenni a hetedik napot ünneplő baptistákhoz, például?), és tökéletesen otthonosan mozognánk köreikben. […] Ha így tennénk, nyilvánvalóan el kellene bagatellizálnunk az Ellen White ihletettségére vonatkozó hivatkozásokat, hiszen olyan sok írásában foglalkozik az utolsó napok eseményeivel. Redukáljuk le őt a »vallásos irodalom egy alakjára«, és meg is oldottuk a problémát!"

„Miért gondolja [Dr. X.] mégis azt, hogy a krisztusi jellem és a hagyományos eszkatológikus elvekhez való ragaszkodás kölcsönösen kizárják egymást?"

„Ez az egész vita lényegében arról szól, hogy megpróbáljuk meghatározni, kik vagyunk, és merre tartunk. Igenis megéri teljesen egyértelműen a testvérek elé tárni ezt a témát oly módon, hogy az felkeltse érdeklődésüket, s az adventista […] misszióval kapcsolatos megbeszélésekhez vezessen."

Ezek a gondolatok már többek között a következő kérdéseket is érintik: Miért van szükség a Hetednapi Adventista Egyházra? Milyen szerepet tölt be, és mi a haszna tulajdonképpen a fennállásának? Fontos a létezése, illetve szükség van egyáltalán rá? Esetleg csak egy újabb felekezetről van szó, amely úgy tűnik, egy kissé furcsább, mint a többi általában, lévén, hogy „leragad" a hetedik napnál, és bizonyos táplálkozásbeli elvek mellett foglal állást?

Ezek a kérdések igen összetett témákat vetnek fel az adventizmus természetét illetően. A hitrendszerünkkel kapcsolatban megfelelő egyensúllyal foglalkoznak azokkal a nézetekkel, amelyek kereszténnyé, illetve amelyek adventistává tesznek bennünket, valamint ezek összeegyeztethetőségét vizsgálják. Gon-

dolkodó hívők aligha kerülhetik el az ilyenfajta témaköröket. Valójában erről kellene a legtöbbet beszélgetnünk.

Igyekeztem arra, hogy könyveimben is (lásd például: *A Search for Identity* /Kik is vagyunk valójában?/) bemutassam: az adventizmus kiegyensúlyozottságáért folyó küzdelem mindig is a hetednapi adventista teológia történelmi fejlődésének középpontjában állt.[2] Az idők során végig vacilláltunk, hogy vajon hitrendszerünknek azokat az elveit hangsúlyozzuk-e a legerőteljesebben, amelyek *kereszténnyé* tesznek minket, vagy azokat emeljük ki inkább, amelyek *egyedülállóan adventistaként* különböztetnek meg minden más felekezettől. Egyházunkban manapság a hívők egy részét – ahogyan én hívom őket – a kisajátító adventizmus adventistáinak nevezhetnénk, akik szerint minden, amit az egyház tanít, kizárólag az adventisták sajátsága, s kissé neheztelve veszik tudomásul, amikor a protestáns egyházak közé soroljuk magunkat. A másik szélsőséges oldalt azok az adventisták képviselik, akiket úgy jellemezhetnénk, hogy ők a *keresztényies* keresztények. Mindazok, akik az egyháznak ehhez a feléhez tartoznak, kitörő örömmel vallják, hogy protestáns közösség részei, s visszarettennek többek között Ellen White kijelentéseitől, a szombat végidei vonatkozásaitól és a mennyei szentély témájától. Istennek hála, a középmezőnyben találunk azért olyan hívőket is, akiket talán az *adventista keresztény* névvel illethetnénk, s akiknek adventizmusa megkülönböztetett jelentést is hordoz a más keresztényekkel közösen vallott protestáns jelleg keretén belül.

Bár Ellen White más szavakat használt, szinte ugyanezt a helyzetet tárja elénk, amikor egy olyan időszakról ír, amelyben egyes

[2] George R. Knight, *A Search for Identity:* The Development of Seventh-day Adventist Beliefs (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 2000).

adventisták annyit foglalkoztak a törvénnyel, hogy a végén Gilboa hegyeire jellemző sivárság uralta hitéletüket. Ma is hasonlóképpen nyilatkozhatna azokkal kapcsolatban, akik olyannyira csak a kegyelmet tartják szem előtt, hogy a törvényről teljes egészében el is feledkeztek. A cél a megfelelő egyensúly elérése, ám egyértelmű, hogy ezt nem könnyű megtalálni és szinte lehetetlen fenntartani ebben a kusza, és korántsem kiegyensúlyozott világban. Ez azonban nem jelenti azt, hogy lelkészi szolgálatunk során ne kellene törekednünk ennek minél nagyobb mértékű megvalósítására.

A vita tárgyát képező Jézus

Mielőtt tovább haladnánk, fontosnak tartom, hogy felhívjam a figyelmet arra az egyértelmű igazságra, miszerint a Názáreti Jézus állításai korántsem tekinthetők politikailag korrekt kijelentéseknek. Nemcsak azt hirdette, hogy az igazság létezik, és Nála található meg, hanem azt is mondta, hogy Ő Maga *az* igazság, *az* út és *az* élet, és senki sem mehet az Atyához, hanem csak Őáltala (János 14:6).

Jézus itt kiállt valami mellett. Sőt, arról is meg volt győződve, hogy nincs minden rendben az emberek vallásos életét tekintve, vagyis egyesek egyszerűen tévednek. Némely álláspontról pedig egyértelműen tudta, hogy azok nem felelnek meg az igazságnak.

Jézus szégyenérzet nélkül, sőt ellentmondást nem tűrően kiállt bármilyen igazságért, ezért nem illene bele a mi huszonegyedik századi kultúránkba sem (s korunk számos egyházában sem lenne helye). Egyszerűen elfogadhatatlannak tartanák ma is, ha némelyeket, különösen a köztiszteletnek örvendő vallásos és értelmiségi vezető személyiségeket képmutatóknak és halottak csontjaival megtöltött, fehérre meszelt síroknak titulálna.

Jézust azonban nem csupán vitatott kijelentései miatt nem tudták elfogadni. Egy másik jellemvonását „szent önteltségnek” is nevezhetnénk. Olyannyira hitt ugyanis Önmagában és politikailag elfogadhatatlan üzenetében, hogy tizenkét – viszonylag tanulatlan – tanítványát felszólította, hirdessék azt az egész világon. Ez a megbízás minden képzeletet felülmúl. Kinek gondolta Magát? Követői kiknek képzelték magukat? *S mégis engedelmeskedtek Neki!*

Ilyen dolgokat ugyebár nem szokás megtenni anélkül, hogy ne lennénk szilárdan meggyőződve az igazunkról? Nem szenteljük az életünket és minden földi vagyonunkat egy ügynek akkor, ha nem *tudjuk* biztosan, hogy az igazságot képviseljük. Ha Jézus politikailag megfelelt volna kora elvárásainak, és hiányzott volna belőle a megszentelt öntudatosság, akkor a kereszténység csak néhány évig állhatott volna fenn, mint valamiféle jelentéktelen zsidó szekta, s aztán ismét eltűnt volna a Közel-Kelet vallásos zűrzavarának süllyesztőjében.

A korai adventizmus nagyjából ugyanazoktól a „kulturális hiányosságoktól, szűklátókörűségtől” szenvedett, mint amivel Jézus szembesült. Az a közösség ugyanis hitte, hogy meggyőződése maga az igazság, illetve a *jelenvaló* igazság az akkori világ számára. Sőt, azt is elhitte, hogy csekély taglétszáma ellenére küldetése van, s üzenete az egész világnak szól.

A huszadik század elején a történelmi protestáns egyházak úgy ítélték meg, hogy misszióterületük túl nagy a számukra, s ezért egyszerűen felosztották a világ bizonyos tájait az anglikánok, a metodisták, a presbiteriánusok, és a többi kisebb felekezet között. Ám az adventisták nem kértek az efféle „ésszerű” megoldásból. Visszautasították ezt a logikus elgondolást, s az egész világot saját befolyásuk alá akarták vonni. Maroknyi kis népként mégis hatalmas elképzeléseik voltak. S vajon miért?

Mert egy, a Jelenések Könyvének központi mondanivalóját képező apokaliptikus látomás arra sarkallta őket, hogy üzenetüket az egész világnak hallania kell. Az adventisták tudtára adták a többi felekezetnek, hogy – még ha fel is osztják azok egymás között a munkát –, ők továbbra is minden nemzetet a misszióterületüknek tartanak.

Ha Jézus politikailag megfelelt volna kora elvárásainak, és hiányzott volna belőle a megszentelt öntudatosság, a kereszténység csak néhány évig állhatott volna fenn, mint valamiféle jelentéktelen zsidó szekta, s aztán ismét eltűnt volna a Közel-Kelet vallásos zűrzavarának süllyesztőjében.

A megszentelt öntudatosságról beszélhetünk itt is, nemde? S mégis sikerült nekik! Erre tették fel az életüket, nem sajnálták javaikat sem, s így az adventizmus a kereszténység történetében a legkiterjedtebb egységes protestáns közösséggé vált. Ám sikerükhöz hozzájárult néhány hitbeli *igazság* politikailag elfogadhatatlannak bélyegzett értelmezése, valamint egyfajta szent öntudatosság is, amelyek egyértelműen rávilágítottak a kereszténység egyéb ágainak hiányosságaira és hibáira, valamint az Úr végidei üzenetének fontosságára.

Ennek kapcsán eszembe jut mindaz, amit a feleségem családja áldozott ezért az ügyért. A Bond fivérek annak szentelték életüket, hogy lefektessék az adventizmus alapjait Spanyolországban. Egyikük ott is halt meg, megmérgezték. A nagypapával pedig többször is előfordult, hogy megkövezték és faluról falura üldözték. Ő is korán vesztette életét. S miért? Miért mentek mégis el? Miért áldozták fel mindenüket?

Ha általánosságban nézzük a dolgokat, mi értelme annak, hogy bármelyikünk is életét áldozza egy bizonyos ügyért? Miért szen-

teljük egész életünket egyetlen dolognak? Vajon miért ajánlották fel a korai adventisták vagyonukat és gyermekeiket is ennek a küldetésnek? Pusztán azért, mert mély meggyőződéssel hitték, hogy valóban a Jelenések Könyvének szívéből származik üzenetük, amelyről az egész világnak értesülnie kell, még mielőtt Jézus visszatér az égnek felhőiben!

> ***Vajon miért ajánlották fel a korai adventisták vagyonukat és gyermekeiket is ennek a küldetésnek? Pusztán azért, mert mély meggyőződéssel hitték, hogy valóban a Jelenések Könyvének szívéből származik üzenetük, amelyről az egész világnak értesülnie kell, még mielőtt Jézus visszatér az égnek felhőiben!***

A kasztrálás folyamatának bemutatása

A „jó hír" mindezekkel ellentétben az, hogy így a huszonegyedik század legelején, különösen a fejlettebb országokban, az adventizmus már javarészt túllépett az effajta „primitív" és naiv, egyszerű gondolkodásmódon. Végre „felülkerekedtünk, és győzelmet arattunk" azon a megrögzött álláspontunkon, amely szerint rendíthetetlenül ki kell állnunk a felekezetünk által mindeddig képviselt elvekért. Immár gazdagok vagyunk, s politikai szempontból is megfelelő nézeteket vallunk. Igaz, ezáltal elveszítettük azt a megszentelt öntudatosságunkat, amelynek révén egyértelműen tudtuk, hogy üzenetünket az egész világnak meg kell hallania.

S mi lett mindennek a következménye? Az Észak-Amerikai Divíziónak (valamint az egyház más, ide tartozó, fejlett országokban működő körzeteinek) mind a négy – fehérek, feketék, ázsiaiak és latin-amerikaiak – embercsoportjának a tekintetében megcsappant a létszáma. Jóllehet összességében a tagok száma

növekszik, ez azonban csupán a bevándorlásnak köszönhető. A tényállás például New York-i vonatkozásban azt mutatja, hogy a fehérek által lakott részen a többséget majdnem teljes egészében a karibi térségből származó tagok képezik, és ez vonatkozik a külsőbb kerületekben megszervezett gyülekezetekre is. Sajnos alig-alig vagyunk képesek már elérni az Egyesült Államokban született fehér, illetve fekete lakosságot ebben a nagyvárosban, s többnyire ugyanez a helyzet a fejlett országok más térségeiben is. Az egyház tagsága szempontjából Nagy Britanniában és Európa döntő részén ugyanezzel a jelenséggel találkozunk.

A probléma részben abban gyökerezik, hogy az adventizmus javarészt elveszítette üzenetének apokaliptikus alapjait. Néhány évvel ezelőtt részt vettem egy teológusfórumon, amelyen a Hetednapi Adventista vallást kutatók arra a kérdésre igyekeztek kimerítő választ találni, hogy tulajdonképpen mi végre is lettek ők személy szerint hetednapi adventisták. A különböző előadók a teológia minden területéről képviseltették magukat, s mindannyian nagyon őszintén nyilatkoztak meggyőződésükről. Ám az én meglátásom szerint bizonyságtételük korántsem nevezhető hitelesnek. Okfejtéseikben ugyanis leginkább kulturális szempontokra és emberi kapcsolatokra támaszkodtak, valamint arra a tényre, hogy kora gyermekkoruktól fogva „belenevelkedtek” ebbe a közösségbe – szóval rengeteg érzelgős, vallásos ömlengésnek lehettem a fültanúja.

Úgy véltem, ez eddig rendben is volna a „bennfentesek” számára, de mivel én nem születtem bele ebbe az egyházba, és ezért kívülállónak éreztem magam ezekkel az emberekkel szemben, abból, amit hallottam, voltaképpen semmi sem győzött meg arról, hogy nekem is hetednapi adventistává kellene válnom. Az általuk felsorolt összes dologra máshol is rátalálhatok

– sőt, gyakran hitelesebb és olcsóbb kivitelben! Végül is ilyen háttéren a jövedelmem egy tizede és időm egy hetede meglehetősen eltúlzott járandóságnak tűnik.

Amikor egy egyház minden elvét tekintve a mai viszonyoknak megfelelően túlságosan elfogadóvá, engedékennyé válik, és egyúttal elveszíti az üzenetéhez és küldetéséhez méltó és szükséges megszentelt öntudatosság megfelelő mértékét, akkor tulajdonképpen sikerült is kasztrálnia önmagát, még ha továbbra is kérkedik létszámbeli növekedési képességeivel.

Személy szerint semmi nagyszerű értéket nem fedeztem fel ott, ami – ha történetesen már nem lettem volna amúgy is az – arra indított volna, hogy adventista legyek. Természetesen az általuk képviselt hitet sem tartottam volna érdemesnek arra, hogy akár meg is haljak érte, vagy életemet az ebben az egyházban végzendő szolgálatnak áldozzam. De minthogy nem szerettem volna diszkriminatívnak tűnni, tartottam hát a számat, s meghagytam mindenkit a szentimentalista meggyőződésében, illetve abban az állapotban, amit valójában – az adventizmus lényegét tekintve – értelmetlen érzelgősségnek gondoltam.

Közben viszont azon tépelődtem, hogy én személyesen miért is vagyok hetednapi adventista. Emlékszem, azt gondoltam, *ha csak ennyiből áll az egész, akkor nincs is igazán megfelelő érv arra, hogy adventisták legyünk, hacsak nem születtünk bele a közösségbe, vagy esetleg társadalmilag és kulturálisan annyira szűk keretek között mozgunk, amelyek semmilyen más kielégítő választási lehetőséget nem biztosítanak.*

Magyarán, amikor egy egyház minden elvét tekintve a mai viszonyoknak megfelelően túlságosan elfogadóvá, engedékennyé válik, és egyúttal elveszíti az üzenetéhez és küldetéséhez méltó

és szükséges megszentelt öntudatosság *megfelelő* mértékét, akkor tulajdonképpen sikerült is kasztrálnia önmagát, még ha továbbra is kérkedik létszámbeli növekedési képességeivel.

Vajon valóban értjük, mit jelent a „kasztrálás” kifejezés? Be kell vallanom, jómagam sem vagyok teljességgel tisztában a dolog részleteit illetően. Sem a tárgya, sem az alanya nem vagyok ennek a folyamatnak, de azt hiszem, alapvetően értem a lényegét.

A kasztrálás, sőt még egy adott szervezet saját magán elvégzett kasztrálása a Szentírással foglalkozók körében is nagy múltra tekint vissza, s jó, ha tudod, kedves Olvasó, még az adventizmus keretein belül is jellemzővé vált. Dániel például minden bizonnyal szenvedő alanya volt ennek a műveletnek. Lehetséges, hogy Potifár, aki a fáraó udvarában volt tisztségviselő, szintén ebbe a kategóriába tartozott, s ez némi magyarázattal szolgálhat felesége cselekedeteire.

Jézus megjegyezte, hogy *„vannak heréltek, akik anyjuk méhéből születtek így; és vannak heréltek, akiket az emberek heréltek ki; és vannak heréltek, akik maguk herélték ki magukat a mennyeknek országáért”* (Mt 19:12). Origenész, a neves harmadik századi teológus, amint elolvasta a fenti igeszakaszt, előkapta a kést, és kasztrálta magát az Isten országáért. A mások által kiheréltek csoportjába a középkori kórusokban éneklő fiúkat sorolhatjuk, ezzel az eljárással ugyanis kétségkívül biztosítani tudták, hogy hangjuk a velük egykorúakétól magasabb maradjon az évek során. Minden alkalommal, amikor erről szóló beszámolókkal találkozom, hálát adok az Úrnak, hogy a huszonegyedik században élhetek, és egy hangot sem tudok tisztán kiénekelni.

A jó hír azonban az, hogy közülünk, hetednapi adventisták közül is indult valaki *a híres kasztrált emberek csoportjának* tagja címért. Walter Harper könyvevangelista műtéti úton szabadult meg a kísértéseknek ettől a bizonyos fajtájától, ennek ellenére

ezek után kétszer is megházasodott oly módon, hogy mindkét felesége már az esküvő előtt tudott a dologról. Erre a helyzetre Ellen White néhány érdekes tanáccsal reagált. Jó pár évvel ezelőtt pedig találkoztam valakivel, aki azt állította, hogy ő Walter Harper unokája. Teljességgel megrökönyödött, amikor azt mondtam, hogy tudom, kiről van szó. Ahogy azt Te is gondolhatod, kedves Olvasó, én magam még az illetőnél is jobban meglepődtem. A beszélgetés során aztán kiderült, hogy ő tulajdonképpen csak egy mostoha unoka. Így már jobban tudtam aludni az éjjel.

Nos, amint azt már korábban is megjegyeztem, nem vagyok teljességgel tisztában a kasztrálás minden következményével, de azt mondják, ez tűnik az egyik leghatékonyabb módszernek arra, hogy a szaporodás folyamatát megállítsuk.

Modern világunkban a vallásos kasztrálás legjobb példája a protestáns liberalizmus, amely az 1920-as évekre már szakított az olyan „primitív" elképzelésekkel, mint a szűztől való születés, Krisztus feltámadása, a helyettes áldozat, a csodák, Jézus második eljövetele, a teremtéselmélet, és természetesen a Biblia isteni ihletettsége abban az értelemben, hogy olyan mondanivalóval rendelkezik, ami felülmúlja az emberi értelmet, s amelyhez semmilyen más forrásból nem juthatnánk hozzá, csakis az isteni kinyilatkoztatás útján.

Előtérbe került tehát az emberi értelem, mint mindenfajta tudás forrása, a hittételek elvesztették jelentőségüket, sőt, esetenként kifejezetten nemkívánatossá váltak. Jézus pedig, aki meghalt helyettünk, hogy Megváltónk legyen, egy huszárvágással a legnemesebb jellemű emberré silányult, akit méltónak találtak arra, hogy kövessék példáját. Ennek során a kereszténység a vallás szintjéről majdhogynem teljesen lecsúszott a puszta erkölcsiség mezejére.

Az emberi elme eme mesterfogásaival a protestáns liberalizmus tulajdonképpen elveszítette üzenetének megkülönböztető keresztény jellegét. Röviden szólva egyszerűen kasztrálta saját magát.

A *végeredmény* Amerika jelentősebb felekezeteit tekintve az összesített taglétszám drasztikus, többmilliós nagyságrendű csökkenésében figyelhető meg. Ha példának okáért az 1965-től az 1990-es évek elejéig tartó időszakot nézzük, akkor láthatjuk, hogy a presbiteriánus egyház taglétszáma 4,2 millióról 2,8 millióra csökkent, vagyis 34%-kal. Ugyanebben az intervallumban a metodistáknál 11 millióról 8,7 millióra, 21%-kal; az episzkopális egyházban 3,6 millióról 2,4 millióra, 34%-kal; és a Krisztus Tanítványai Egyházban is 2 millióról 1 millióra, azaz pontosan a felére apadt a hívek létszáma.[3]

Mindamellett a tagok átlagéletkora is nagyrészt megemelkedett, míg a lelkesedés és a tettvágy természetesen alábbhagyott. A Newsweek nevű újság szárazon, ugyanakkor tényszerűen közölte, hogy „a történelmi egyházak talán éppen azért vannak kihalófélben, mert nem ragaszkodtak teológiai tanításuk sértetlenségéhez". Stanley Hauerwas, a Duke Divinity School munkatársa még kifejezőbben érvelt, amikor így fogalmazott: „Az Úr eltörli a jelentősebb protestáns felekezeteket Amerika színéről, és mi [pont, pont, pont] meg is érdemeljük."[4]

Ez a rendkívüli veszedelem számos olyan könyv írójának adott ötletet a témára vonatkozóan, amely igencsak formálta a közvéleményt. The Empty Church: *The Suicide of Liberal Christianity* (Az üres templom: *A liberális kereszténység öngyilkossága*) című

[3] Kenneth L. Woodward, „Dead End for the Mainline? Religion: The Mightiest Protestants are running Out of Money, Members, and Meaning," *Newsweek,* 1993. aug. 9., 46–48. old.

[4] Ibid., 48, 47. old.

könyvében Thomas C. Reeves felveti, hogy ezeknek az egyházaknak az egyedüli reménységet az jelentheti, ha visszatérnek az ortodox tanításhoz, s újra felélesztik a mindenható Istenben való hitet, aki ahogy a múltban is, most is képes csodákat tenni.[5]

Az emberek olyan egyházat keresnek, amely magát a kultúra fölé helyezi, s amely rendelkezik megfelelő öntudattal ahhoz, hogy meggyőződéssel higgye, valóban van igazság, és bár léteznek tévtanítások, ő azonban e kettő közül az igazságot képviseli.

Aztán ott van Wade Clark Roof és William McKinney könyve, az *American Mainline Religion* (Amerika főbb vallási irányvonalai), amelyben a szerzők további taglétszám csökkenést jósolnak a liberális kereszténység körében, még akkor is, ha teológiai tanításuk ismét valamiféle értelmet nyer.[6] Roger Finke és Rodney Stark művükben, a *The Churching of America,* 1776-1990, *Winners and Losers in Our Religious Economy* (Amerika vallásossága az 1776-től 1990-ig terjedő időszakban; avagy vallási gazdaságunk piacának* vesztesei és győztesei) című könyvben érveket sorakoztatnak fel, hogy feltárják azt a gyalázatos tényt miszerint *„vallásos szervezetek olyan mértékben erősöd-*

[5] Thomas C. Reeves, *The Empty Church: The Suicide of Liberal Christianity* (New York, Free Press, 1996).
[6] Wade Clark Roof és William McKinney, *American Mainline Religion: Its Changing Shape and Future* (New Brunswick, N. J.: Rutgers University Press, 1987), 234, 241. old.
* A vallási gazdaság piaca alatt azt a folyamatot kell értenünk, amelynek során a hívek az egyes egyházakat elhagyják, illetve oda megtérnek, valamint amikor saját egyházukat elhagyván egy másikat választanak. Vagyis a vallásfelekezetek közötti fluktuációról, állandó migrációról van szó, ami bizonyos értelemben a gazdasági élethez hasonlóan versenyhelyzetet teremt az egyházak között. (A fordító megjegyzése)

nek, amilyen mértékben áldozat címén, sőt a megbélyegzés lehetőségének kilátásba helyezésével jelentős költségeket rónak ki tagjaikra. […] Az emberek egyszerűen hajlamosak az alapján megítélni vallásosságuk értékét, hogy mennyibe kerül az egyháztagságuk – minél többet kell áldozni egy megalapozott pozícióért, annál értékesebbnek tartják magát a vallást is."[7]

S persze nem feledkezhetünk el a liberalizmus lassú halálát hirdető tanulmány elődjéről, Dean Kelley *Why Conservative Churches Are Growing* (A konzervatív egyházak növekedésének titka) című művéről. Kelley, aki az Egyesült Metodista Egyház tagja, meglehetősen szókimondó a válaszokat illetően: *A konzervatív egyházak azért növekednek, mert kiállnak az általuk képviselt tanítás mellett.* Meglátása szerint, ha valaki manapság még egyáltalán csatlakozik egy egyházhoz, az azért van, mert az a közösség egy egyedülálló igazságot képvisel, és ezzel teljességgel tisztában is van. Ez pedig azt jelenti, hogy az emberek olyan egyházat keresnek, amely magát a kultúra fölé helyezi, s amely rendelkezik megfelelő öntudattal ahhoz, hogy meggyőződéssel higgye, valóban van igazság, és bár léteznek tévtanítások, ő azonban e kettő közül az igazságot képviseli.[8]

Ha mégsem létezik ez az egyedülálló igazság, akkor mi értelme van ahhoz az egyházhoz csatlakozni? Kelley továbbfűzi ezt a gondolatot: Így akár a liberális protestantizmust, amely az 1970-es évekre egy átlagos amerikai közösség töredékévé vált, miért ne hagyná ott az ember? S minthogy nem is találtak elegendő okot a maradásra, sok-sok ember keresett új értelmet az

[7] Roger Finke és Rodney Stark, *The Churching of America 1776–1990: Winners and Losers in Our Religious Economy* (New Brunswick, N. J.: Rutgers University Press, 1992), 238. old. (A dőlt betűs rész betoldás.)
[8] Dean M. Kelley, *Why Conservative Churches Are Growing: A Study in Sociology of Religion* (New York: Harper and Row, 1972).

életének, és lépett ki a fent említett egyházak valamelyikéből. És ugyanez mondható el ma sok adventistáról is.

Az 1960-as években a liberális protestantizmus jelszavaként már az „aktualitást” nevezhetjük meg, mert mindenképp az adott kultúrához igyekeztek igazodni. Ezzel azonban csak azt bizonyították be, hogy a legrövidebb út, amely a jelentéktelenné válás felé vezet, éppen az aktualitáson, vagyis az azonosuláson keresztül vezet. Ha mélyebben belegondolunk, ugyan kinek van szüksége esetleg nagyobb mértékben arra, ami már amúgy is megtalálható a kultúra egyéb területein?

Az adventizmus éppen azáltal nyert erőt, hogy hirdette, prófétai üzenete van a ma embere számára. És pontosan ez az üzenet az, amelyet ha a 21. századi viszonyoknak megfelelően átalakítunk, megerősíti majd az adventizmus szolgálatát a jelenben, és a jövőben egyaránt.

Azzal persze nincs semmi probléma, ha úgy igyekszünk környezetünkhöz igazodni, hogy a bibliai szempontokat figyelembe vesszük, de ha *csupán* az igazodáson, a hasonuláson van a hangsúly, akkor jó úton haladunk afelé, hogy az abszolút társadalmi mintát vegyük fel, vagy a társadalom egésze teljességgel elnyelje közösségünket. Egy egészséges keresztény felekezet számára elengedhetetlen, hogy az adott területen érvényes kultúra által képviselt értékek fölé helyezze a mércéjét, és olyan igazságokhoz ragaszkodjon, amelyekkel szemben az őt körülvevő társadalom akár ellenérzéssel is viseltetik. A történelemben talán a legismertebb kultúraellenes dokumentum a Hegyibeszéd: teljességgel ellene mond ugyanis a szélesebb világ értékrendjének, sőt, a legtöbb egyházénak is!

Mindezek mellett azonban meg kell jegyeznünk azt is, hogy

az adott kultúrától való *teljes* elhatárolódás sem jelent megoldást. Nekünk, keresztényeknek olyan elvek mellett kell kiállnunk, amelyek nemcsak hogy igazak, hanem rendkívül lényegesek is abban a korban, amelyben élünk. Éppen ez a pont az, ahol az adventizmus újat tud mondani, hiszen azáltal is nyert erőt, hogy hirdette, prófétai üzenete van a ma embere számára. És pontosan ez az üzenet az, amelyet ha a 21. századi viszonyoknak megfelelően átalakítunk, megerősíti majd az adventizmus szolgálatát a jelenben, és a jövőben egyaránt.

Másrészről, ha azon kapjuk magunkat, hogy az adventizmus nem tud semmi egyedit és értékeset felajánlani, akkor legyünk őszinték magunkhoz, szedjük a sátorfánkat, és tegyük más módon hasznossá az életünket. *Az adventizmus nem térhet ki a döntés elől: vagy értelmet nyer, és jelentőségteljes munkát végez, vagy következik a kasztrálás. A kettő együtt semmiképpen sem működik.*

Az adventizmus kasztrálása

Ezek az érvek vezettek el az adventizmus kasztrálásának a gondolatához. Tetszik vagy sem, a modern adventizmus szilárdan gyökerezik a Dániel és a Jelenések könyve apokaliptikus látomásainak üzenetében. Ha a Bibliának ezeket a részeit olvasom, legalább háromféle módot fedezek fel, amiképpen a mozgalom kasztrálhatja magát. S akár hisszük, akár nem, mi adventisták mindegyik módszert elsajátítottuk már.

Az elsőnek a kulcsa a „fenevadközpontú prédikálás”. Rendkívül sokat tűrtünk már az apokaliptikus üzenet efféle elferdítése miatt. Most, ahogy visszaemlékezem az egyházhoz való csatlakozásomra, döbbenek rá, hogy tulajdonképpen mindent tudtam a fenevadakról, de viszonylag keveset a fenevadak Uráról. Jó, ha a maguk helyén tudjuk kezelni a fenevadakat és az

idői próféciákat, de még egy jó dologgal való túlzott foglalkozás is járhat rettenetes következményekkel. Mi, akik az adventistáknak ebből a „fajtájából" vagyunk, túlságosan könnyen belelkesedünk, ha az apokaliptikus üzenet részleteiről van szó, s közben elfeledkezünk arról, Aki az egésznek igazából értelmet ad.

Ellen White a következőképpen tapint rá ennek a kérdésnek a lényegére: „Krisztus bűnbocsánatért hozott áldozata a legnagyobb igazság, amelyhez a többi igazság fűződik. Az igazság helyes megértéséért és méltatásáért kutassunk Isten Szavában, Mózes első könyvétől egészen a Jelenésekig, és a golgotai keresztről áradó fényben tanulmányozzuk azt. […] A kereszten fölemeltetett Isten Fia […] legyen prédikátoraink beszédének alapja."[9]

Az evangéliumot éppen akkor képviseljük hitelesen, ha az az emberekben meghasonlást támaszt a kultúrával szemben, amelyet maga a kereszt ítél meg, s egyúttal rámutat hiányosságaira.

Be kell vallanom, jómagam is kivettem a részemet a fenevad-központú prédikálásból, de idejekorán rájöttem, hogy ha üzenetem ténylegesen nem Isten szeretetében és Krisztus kereszthalálában gyökerezik, akkor egyáltalán nem nevezhető keresztényinek. Ha nem illeszkedik bele ebbe – a mindennél fontosabb keretbe –, akkor csak egy fenevadakkal rémisztgető igehirdetést tartok, függetlenül attól, mennyire időszerű témát vettem elő.

Ám arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy mind Krisztus keresztje, mind pedig Isten szeretete ellentétes a mai világ én-

[9] Ellen G. White: *Az evangélium szolgái.* Budapest, 1999, Bibliaiskolák Közössége. 196. old.

központúságával és harácsolási kényszerével. Mégis úgy hallottam, hogy a világ egyik részén némely adventista vezető úgy állítja be az evangelizálás szerepét, mintha annak az lenne a feladata, hogy az embereket a kultúrába való beilleszkedésben segítse.

Erre egyértelmű *nem*mel válaszoltam! Az evangéliumot éppen akkor képviseljük hitelesen, ha az az emberekben meghasonlást támaszt a kultúrával szemben, amelyet maga a kereszt ítél meg, s egyúttal rámutat hiányosságaira; ha ellenségeskedést ébreszt bennük a társadalmi normával szemben, amely az erőszakot és a tiltott szexualitást egyszerűen a szórakozás kategóriájába sorolja; s ha elidegenít egy olyan rendszertől, amely több tízmilliót fizet a különböző labdajátékok legjobbjainak, ugyanakkor az általános iskolai tanárokat éhbérért foglalkoztatja.

Amint arra már korábban is utaltam, még az olyan alapvető keresztény elvek is, mint az ellenség szeretete vagy a szelídség értékelése, ellent mondanak a mai társadalmi normáknak. Az ilyen viselkedés egészen egyszerűen nem normális a világ szemében. Valljuk meg őszintén, *a kereszténység egy abnormális vallás. Az Úr azt kívánja tőlünk, hogy a világ mércéje szerint abnormálisak legyünk.*

Miközben Krisztus életének, halálának és feltámadásának központi jelentőségén gondolkodunk, nem szabad figyelmen kívül hagynunk az apokaliptikus üzenetet sem. Krisztus éppen az apokalipszis központi üzenetét képezi mind Dánielnél, mind a Jelenések könyvében. Nézzünk néhány erre vonatkozó példát az utóbbiban:

Ő az Alfa és az Omega, az Első és az Utolsó, az egyedüli, aki legyőzte a halált, s akinél ott vannak a halálnak és a pokolnak kulcsai (Jel 1:17–18).

♦ Az első három fejezetben arról olvashatunk, hogy Ő a Feje az egyháznak, aki jár a gyertyatartók között.

♦ A negyedik és az ötödik fejezet arról számol be, hogy Ő a Bárány, aki méltónak találtatott, mert vérét ontotta váltságdíjul az emberekért, s Ő a Júda nemzetségéből való oroszlán is egyben.

♦ A hatodik fejezetben Ő maga a Bárány, aki felnyitja a hét pecsétet.

♦ A tizenkettedik fejezetben szereplő fiúmagzat is Ő, aki felnövekedvén azzá a Báránnyá lett, aki vére által legyőzi a sárkányt.

♦ A tizennegyedik fejezet ábrázolásában Krisztus az égnek felhőiben jön el, hogy learassa a termést.

♦ A tizenkilencedik fejezet pedig a királyok Királyaként és uraknak Uraként mutatja be, aki fehér lovon érkezik, hogy híveinek megváltást hozzon.

Az apokalipszissel kapcsolatban az adventizmus számára az első lépcsőfokot a kasztrálás felé a fenevadakkal rémisztgető prédikálás jelenti – vagyis az olyan igehirdetés, amely nem Krisztust és az Isten szeretetét helyezi minden üzenete középpontjába.

Összefoglalásképpen hadd hívjam fel ismét a figyelmet arra, hogy az apokalipszissel kapcsolatban az adventizmus számára az első lépcsőfokot a kasztrálás felé a fenevadközpontú prédikálás jelenti – vagyis az olyan igehirdetés, amelynek középpontjában nem Krisztus és Isten szeretete áll minden egyes alkalommal. Miközben kezdjük ezeket megérteni, s a végidővel kapcsolatos üzenetünkben egyre inkább eltávolodunk a fenevadközpontú prédikálástól, sohasem szabad elfeledkeznünk arról az igazságról, hogy nem akkor tartunk biblikus igehirdetést, amikor az evangéliumot szembeállítjuk az apokaliptikus tanítás-

sal, hanem mikor az evangéliumot és az apokaliptikus üzenetet képviseljük. A helyesen értelmezett apokaliptikus üzenet: evangélium. Ám még az evangélium esetében is fontos, hogy ügyeljünk a megfelelő egyensúlyra. Ha nem így teszünk, a fenevadközpontú prédikálás hibájába esünk.

Mind a második, mind a harmadik módja annak, hogy az adventisták semlegesítsék üzenetüket, szorosan kapcsolódik ahhoz a Krisztushoz, aki János apokaliptikus üzenetének központi szereplője. A Jelenések könyvének ötödik fejezete, amikor is az apostol két megjelenési formával találkozik, mindkét módszert éles megvilágításba helyezi:

Az ötödik vers elmondja, hogy az apostol *hall* a Júda nemzetségéből való oroszlánról, aki képes felnyitni a világ történelmét tartalmazó könyv tekercsét.

Ám amikor kinyitja a szemét – a hatodik vers szerint –, egy megölt Bárányt *lát*.

Itt egy különös egységgel találkozunk. Ki hallott már olyan bárányról, amely egyúttal oroszlán is?

Erre a kérdésre még vissza fogunk térni, de előbb vizsgáljuk meg a második módját annak, amiképpen az adventisták semlegesíthetik üzenetüket – vagyis amikor a Bárányt megfosztják mindattól, ami Őt Báránnyá teszi: a „bárányságától".

Figyeljük meg Jelenések könyvének ötödik fejezetében a Bárányra vonatkozó jellemvonásokat:

1. A hatodik vers azt írja Róla, hogy megöletett.

2. A kilencedik vers úgy mutatja be, mint akit azért öltek meg, hogy vérével kifizesse az emberekért a váltságdíjat.

3. A tizenkettedik vers pedig hirdeti Róla, hogy méltó a tiszteletünkre és dicsőítésünkre éppen azért, mert megöletett.

Ugyanezt hangsúlyozza ki Jelenések könyve 12:11. verse, amelyben a szentek a Bárány vére által győzedelmeskednek,

valamint az első fejezet ötödik verse is, amely azt mondja el, hogy Krisztus *„megmosott bennünket a mi bűneinkből az ő vére által”.* Nos, nem kell töviről hegyire ismernünk és értenünk a Bibliát ahhoz, hogy Ian Boxall-hez hasonlóan leszögezzük: „bár János nem fejti ki részletesen, minek a révén történhet meg mindez, a vér említése áldozatra utal.”[10]

Az áldozat mindkét szövetségnek központi témáját képezi. Az Ótestamentumban a húsvéti és a mindennapi áldozatként bemutatott bárányról, valamint az egyéni bűnökért leölt bárányokról és más állatokról olvashatunk. Mindegyik a bűnösök helyett halt meg.

Az Újtestamentum ugyanezt a szimbolikus képet helyezi figyelmünk homlokterébe, amikor is Keresztelő János így kiált fel: *„Ímé, az Istennek ama Báránya, aki elveszi a világ bűneit”* (János 1:29)! Pál a galáciai gyülekezetnek szintén a következőket hirdeti: *„Krisztus váltott meg minket a törvény átkától, átokká levén érettünk; mert meg van írva: Átkozott minden, aki fán függ”* (Gal 3:13). A korinthusiaknak pedig kifejti, hogy Krisztus *„a mi húsvéti bárányunk”*, aki *„megáldoztatott érettünk”* (1Kor 5:7). Pál tolmácsolásában az evangélium központi mondanivalója, hogy *„Krisztus meghalt a mi bűneinkért”* (1Kor 15:3, lásd még: Ésa 53:5).

Másrészről azonban Pál azt is kihangsúlyozta, hogy a megölt Bárányról szóló tanítást a kereszténység legvisszataszítóbb oldalának tartották, a zsidók számára botránykőnek, a pogányok szemében pedig bolondságnak számított (lásd 1Kor 1:23, 18).

Akár szembe is nézhetünk azzal a ténnyel, hogy a Krisztus áldozati kereszthaláláról szóló üzenetben *nincsen semmi logika.*

---

[10] Ian Boxall, *The Revelation of Saint John.* Black's New Testament Commentaries (Peabody, Mass: Hendrickson, 2006), 33. old.

Még a legkevésbé kritikus szempontból is teljes bolondságnak hangzik, ha valaki a világon élt legjobb emberről azt hirdeti, hogy a bűnözők és lázadók csürhéje érdekében halt meg, mert azok így megkaphatják azt, amit pedig meg sem érdemelnek (vagyis a kegyelmet). Az előző gondolatok továbbfejlesztésével akár ki is figurázhatjuk a Szentírásnak a megölt Bárányról szóló egyértelmű tanítását, de ez, az emberi elmétől eredő eszmefuttatás soha nem emelhető egy szintre a bibliai kinyilatkoztatással, amely Istentől származik ezzel a témával kapcsolatban.[11]

Most, hogy gondolatmenetünkben elérkeztünk ide, rendkívül fontos odafigyelnünk a Jelenések könyvének arra az ismételten előforduló kijelentésére, hogy *csakis* azáltal arathatott Jézus győzelmet, hogy a kereszten vérét ontotta *helyettünk.* George Eldon Ladd ezt a következőképpen fejezi ki: „[Krisztus] méltósága nem kifejezetten istenségén, az Atyával való kapcsolatán, megtestesülésén vagy tökéletes emberi életén alapszik, hanem áldozati halálában nyilvánul meg."[12] Egyszóval a Bárány éppen azzal vívta ki a győzelmet, hogy megölték.

Pontosan az értünk és helyettünk megölt Bárányban rejlik a kereszténység egyedülálló volta. Ellen White rámutat arra, hogy minden más út az Atyához pusztán emberi erőfeszítést takar.[13] A kereszténység középpontját és alapját viszont egyedül a Bárány képezi, aki azért halt meg helyettünk, hogy a maga teljességében biztosítsa számunkra Isten kegyelmi ajándékát.

---

[11] Lásd: George R. Knight, *The Cross of Christ: God's Work for Us* (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 2008).

[12] George Eldon Ladd, *A Commentary on the Revelation of John* (Grand Rapids: Eerdmans, 1972), 91. old.

[13] Ellen G. White: *Jézus élete.* Budapest, 2003, Advent Kiadó. 26. old.

A kereszténység egyedül Isten Bárányában nyer értelmet, aki megöletett, s akinek vére festi meg az üdvösségre vezető utat oly módon, amely eltér minden emberi törekvéstől. Ha a kereszténységből kirekesztjük a helyettünk meghalt Bárányt, emberi erkölcsösségnél többünk nem marad.

Úgy hiszem, hogy *a kereszténység egyedül Isten Bárányában nyer értelmet, aki megöletett,* s akinek vére festi meg az üdvösségre vezető utat oly módon, amely eltér minden emberi törekvéstől. *Ha a kereszténységből kirekesztjük a helyettünk meghalt Bárányt, emberi erkölcsösségnél többünk nem marad.*

Természetesen semmi kifogásom az erkölcsös és jó élet ellen, ám a megölt Bárány nélkül semmiben sem reménykedhetünk. Még világosabban így fogalmazhatnánk: Krisztus értünk végzett megmentő munkája nélkül az erkölcs nem adhat életet, s jósága ellenére is csak halálhoz vezet. Éppen ez az a pont, ahol az 1920-as évek szabadelvű hívei letértek a helyes útról. *A Bárányt megfosztották a lényegétől, ám egyúttal önmagukon végre is hajtották a „kasztrálás" műveletét.* Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy János apokalipszisének abszolút középpontjában a megöletett Bárány áll.

Mindez elvezet bennünket a Júda nemzetségéből való Oroszlánhoz és Vele együtt a harmadik módszerhez is, amelynek „segítségével" mi adventisták semlegessé, vagyis értéktelenné tehetjük üzenetünket. Mielőtt azonban továbbgondolnánk ezeket, fontos, hogy megvizsgáljuk az összefüggést a Jelenések könyvében szereplő jelképek, a Bárány és az Oroszlán között. Azon kívül, hogy mindkettő Krisztusra utal, a fő szempont, amely összeköti őket: az erőszak. A Jelenések könyvében mind a kettőhöz az erőszak fogalma társul: a Bárányt *leölik*, az Oroszlánt pedig *tettei* alapján jellemezhetjük vele. *A Bárány és az Orosz-*

lán szimbólumaihoz köthető, kétféle értelemben vett erőszak egy szokatlan kifejezésben: a „*Bárány haragja*” (Jel 6:16) birtokos szerkezetben egyesül. Ugyan ki hallott már haragvó bárányról?

Harag! Ez a mindenképpen kellemetlen fogalom, amelyhez ráadásul még erőszak is társul, politikailag inkorrektnek, elfogadhatatlannak számít, és minden jó adventistát kissé kellemetlenül érint. Nekem személy szerint két évtizeden keresztül sikerült figyelmen kívül hagynom ezt a kifejezést. Szomorú igazság azonban, hogy – még ha meg is szabadulnánk a fenevadközpontú igehirdetés fertőjéből –, egyéb nehezen érthető bibliai témák is felmerülhetnek.

A harag pedig éppen ilyen téma, amelyet egyszerűen nem kerülhetünk ki. Könnyen lehet, hogy egyes teológusok nem igazán kedvelik, az Úr számára azonban igencsak népszerű ez a fogalom. A Szentírásban több mint 580 utalást találunk Isten haragjával kapcsolatban, s a Jelenések könyvében János sem fukarkodik vele. Temérdek írás született azzal a szándékkal, hogy valamiképpen kimagyarázzák Isten haragját, de végső soron a Júda nemzetségéből való Oroszlán fog közbelépni, és véget vetni a bűn problémájának.

Ne értsük félre a dolgokat! Az Úr haragja nem az emberéhez hasonló érzelmi kitörés. Épp ellenkezőleg, az Ő haragja pontosan szeretetének következménye. Isten ugyanis gyűlöli a bűnt, amely tönkreteszi és teljesen elpusztítja teremtményei életét és boldogságát. „Elfáradt” abban, hogy nap, mint nap szembesülnie kell kisbabák halálával, rákkal és vaksággal; erőszakkal, gyilkossággal és tolvajlással; holokausztokkal, Ruandákkal és Irakokkal.

Ha tehát a kereszténység létjogosultságát egyedül a megölt Bárány adja, akkor az adventizmus számára ugyanezt a Júda nemzetségéből való Oroszlán biztosítja csupán. Az

Oroszlán nélküli adventizmus nemtelen, lényegét vesztett vallásossághoz vezet, éppen úgy, mint ahogy a megölt Bárányt üzenetéből kirekesztő kereszténység is csak egyfajta nemtelen, jelentéktelen formalitássá válik.

A maga idejében az Úr válaszolni fog az oltáránál ekképp kiáltó lelkeknek: „*Uram, te szent és igaz, meddig [kell várni] még*" (Jel 10:6), – hogy lezárd ezt a borzalmat, amit mi a világ történelmének hívunk? W. L. Walker találóan fejezi ki magát, amikor azt mondja, hogy Isten „haragja csak azért öntetik ki a Földre, mert Ő maga a szeretet, és mert a bűn az, ami megsebesíti gyermekeit, s ezáltal ellentétben áll az Ő szeretetteljes szándékával."[14] Alan Richardson pedig arra a tényre mutat rá, hogy „a protestáns teológiának csak egy elkorcsosult válfaja kísérelte meg, hogy szembeállítsa egymással Isten haragját és Krisztus kegyelmét."[15]

Amint arról a Szentírás is bizonyságot tesz, az Úr nem nézheti és nem is fogja a végtelenségig tétlenül nézni, ahogy teremtményei szenvednek, hanem megítéli a bűnt, amely pusztítja népét, s nekünk meg kell értenünk, hogy a Bibliában szereplő haragnak pontosan az *ítélet* az igazi értelme. Az Úr megítéli a bűnt, és végül teljességgel eltörli azt.

Itt jön a képbe a Bárány haragja, és itt lép színre a Júda nemzetségéből való Oroszlán, aki a Jelenések könyve 19. fejezetének eseményeiben érkezik meg fehér lovon a mennyből, hogy véget vessen a bűn problémájának, és az ezzel együtt járó állandó nyomorúságnak.

---

[14] W. L. Walker, *What About the New Theology?* (Edinburgh: T.& T. Clark, 1907), 48, 149. old.

[15] Alan Richardson, *An Introduction to the Theology of The New Testament* (New York: Harper and Row, 1958), 77. old.

Az igazság egészen egyszerű: ha csak Isten Bárányával vagyunk hajlandóak foglalkozni, az evangéliumnak csak a felét fogadtuk be a szívünkbe. A Bárányt már leölték, Isten gyermekeinek szenvedése azonban még mindig nem ért véget. A Bárány művének csúcspontja akkor érkezik el, amikor Júda nemzetségéből való Oroszlánként lép fel az időknek végén. Vagyis ekkor nyilvánul majd meg a Bárány haragja.

Az apokalipszis üzenetének lényege a bűn végéről, valamint egy új égről és új földről szóló beszéd. Tulajdonképpen az adventizmus teljes egészében az apokalipszist hirdeti. *Ha tehát a kereszténység létjogosultságát egyedül a megölt Bárány adja, akkor az adventizmus számára ugyanezt a Júda nemzetségéből való Oroszlán biztosítja csupán. Az Oroszlán nélküli adventizmus nemtelen, lényegét vesztett vallásossághoz vezet, éppen úgy, mint ahogy a megölt Bárányt üzenetéből kirekesztő kereszténység is csak egyfajta nemtelen, jelentéktelen formalitássá válik.*

Az Úr minket, hetednapi adventistákat nem nagytekintélyű prófétáknak hív el, hanem azt bízza ránk, hogy hirdessük az Oroszlán és a Bárány üzenetét.

Ez bizony egy jelentőségteljes üzenet! Itt lép a színre a következő népszerűtlen fogalom: a félelem. Amint azt Jelenések könyve 14:7. versében is olvashatjuk: *„Féljétek az Istent, és néki adjatok dicsőséget: mert eljött az ő ítéletének órája.”*

Milyen utálatos kifejezés ez Istennel kapcsolatban! Hiszen ha belegondolunk, arra szólítjuk fel az embereket, hogy *„féljék az Istent”*, s ezzel máris politikailag inkorrektnek, elfogadhatatlannak számítunk, – így a 21. század elején. Néhányan a következőképpen érvelnek: „Ebben a szövegkörnyezetben az Istent félni azt jelenti, hogy kifejezzük az iránta való tiszteletünket és hódolatunkat.”

Ha lényegtelenné tesszük és elkendőzzük a bűn igazi jelentését, akkor egy, a valódiságát tekintve „kasztrált”, jelentéktelen Bárány és egy nemtelen, lényegtelen Oroszlán képezi majd vallásosságunk alapját. Mindent összevetve: az ilyen gondolkodásmód nemtelen igehirdetéshez vezet, és a vallás értelmét veszíti.

És ez valóban így van. Itt azonban a másik jelentésében is értendő: a felszólítás arra is vonatkozik, hogy ténylegesen féljünk attól, Aki nem fogja a végtelenségig eltűrni a bűnös viselkedést, életmódot, és cselekedeteket, amelyek egyre inkább tönkreteszik gyermekei életét. Ez a kifejezés ugyanis a félelemnek azt a vonatkozását is magában hordozza, amelyet azok éreznek majd, akik egykor így kiáltanak *„a hegyeknek és a kőszikláknak: Essetek mireánk, és rejtsetek el minket annak színe elől, aki a királyi székben ül, és a Bárány haragjától: Mert eljött az ő haragjának ama nagy napja; és ki állhat meg?”* (Jel 6:16–17). Nem így van tehát, hogy rendkívüli mértékben elvakítja hitbeli látásunkat, ha az itt említett félelmet csupán tiszteletnek és hódolatnak véljük?

Talán a valódi istenfélelem megértésének nehézségét valójában az okozza, hogy túl sok keresztény tette már nemtelenné, lényegtelenné a bűn bibliai fogalmát. Elfeledkeztünk Pál mennydörgő szavairól: *„Mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül”* (Róm 3:23), s *„a bűn zsoldja a halál”* (Róm 6:23). *Ha lényegtelenné tesszük és elkendőzzük a bűn igazi jelentését, akkor egy, a valódiságát tekintve „kasztrált”, jelentéktelen Bárány és egy nemtelen, lényegtelen Oroszlán képezi majd vallásosságunk alapját. Mindent összevetve: az ilyen gondolkodásmód nemtelen igehirdetéshez vezet, és a vallás értelmét veszíti.*

A Jelenések könyvének ébresztő felhívása

János apokalipszise általánosságban is egy ébresztő felhívás a világ, de különös hangsúllyal az adventisták számára.

Ez a könyv arra szólít fel minket, hogy immár ne viszonyuljunk közömbös, nemtörődöm módon az Úrhoz és a nagy küzdelem ügyéhez, hanem foglalkozzunk végre azokkal az égető problémákkal, amelyek korunkat és környezetünket sújtják.

♦ Túl régóta azon igyekszünk, hogy az Urat amolyan kedves, huszonegyedik századi úriembernek állítsuk be, mint valamiféle adventista értelmiségit vagy egy jóindulatú orvost, aki a Loma Linda Egyetemen dolgozik.

♦ Túl régóta úgy képzeljük el Istent, mint valami fogatlan, öreg nagypapát, vagy mint egy olyan mesebeli figurát, aki Artúr bácsi* esti történeteiben szerepel, amikor is mindenki, aki kedves és jó, soha el nem fogyó édességet kap. C. S. Lewis rátapintott a lényegre, amikor úgy fogalmazott, hogy amit a legtöbb ember akar, az „nem igazán egy mennyei Atya, hanem inkább egy mennyei nagypapa" – aki csupa „szenilis jóindulat".[16]

János apokalipszise minden ehhez hasonló véleményt elítél.

Ez a könyv ugyanis ítéletet mond posztmodern gondolkodásmódunk felett, amely igyekszik elkerülni a hitbéli igazságok bármilyen konkrétumát, s ehelyett inkább a ködösített, homályos lelkiséget részesíti előnyben.

A felhívás arra vonatkozik, hogy lépjünk túl a fenevadakkal rémisztgető igehirdetésen, s az apokaliptikus üzenet

---

* Artúr bácsi – Uncle Arthur – a rendkívül termékeny hetednapi adventista író, Arthur S. Maxwell írói álneve. (A fordító megjegyzése)

[16] C. S. Lewis, *The Problem of Pain* (New York: Macmillan, 1962), 40. old.

minden más formában történő ellehetetlenítésén, s vizsgáljuk meg újra a végidei látomást abból a szempontból, hogy vajon mi mondanivalója lehet mind az adventizmus, mind pedig a huszonegyedik századi világ számára.

János apokalipszise egy új égről és egy új földről szól.

János apokalipszise a Bárányt és az Oroszlánt hirdeti.

Könyve tehát felhívás a hetednapi adventisták számára, hogy a Biblia utolsó könyvének ne csupán a szépségeit vegyék észre, hanem

(1) a benne rejlő erőt és erélyességet, valamint

(2) a mai korunknak szóló üzenetét is.

Segítsen minket az Úr, hogy megfelelőképpen reagáljunk annak a könyvnek az üzenetére, amely erős, élettel teli néppé tett bennünket. Üzenetünk van az Oroszlánról és a Bárányról, s félő, hogy ezt az üzenetet meghamisítjuk, vagy el is veszítjük.

A felhívás arra vonatkozik, hogy lépjünk túl a fenevadközpontú igehirdetésen és az apokaliptikus üzenet minden más formában történő ellehetetlenítésén. Vizsgáljuk meg újra a végidei látomást abból a szempontból, hogy vajon mi mondanivalója lehet mind az adventizmus, mind pedig a huszonegyedik századi világ számára.

Második fejezet

Az apokaliptikus prófécia és az adventista történelem

– egy másik szemszögből

Az első fejezet bemutatta Krisztust, mint a megölt Bárányt és a Júda nemzetségéből való Oroszlánt, s külön felhívta rá a figyelmünket, hogy ha csak a Bárányt hisszük, akkor az evangéliumnak csupán a felét értettük meg. Az is természetes, hogyha csak a fenevadakat hirdetjük, akkor egyáltalán nincs nálunk az evangélium. Olyan Istenre van szükségünk, aki a fenevadak felett is uralkodik. A Jelenések könyvének középpontjában Jézus áll, mint mindeneknek Ura.

Ebben a fejezetben az apokaliptikus látomást és az adventista történelmet vizsgáljuk meg. Rendkívül fontos ez a téma, mert a hetednapi adventisták mindjárt a kezdetektől fogva úgy tekintettek magukra, mint akiket Isten szolgálatra hívott el, és prófétikus küldetéssel bízott meg. Az adventista egyház sohasem vélekedett úgy magáról, mintha csak egy újabb felekezet lenne a többi között. Éppen ez a gondolkodásmód adott erőt az advent mozgalom kiteljesedéséhez. Igaz ugyan, hogy egy protestáns felekezetről van szó, mégsem lehetett soha csupán „protestánsnak" nevezni. Inkább azt mondhatnánk, hogy egy olyan protestáns egyházról van szó, amely az egész világnak szóló prófétikus üzenetet kapott, ennek az üzenetnek a központjában pedig Isten Báránya és az apokaliptikus látomásban szereplő, Júda nemzetségéből való Oroszlán áll.

A prófétikus háttér

Az apokaliptikus látomásnak és az adventista egyház története összefüggéseinek megértéséhez a Jelenések könyvének tizedik fejezetének tanulmányozásával érdemes kezdenünk, amely a hatodik (Jel 9:13) és a hetedik trombitaszó (Jel 11:15) közötti időszakot öleli fel. A trombitákat nem mindig egyszerű beazonosítani, az azonban egyértelmű, hogy a hetedik trombitaszó a második adventkor, Jézus második eljövetelekor hangzik fel, amikor is *„e világnak országai a mi Urunkéi és az ő Krisztusáéi lettek, aki örökkön örökké uralkodik”* (Jel 11:15).

A hatodik és a hetedik trombitaszó között találjuk tehát a Jelenések könyve tizedik fejezetében leírtakat, mint egyfajta közbeékelést vagy kitérőt a trombitaszóval hirdetett üzenetek felsorolása közben. A fejezet középpontjában egy kis könyv illetve tekercs áll, amelyet az az „erős angyal” tart nyitva a kezében, aki a mennyből szállt le (első, második vers). A görög igeidő itt azt fejezi ki, hogy a könyvecske egykor be volt pecsételve, ám most már nyitva áll. Így tehát közvetlenül az idők vége előtt a kis tekercset kibontják.

A könyvecskéről a 8–10. versekben olvashatunk újra: *„És a szózat, amelyet hallottam az égből, ismét szóla nékem, és monda: »Menj el, és vedd el azt a nyitott könyvecskét, mely a tengeren és a földön álló angyal kezében van.« Elmenék azért az angyalhoz, mondván néki: »Add nékem a könyvecskét.« És monda nékem: »Vedd el és edd meg; és megkeseríti a te gyomrodat, de a te szádban édes lesz, mint a méz.« Elvevém azért a könyvecskét az angyal kezéből, és megevém azt; és az én számban olyan édes vala, mint a méz; és mikor megettem azt, megkeseredék az én gyomrom.”*

A hetednapi adventisták mindjárt a kezdetektől fogva úgy tekintettek magukra, mint akiket Isten szolgálatra hívott el,

és prófétikus küldetéssel bízott meg. Az adventista egyház sohasem vélekedett úgy magáról, mintha csak egy újabb felekezet lenne a többi között. Éppen ez a gondolkodásmód adott erőt az advent mozgalom kiteljesedéséhez. Igaz ugyan, hogy egy protestáns felekezetről van szó, mégsem lehetett soha csupán „protestánsnak" nevezni.

Itt tehát egy kis könyvről olvasunk, amely be van pecsételve egészen az idők végéig. Ez a tekercs nem egyezik meg az ötödik fejezetben szereplő könyvvel, amely egy terjedelmes irat, és az eredeti görög szöveg szerint más az a szó, amely utal rá. A Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő kis könyvecske kapcsolódik ugyan bizonyos szempontból a világ vége történetének jelentősebb eseményeit felvázoló nagyobb könyvhöz, mégis egy különálló egységet képez.

Amikor a milleriták Jelenések könyvének tizedik fejezetét tanulmányozták, önkéntelenül is felmerült bennük a kérdés, hogy miféle kis könyvecske lehet bepecsételve egészen az idők végezetéig. Ez a kérdés aztán a Dániel 12:4. verséhez vezette őket, mely így szól: *„Te pedig, Dániel, zárd be e beszédeket, és pecsételd be a könyvet a végső időig: tudakozzák majd sokan, és nagyobbá lesz a tudás."*

- A Jelenések könyvének tizedik fejezetében tehát egy kis könyvecskéről olvashatunk, amely az idők végén nyílik ki.
- Dániel könyvének tizenkettedik fejezetében pedig egy, a végső időig lepecsételt könyv szerepel, amely, ha megnyílik, hozzájárul ahhoz, hogy növekedjék a tudás.

Mi adventisták különös dolgokat műveltünk Dániel 12:4. versével. Hallottam prédikációkat, amelyekben azt magyarázták, hogy több ezer éven keresztül az emberiség nem volt képes gyorsabb mozgásra, mint a séta vagy a lovaglás nyújtotta lehe-

tőségek. Ám aztán igába fogtuk a gőz erejét, később pedig olyan közlekedési eszközöket kezdtünk használni, mint például az autók és a sugárhajtású repülőgépek. Értelmi képességeink tárháza is olyan gyors növekedésnek indult, hogy ma már egyre kevesebb idő telik el addig, amíg az előző szinthez képest kétszer akkora tudással rendelkezünk. Igehirdetők és evangelizátorok ilyen szempontok alapján bizonyították, hogy immár az utolsó időben élünk, és Jézus nemsokára eljön.

Ám az effajta értelmezésnek semmi köze sincs a Dániel 12:4. versében olvasható próféciához. Ehelyett azt kívánja tudatni velünk, hogy az utolsó időben férfiak és asszonyok fogják alaposan tanulmányozni Dániel könyvét, és az ezzel a könyvvel kapcsolatos tudás fog megnövekedni, hiszen ez az a könyv, amely megnyílt.

Az egyik igen érdekes tény Dániel könyvének bezárásával kapcsolatban az, hogy a próféta a látomásában csupán két részletet említ meg, amely bepecsételésre került. Ezt nagyon konkrétan ki is hangsúlyozza. A harmadik fejezetben mindkettőre sort kerítünk, most azonban csak az egyiket vizsgáljuk meg.

A Jelenések könyvének tizedik fejezetében tehát egy kis könyvecskéről olvashatunk, amely az idők végén nyílik ki. Dániel könyvének tizenkettedik fejezetében pedig egy, a végső időig lepecsételt könyvvel találkozunk.

Mindez Dániel nyolcadik fejezetéhez vezet bennünket, amelyben négy jelentőségteljes prófétikus jelképet találunk, a kost a harmadik versben, a kecskebakot az ötödikben, a kisszarvat a kilencedikben, valamint a 2300 estéről és reggelről szóló látomást a 14. vers szerint, amely időszak után a szentély megtisztításra kerül, igazsága helyreállíttatik, vagyis visszaállítják azt az eredeti, igaz és törvényes állapotába.

Honnan tudhatjuk bizonyosan, hogy a nyolcadik fejezetben csupán négy prófétikus jelképpel állunk szemben? A válasz egyértelmű: amikor Dániel magyarázatot kér, az Úr Gábriel angyalt küldi el hozzá: *„És lőn, hogy mikor én, Dániel, látám e látomást és keresém az értelmét: ímé előmbe álla egy férfiúhoz hasonló alak. És emberi szót hallék az Ulai közén; kiálta pedig és monda: Gábriel, értesd meg azzal a látást!”* – vagyis az első tizennégy versben szereplő látomásról van szó. *„És oda jöve, ahol én álék, és amint jöve, megretteněk és orcámra esém, és monda nékem: Értsd meg, embernek fia! mert az utolsó időre szól ez a látomás”* (Dán 8:15–17).

Gábriel pedig bele is kezd a négy jelkép magyarázásába:

1. 20. vers: a kos Médo-Perzsiát szimbolizálja (– aligha lehet a végidő jele).

2. 21. vers: A kecskebak Görögországot jelképezi.

3. A 22-25. versekben olvasható kisszarvval kapcsolatos magyarázat Gábrieltől nem pontosan árulja el, hogy mit is takar ez a szimbólum. Ehelyett inkább két olyan jellemvonásra hívja fel a figyelmünket, amely segít a beazonosításban: a 24. vers arról számol be, hogy a kisszarv elpusztítja a szenteket, a 25. vers szerint pedig *„a fejedelmek Fejedelme ellen is feltámad”*. Tehát hatalmánál fogva nem csupán pusztítja a zsidó nemzetet, hanem az Úr Krisztusa ellen is felkél, aki *„a királyoknak Királya és uraknak Ura”* (Jel 19:16). Jóllehet nem nevezi meg nyíltan, a harmadik jelkép teljes bizonyossággal Rómával azonosítható.

4. Végül a negyedik szimbólum a huszonhatodik versben található: *„És az estéről és a reggelről való látomás, amely megmondatott, igazság; te azonban pecsételd be a látomást, mert sok napra való.”*

Dániel könyvében csupán két dolog kerül bepecsételésre a végidőig, amikor is mind a kettő megnyílik a számunkra. Dániel

nagyon pontosan fejezi ki magát. Ezek közül az egyik a 2300 napról szóló prófécia. Erről ugyanis kimondja, hogy az idők végéig bepecsételtetik, ekkor azonban férfiak és nők egyaránt kutatni fogják Dániel könyvét, és a 2300 napos próféciáról lekerül a pecsét.

Nézzük csak meg ezzel kapcsolatban a világtörténelmet, különös tekintettel a francia forradalomra! Az ekkor tapasztalható erőszakos megnyilvánulások, a forradalom keresztényellenes vonatkozásai, az általánosan elfogadott erkölcs abszolút hatályon kívül helyezése, és a különböző szélsőséges intézkedések a világon minden keresztényt a Bibliának az utolsó napok nyomorúságairól szóló kijelentéseire emlékeztettek.

Ez az értelmezés szó szerint arra indította az embereket, hogy kutassák Dániel és János Jelenések könyvét. A következő ötven év során olyan mértékben jelentek meg a végidei próféciákat feldolgozó könyvek, amilyenre a kereszténység történelmében még soha nem volt példa. Beteljesült tehát az Ige, valóban sokan tanulmányozták a Dániel könyvében leírtakat, és a jövendöléseivel kapcsolatos tudás megnövekedett.[1]

> ***Dániel könyvében csupán két dolog kerül bepecsételésre a végidőig, amikor is mind a kettő megnyílik a számunkra. Dániel nagyon pontosan fejezi ki magát. Ezek közül az egyik ugyanis a 2300 napról szóló prófécia.***

Különösképpen két prófécia keltette fel a kutató emberek érdeklődését. Az egyik az 1260 napra vonatkozó prófécia, vagyis annak a két jövendölésnek az egyike, amelyekről Dániel

[1] Lásd: LeRoy Edwin Froom, *The Prophetic Faith of Our Fathers: The Historical Development of Prophetic Interpretation* (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 1982), harmadik kötet, 270–271. old.

azt mondja, hogy pecsétet tettek rá (Dán 12:9). Ezzel a próféciával a harmadik fejezetben fogunk tüzetesebben foglalkozni. Ez a fejezet a végidei prófécia adventista értelmezésének történetéről szól, míg a következő ugyanennek a folyamatnak az írásmagyarázati alapjával foglalkozik. Konkrétabban megfogalmazva az csupán az első lépés, hogy elődeink megfelelő következtetéseket vontak le a próféciával kapcsolatban, a kérdés azonban még csak ezután következik: Vajon ezek a következtetések kihatással lehetnek a mi korunkra is?

William Miller és az adventizmus születése

A Bibliát tanulmányozó egyének és csoportok a francia forradalmat követő években az Atlanti-óceán keleti és nyugati partvidékén egyaránt arra a következtetésre jutottak, hogy valaminek történnie kellett az 1790-es években, ami igazolja az 1260 napos prófécia beteljesedését, s ami után megkezdődik a dánieli jövendölésekben említett végidő.

Az ezeket a próféciákat kutató személyek egyike különösen jelentős az adventista történelem szempontjából. A felnőttkorba lépő William Millert kételkedő deistaként jellemezhetnénk. Igaz, Miller tehetségéhez semmi kétség sem fért, fiatalabb éveiben mégsem tűnt úgy, hogy alkalmas lehet a rá váró küldetés betöltésére. Példának okáért nagyon jó szórakozásnak tartotta, ha prédikátor nagyapja fennkölt hanghordozását és hanglejtését utánozhatta – kocsmabeli közönsége nagy örömére.[2]

Ám önelégültségének hamar véget vetett az Egyesült Államok és Nagy Britannia közötti második háború, amely 1812-ben kezdődött. A hadseregben századosként szolgált, s ekkori

[2] William Millerről és az adventizmus keletkezéséről bővebben lásd: George R. Knight, *Millennial Fever and the End of the World: A Study of Millerite Adventism* (Boise, Idaho: Pacific Press, 1993).

tapasztalatai arra a rémisztő felismerésre vezették, hogy deista meggyőződése semmilyen választ nem nyújt a halál problémájára, amely viszont nagyon is közelről és valóságosan érintette, hisz látta, amint sorra lelövik mellőle bajtársait.

> ***1818-ra Miller már teljesen meg volt arról győződve, hogy Jézus körülbelül 25 év múlva ismét eljön. Erős késztetést érzett, hogy mindenkivel tudassa felismerését: „Nem is kell mondanom, mennyire megtelt a szívem örömmel." Valóban rábukkant valamire, ami a szájnak „édes […], mint a méz", és sóvárogva várta azt az időt, amikor már nem lesz többé szenvedés, sem halál.***

Elkeserítő élményei a Bibliához űzték-hajtották, hogy végre valamiféle értelmet találjon ebben a zűrzavaros és önpusztító világban. Miller tehát Isten Szavához fordult, s ugyanígy tettek az európaiak és az Európából származó telepesek egész akkori generációja is, látván a franciaországi szélsőséges intézkedéseket és túlkapásokat. Amerikában a protestáns megújulás a második nagy ébredésként vált ismertté, amelynek során igen sokan fordultak a világias deizmustól a kereszténység felé. Miller is ehhez a csoporthoz tartozott.

Nem sokkal azután, hogy 1816-ban elkezdte tanulmányozni a Szentírást, a következőkre döbbent rá: „A Biblia […] rendkívül élvezetessé vált számomra, és Jézusban igazi barátra leltem."[3] Miller személyisége egészen megváltozott, immár mohón tanulmányozta az Igét, s onnantól kezdve Mózes első könyvétől a Jelenések könyvéig a Szentírás tanulmányozása jelentette élete

[3] William Miller, *Wm. Miller's Apology and Defence* (Boston: J. V. Himes, 1845), 4–5. old.

értelmét, s éveken keresztül naponta több órán át foglalkozott behatóan Isten Szavával.

Mindeközben olyan dolgokat fedezett fel, amelyekre egyáltalán nem számított. Amikor példának okáért Dániel idői próféciáit tanulmányozta, ugyanarra a következtetésre jutott, mint rajta kívül legalább nyolcvan szerző, akiknek akkoriban jelentek meg írásmagyarázataik, vagyis hogy a 2300 napos próféciának, amely a végidőig bepecsételtetett, valamikor 1843 és 1847 között kell beteljesednie.[4]

Amikor Miller a King James-féle Bibliában a 2300 napról olvasott („*Kétezer és háromszáz estvéig és reggelig, azután kiderül a szenthely igazsága*" [akkor a szenthely megtisztíttatik – KJV]), nem tudta elnyomni magában a kérdést, hogy vajon mi történik majd ennek a prófétikus időnek a végén. Ekkor a szentélyt igyekezett beazonosítani, s egyúttal azt a rejtélyt megfejteni, hogy vajon mit jelenthet a megtisztítása, amelyről Dániel 8:14. versében olvashatunk. További tanulmányai révén arra a következtetésre jutott, hogy a szentély, amely az 1840-es években megtisztítást igényel: a Föld, s a tisztítás eszköze pedig a tűz lesz. Az a kérdés kezdte izgatni, hogy vajon mikor következik majd be ez a tisztítás? 2Péter 3:11–13. igeszakasza alapján a válasz egyértelműnek tűnt számára: Akkor, amikor Jézus visszajön![5]

Így tehát Miller, mire az 1818-as esztendő beköszöntött, már teljesen meg volt arról győződve, hogy Jézus körülbelül 25 év múlva ismét eljön. Erős késztetést érzett, hogy mindenkivel tudassa felismerését: „Nem is kell mondanom, mennyire megtelt a szívem örömmel."[6] Valóban rábukkant valamire, ami a

---

[4] Froom, negyedik kötet, 404. old.

[5] William Miller, *Letter to Joshua V. Himes, on the Cleansing of the Sanctuary* (Boston: Joshua V. Himes, 1842).

[6] Miller, *Apology and Defence*, 12. old.

szájnak „édes […], mint a méz”, és sóvárogva várta azt az időt, amikor már nem lesz többé szenvedés, sem halál.

Vesztére Miller úgy érezte, hogy másokkal is meg kell osztania örömteljes felfedezését. A kétség azonban mégis felmerült benne, hogy valahol talán hibázott a számításában, ezért további öt évet szentelt Krisztus második eljövetele témájának és az ezzel kapcsolatos egyéb események tanulmányozásának. Tüzetesen meg akart vizsgálni minden olyan tényt, ami esetlegesen ellentmondhat elméletének.

Eljött az ötödik év vége, de még ekkor sem volt annyira biztos magában, hogy nyilvánosan beszéljen a dologról, s ezért további kilenc éven keresztül tanulmányozta egyedül a Szentírást. Ennek ellenére, bár már 1832-t írtak, nem akaródzott beszélnie.

Úgy tűnik, Miller a *bibliatanulmányozás* bűnébe esett, amely széles körben elterjedt kórnak számít az egyháztagok között. Az igekutatás önmagában természetesen jó dolog, ám ha csak tanulunk, tanulunk és tanulunk, és a sok ismeret ellenére sem érzünk soha késztetést a cselekvésre, akkor biztosak lehetünk benne, hogy a bibliatanulmányozás bűnének kelepcéjébe estünk. Ha csak a Szentírást olvassuk, ugyanakkor semmit sem teszünk, akkor éppen a lényeget tévesztettük szem elől. A Szentírás kutatásának jelentősége éppen abban rejlik, hogy minket az Úr ügyében való szolgálatra indítson. Akkor sikeres a tanulásunk, ha az ki is mozdít bennünket az állóvízből, és arra indít, hogy beszéljünk az embereknek Jézusról – arról, amit megértettünk Vele kapcsolatban a Szentírásból.

Miller tehát nagy valószínűséggel a bibliatanulmányozás bűnétől szenvedett. Ám semmiképp sem tudta elfojtani lelkiismerete szavát, amely egyre csak ösztönözte, hogy „menjen és hirdesse [az üzenetet] az egész világnak”. Miller válasza Mózeséhoz hasonlítható: *„»Nem vagyok én ékesszóló«* (2Móz 4:10),

szükségem van egy szócsőre, egy prédikátorra, aki hirdeti az üzenetet helyettem.” Maga helyett azonban senkit sem talált. Jóllehet minden úton-módon igyekezett megszabadulni attól a késztetéstől, hogy hirdetnie kelljen bármit nyilvánosság előtt, mégsem lelt békére. „Menj és hirdesd a világnak!” – újra és újra ez a gondolat futott át az agyán.

Miller a bibliatanulmányozás bűnébe esett, amely széles körben elterjedt kórnak számít az egyháztagok között.

Miller feljegyzései között a következőket olvashatjuk: 1832-ben végül, egy napon „leültem az íróasztalomhoz, és egy bizonyos témával foglalkoztam. Amikor felkeltem, hogy dolgozni induljak, az addigiaknál sokkalta erőteljesebben hallottam lelkemben a felszólítást: »Menj és hirdesd a világnak!« Hirtelen ért ez a benyomás, és olyan rendkívüli erővel tört rám, hogy vissza kellett ülnöm, és megvallanom: »Nem mehetek, Uram!« »Miért nem?« – hallottam szívemben a kérdést. Akkor minden kifogást felsoroltam, milyen képességek hiányoznak belőlem, és minden egyéb más akadályra utaltam; ám gyötrelmem egyre csak fokozódott, míg végül ünnepélyesen szövetséget kötöttem az Úrral, hogy ha utat nyit előttem, menni fogok és teljesítem a világ iránti kötelességemet, s hirdetem az Igét. »Mit értesz az alatt, hogy ha utat nyitok előtted?« – hallottam lelkemben ismét a kérdést. »Ha akárhonnan kapnék egy meghívást, hogy nyilvánosan beszéljek, akkor megyek és elmondom azoknak, akik invitáltak, mit találtam a Szentírásban az Úr eljöveteléről«.”[7]

[7] Ibid., 15–17. old.

„Azonnal lehullt rólam ez a hatalmas lelki teher" – számol be később Miller: felettébb örült az Úrral kötött egyezségének. Így gondolkozott: immár ötven éves, és egész élete során addig soha egyetlen egyszer sem kérte meg senki, hogy Igét hirdessen. Végre békét köthetett Istennel, és a folyvást unszoló lelkiismerete sem bántotta többé.

Az Úrnak tett ígéreteinkkel azonban bánjunk mindig óvatosan! Millernek erre az igazságra számára igen kellemetlen módon kellett ráébrednie. Fél órán belül ugyanis egy fiú állt az ajtajában, aki tizenhat kilométert tett meg azzal az üzenettel, hogy az édesapjának másnap szüksége lesz Miller segítségére. Békebíró lévén Miller úgy vélte, hogy a férfi üzleti ügyben keresi.

A kedvére való gondolat azonban igen hamar csúfosan szertefoszlott, amikor rákérdezett, hogy mire van szüksége a fiú apjának. A fiú „azt mondta, egyelőre úgy áll a dolog, hogy nem lesz másnap, aki prédikációt tartson a közösségükben, és az édesapja arra kér, menjek el és beszéljek az embereknek az Úr eljöveteléről."

Miller – finoman szólva – rettenetesen mérges lett magára az Istennel kötött egyezsége miatt: „Azon nyomban fellázadtam" – meséli, miközben hangos dobogással kicsörtet a közeli ligetbe: „Ezen a helyen közel egy óráig küzdöttem az Úrral, s megkíséreltem felszabadítani magam a szövetségünk kötelességei alól."[8]

Amikor azonban látta, hogy semmiképp nem lelhet nyugalmat, s nem szabadulhat fel terhe alól, visszament a házba és biztosította a fiút, hogy megteszi, amire kérik. A másnapi igehirdetése hatására többen is megtértek az Úrhoz. Ezzel kezdetét is vette az egyik leggyümölcsözőbb misszió a tizenkilencedik század közepének Amerikájában. Üzenete lényegében arról

[8] Ibid., 18. old.

szólt, hogy Jézus visszatér, mégpedig „valamikor az 1843-as év környékén".

Millernek a *Signs of the Times* (Az idők jelei) nevű újság 1841. május elsejei számában közölt időegyenesét tanulmányozva érdekes rálátást nyerünk arra vonatkozóan, miként értelmezte Miller a prófétikus események menetét. Ennek alapján az 1798-tól 1843-ig terjedő időszakaszt a „vég idejéig eltelő 45 évben" határozta meg, s a „Jelenések könyvének tizedik fejezetére" vonatkoztatta, amikor is „a könyvecske kinyílik". Meggyőződéssel vallotta, hogy az advent mozgalom éppen a Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő könyvecske kinyitásáról szóló prófécia beteljesedése. (Lásd Jel 10:8-10 és Dán 12:4)[9]

Ennek tudatában egy kérdés merült fel bennem, amit a mennyben majd mindenképpen meg szeretnék kérdezni Millertől: „Hogyan kerülhette el a figyelmedet egy fontos részlet a Jel 10:8–10. igeszakaszában?" Hiszen nem csupán az áll ott, hogy a prófécia beteljesedése olyan kellemes élményt jelent majd számunkra, mint amikor mézet ízlelünk, hanem utána hasfájáshoz hasonlítható kellemetlen érzésünk támad. Teljesen logikusnak hangzik az a következtetés, hogy ha az édes íz a szájban annak az örömnek felelhet meg, amelyet Jézus második eljövetelének híre kapcsán élünk át, akkor a keserűség nyilván egyfajta csalódottságot jelöl. A fejezet világosan feltárja, hogy a csalódásról Isten már jóval annak bekövetkezése előtt tudott. Ám úgy tűnik, Miller befogadóképessége nem múlta felül a tizenkét tanítványét, akiket pedig Krisztus újra és újra figyelmeztetett közelgő kereszthalálára. Mindegyikük csak a megdicsőülését látta. Úgy látszik, mi emberek jobban kedveljük az édeset, mint a keserűt.

[9] William Miller, „Chronological Chart of the World", *Signs of the Times,* 1842. május 1. 20. old.

William Miller éppen úgy olvasta Jelenések könyvét, mint a legtöbb mai hívő. Mi ugyanis általában szilárdan ragaszkodunk azokhoz a dolgokhoz, amelyeket úgy vélünk, hogy megértettünk, s egyszerűen átugorjuk azokat, amelyeket nem tudunk megfejteni. Miller mindenesetre hitt abban, hogy az 1790-es években felébredő érdeklődés a prófécia iránt megnyitotta a Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő könyvecskét.

Teljesen logikusnak hangzik az a következtetés, hogy ha az édes íz a szájban annak az örömnek felelhet meg, amelyet Jézus második eljövetelének híre kapcsán élünk át, akkor a keserűség nyilván egyfajta csalódottságot jelöl. A fejezet világosan feltárja, hogy Isten a csalódásról már jóval annak bekövetkezése előtt tudott.

Miller persze elég okos volt ahhoz, hogy ne határozzon meg egy konkrét dátumot Krisztus második eljövetelére vonatkozóan, hiszen Jézus világosan megmondta követőinek: senki nem fogja tudni sem a napot, sem az órát (lásd: Mt 24:36). Ezért csak annyit mondott: „valamikor az 1843-as év környékén". 1842 decemberében viszont már kérdezgetni kezdték hittársai, hogy nem tudna-e konkrétabb felvilágosítással szolgálni, hiszen az 1843-as esztendő a küszöbön állt.

Miller pedig hitte, hogy választ tud adni kérdéseikre. A zsidó vallási év tipológiájának tanulmányozása során arra a következtetésre jutott, hogy Krisztus az 1843. év húsvétja és 1844. húsvétja közötti időszakban fog visszatérni, vagyis valamikor 1843. március 21. és 1844. március 21. között. Ez lenne tehát a világ vége előtti utolsó esztendő.

Ám a nap ugyanúgy felvirradt 1844. március 21-én, és le is ment: mégsem történt semmi szokatlan. A Miller-mozgalom ekkor élte meg első, kezdeti csalódását.

Aztán 1844 nyarán a Miller-mozgalom egy metodista tagja, név szerint Samuel Snow kijelentette a hívők előtt, hogy a számításba hatalmas hiba csúszott. Millernek egy, 1843. május 17-én közzétett magyarázatára alapozva Snow kitartott álláspontja mellett, miszerint nem húsvétra kellett volna tenniük a 2300 éves prófécia beteljesedését, hanem a nagy engesztelési napra. Miller korábban körültekintő módon járt el okfejtésében, amikor azzal érvelt, hogy a húsvét és minden első hónapbéli, illetve tavaszi ünnep a zsidó vallási évben az Újszövetség alapján Krisztus *első* eljövetelével köthető össze, és azoknak a párhuzamos beteljesedése; míg az ősz, vagyis a hetedik hónap ünnepei a Megváltó *második* eljövetelére mutattak előre. Snow felvette Miller logikai fonalát, és azt állította, hogy a szentély megtisztításának a hetedik zsidó hónap tizedik napján, vagyis a nagy engesztelési napon kell bekövetkeznie.[10] 1844-ben ez a nap október 22-ére esett.

Az új dátum nem érdekelte Millert. Valójában 1844. október 6.-ig nem is fogadta el Snow tanítását. Aznap azonban írt egy levelet a Miller-mozgalom *Midnight Cry* (Éjféli kiáltás) nevű újságja kiadójához ebben a témában, amely őszinte boldogságról árulkodott: „Eddig még sosem mértem fel, de most már látom a hetedik hónapnak ezt a csodálatos dicsőségét."[11]

Itt álljunk meg egy kissé, és képzeljük bele magunkat Miller és az 1844. októberében élő adventhívők helyébe. Milyen izgatottak lennénk mi is, ha úgy gondolnánk, matematikailag be tudjuk bizonyítani, hogy Jézus két héten belül visszatér. Ez az örömteli várakozás töltené be az egész életünket, miközben

[10] Samuel S. Snow, a *The True Midnight Cry*-ban, 1844. augusztus 22.; William Miller, „Letter From WM. Miller", *Signs of the Times,* 1843. május 17. 85. old.
[11] William Miller, „Brother Miller's Letter, on the Seventh Month", *The Midnight Cry,* 1844. október 12. 121.old.

egyre csak kiáltanánk az üzenetet a háztetőkről. Semmi sem lehetne édesebb számunkra, semmi sem tölthetne el nagyobb izgatottsággal és örömmel, hiszen Jézus néhány nap múlva újra itt lesz közöttünk! Hogy megértsük, mit is éreztek az 1844. októberi mozgalom résztvevői, a történelmi pillanatot az ő szemszögükből kell néznünk, akiknek az örömteljes üzenet szinte a vérükké vált.

Mindezek figyelembe vételével most térjünk vissza Millernek az 1844. október 6.-i keltezésű izgatott beszámolójához, amelyet az akkori hívők részére írt: „Eddig még sosem mértem fel, de most már látom a hetedik hónapnak ezt a csodálatos dicsőségét. Jóllehet az Úr már másfél évvel ezelőtt (lásd az 1843. május 17.-én megírt cikket) kifejtette számomra a hetedik hónap jelentőségét, akkor mégsem mértem fel egészen a mi korunkra vonatkozó érvényességét. Mostanra azonban, áldott legyen az Úr szent neve, látom már a benne rejlő szépséget, harmóniát, és az Igével való megegyezését, s bár mindezekért már régóta imádkoztam, mind a mai napig nem értettem teljesen.

Áldjad, ó, lelkem, az Urat! Áldja meg Isten Snow, Storrs testvéreket és a többieket, akik segítettek felnyitni a szemem. Már nincs messze otthonom, a menny, – dicsőség az Úrnak! Dicsőség az Úrnak!! Dicsőség az Úrnak!!! Most már értem, hogy ez az időpont a helyes…”

„A lelkem túlcsordul, szinte nem is tudok írni. Hozzád szólok, és mindenkihez, aki epedve várja eljövetelét, hogy köszönjük meg ezt a dicsőséges igazságot Neki! Minden kétségem, félelmem és értetlenségem tovaszállt. Tudom, hogy igazunk van. Az Úr Szava Igazság, *és a lelkem tele van örömmel, s a szívem az Isten iránti hálával.* Ó, bárcsak kiálthatnék! De majd akkor kiáltok, amikor látom a »királyok Királyának« eljövetelét.”

„Mintha már hallanám is, hogy azt mondjátok, »Miller test-

vér már teljesen fanatikus". Ám legyen, nevezzetek, aminek akartok, nem törődöm vele, Krisztus el fog jönni a hetedik hónapban, és mindnyájunkat megáld majd. *Ó, dicsőséges reménység! Akkor meglátom Őt, Hozzá hasonlóvá válok, és örökké Vele leszek majd! Igen, örökkön-örökké!*"[12]

A könyvecske megnyitása valóban édes mézként hatott. A hívők felkészültek arra, hogy Jézusuk két héten belül visszajön értük. Ám elérkezett október 22. – és el is múlt. Jézus pedig ezen a napon sem jött el.

Az azonban mégsem igaz, hogy október 22.-e a nagy csalódás napja volt! Ez a nap a nagy várakozás jegyében telt el. A csalódás akkor érte hatalmas arculcsapásként a hívő közösséget, amikor másnap a szokásos módon hajnalodott, és elérkezett a reggel. Ez az élmény valóban édes volt a szájban, de mennyire keserű a gyomor számára!

Október 24.-én Josiah Litch (a Miller-mozgalom legelső vezetőinek egyike) így írt Millernek Philadelphiából: „Felhős és sötét ez a nap – a nyáj szétszéledt – és az Úr még mindig nem jött el."[13]

Keserű volt a gyomor számára.

Hiram Edson így emlékezik vissza: „A legkedvesebb reményeink és vágyaink foszlottak semmivé, váltak köddé, és a sírás olyan erővel tört ránk, amelyet még sohasem tapasztaltam azelőtt. Úgy tűnt, ezt a keserűséget az összes földi barátunk elvesztésének fájdalmával sem lehetett volna összehasonlítani. Egyre csak zokogtunk és zokogtunk."[14]

Valóban keserű volt a gyomor számára.

---

[12] *Ibid.* (A dőlt betűs rész betoldás.)

[13] Josiah Litch William Millernek és Joshua V. Himes-nak, 1844. október 24.

[14] Hiram Edson kiadatlan kézirattöredéke. Ez és több más, ennek a fejezetnek a megjegyzéseiben szereplő dokumentum került összegyűjtés és szerkesztés után kiadásra George R. Knight, *1844 and the Rise of Sabbatarian Adventism* (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 1994) című könyvében.

Az azonban mégsem igaz, hogy október 22.-e a nagy csalódás napja volt! Ez a nap a nagy várakozás jegyében telt el. A csalódás akkor érte hatalmas arculcsapásként a hívő közösséget, amikor másnap a szokásos módon hajnalodott, és elérkezett a reggel.

James White a következőképpen számolt be a történtekről: „Keserű csalódás ébredt bennünk, amikor láttuk az idő természetes múlását. Igaz hívők adtak fel mindent Krisztusért, s olyan mértékben élték meg jelenlétét, mint még soha azelőtt. […] Jézus szeretete töltött el minden lelket, és az sugárzott minden arcról is, s kimondhatatlan vággyal ekképp imádkoztak: »Jöjj, Urunk Jézus, jöjj el hamar!«. Az Úr mégsem jött el. [….] Úgy sírtam magam is, mint egy gyermek."[15]

Igaz ugyan, hogy a könyvecske édes volt a szájban, de éppolyan bizonyossággal vált keserűvé a gyomorban.

A második advent dátumának meghatározása folytán bekövetkező októberi csalódás alapjaiban rendítette meg a Miller-mozgalmat. Ezzel a tapasztalattal azonban még nem ért véget a Jelenések könyvének tizedik fejezete! A 8–10. versekben olvasható édes majd keserű élmény után következik a tizenegyedik vers, amely így szól: *„És monda nékem: »Ismét prófétálnod kell néked sok népek és nemzetek, és nyelvek és királyok felől«". Lépjünk hát túl a keserű élmény nyomasztó hatásán, hiszen a prófécia szerint egy újabb mozgalom indul útnak, amely üzenetével majd elér a földnek mind végső határáig!*

Ennél a pontnál meg kell jegyeznem, hogy meglátásom szerint a Dániel 8:14. versének jelentősége nem annyira az egyes emberek személyes üdvösségének vonatkozásában rejlik, hanem ez az Ige azért számít igazi mérföldkőnek, mert elérkezettnek ítéli az

[15] James White, *Life Incidents* (Battle Creek, Mitch.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1868), 182. old.

időt egy, az egész világot érintő végső misszióra. Ez a misszió különleges üzenetet visz majd *„minden nemzetségnek és ágazatnak, és nyelvnek és népnek”* (Lásd Jel 10:11 és 14:6). Ezzel a témával a harmadik fejezetben fogunk részletesebben foglalkozni.

Fedezzük fel azt a prófétikus üzenetet, amelyről az egész világnak tudnia kell!

Térjünk most vissza a Miller-mozgalom romjaihoz. A csalódást követően a millerizmus kaotikus körülményei nyomán három különböző mozgalom kel életre. Az első 1845 tavaszán azt hirdeti, hogy mind az idő, mind pedig a várva-várt esemény szempontjából helyesen értelmezték a Dániel 8:14. versében leírtak beteljesülését. Elméletük szerint Jézus valóban eljött 1844. októberében, azonban nem testi mivoltában jelent meg az ég felhőiben, hanem lelki értelemben lépett be a Benne hívők szívének ajtaján. Ezzel a következtetéssel pedig el is kezdték kimagyarázni a Szentírás szó szerinti értelmezését. Ezeknél a „spiritualizálóknál” a fanatizmus egyre szélesebb palettáját lehetett megfigyelni. Egyesek azt hangoztatták, hogy amikor Isten országa eljön, olyanokká válunk, mint a kisgyermekek. Ezért felhagytak a kés és a villa használatával, kézzel ettek, és kúszva-mászva közlekedtek a városokban, hogy bebizonyítsák, ők már valóban a mennyek országának lakosai. Aztán ott voltak a munkát megtagadó adventhívők, akik azt állították, hogy mivel a hetedik évezredben élnek, a munkavégzés bűnnek számít. Egy másik irányzat amellett kardoskodott, hogy ha ők már Isten országában vannak, akkor nem is képesek bűnt elkövetni. Ezért lelki férjeket és feleségeket tartottak, ennek aztán később meglettek a nagyon is földi következményei.[16]

---

[16] A nagy csalódás után megalakuló különféle mozgalmakkal kapcsolatban lásd: Knight, *Millennial Fever.* 245–325. old.

Dániel 8:14. versének jelentősége nem annyira az egyes emberek személyes üdvösségének vonatkozásában rejlik, hanem ez az Ige azért számít igazi mérföldkőnek, mert elérkezettnek ítéli az időt egy, az egész világot érintő végső misszióra, amely különleges üzenetet visz majd „minden nemzetségnek és ágazatnak, és nyelvnek és népnek" (Lásd Jel 10:11 és 14:6).

A fanatizmus járványa megállíthatatlanul terjedt az emberek között. S ha létezett valami, amit William Miller és Joshua V. Himes mindennél inkább gyűlölt, és amitől mindennél jobban tartott, az éppen a fanatizmus volt. Pontosan ezért állították fel, válaszul az „spiritualizálók" szélsőséges nézeteire és velük ellentétben, elméletüket a prófécia 1844. októberi beteljesedésére vonatkozóan. Azt hirdették ugyanis, hogy a dátum meghatározásában tévedtek, de a dánieli igeszakaszban rejlő esemény meghatározásában helyesen jártak el. Magyarán semmiféle prófécia nem teljesedett be akkoriban, de Dániel 8:14. verse valóban a világ végét hivatott előre jelezni. Sokan azok közül, akik elfogadták ezt az álláspontot, egyre újabb és újabb időpontokat tűztek ki, ám minél több dátum szóba került, ők annál inkább elbizonytalanodtak. Ennek az irányzatnak valószínűleg 50.000 körüli híve volt 1845. nyarán, ám a sorozatos értelmezési tévedések folytán a Miller-féle próféciamagyarázat végül mindenki számára érvényét vesztette.

Létezett azonban egy harmadik elmélet is a prófécia 1844. októberi beteljesedésével kapcsolatban, viszont 1845-ben és 46-ban még senki sem gondolta, hogy igaz lehet. Ennél az irányzatnál olyan embereket találunk, akik elkötelezett szívvel tanulmányozták tovább a Bibliát a Miller-mozgalom eseményeinek fényében. Arra a végkövetkeztetésre jutottak, hogy a prófécia valóban beteljesedett 1844. októberében, csupán a bekövetke-

zendő eseményt értelmezték tévesen. Egy szóval most már úgy gondolták, a dátum meghatározásában helyesen jártak el, de azzal kapcsolatban bizonyára tévedtek, hogy mi is fog valójában történni.

Ennek hatására sokakban merültek fel kétségek a Dániel 8:14. versében szereplő szentély természetét és megtisztítását illetően. Nem sokkal a nagy csalódás után feltették maguknak a kérdést: „Ha helyes az időpont, akkor vajon mi történhetett?" O. R. L. Crosier is egyike volt ezeknek a gondolkodó embereknek. 1845. elején belekezdett egy, a szentéllyel kapcsolatos cikksorozat kiadásába, amiben kihangsúlyozta, hogy Pál apostolnak a *Zsidókhoz írt levele* alapján létezik egy szentély a mennyben, amelynek a megtisztítása nem tűzzel történik, hanem Jézus vére által. Az 1846-os év elejére Crosier már teljes egészében megértette, hogy Krisztus szolgálata két részre bontható, s a második 1844. októberében kezdődött el a mennyei szentélyben található Szentek Szentjében.[17]

Azonban nem Crosier volt az egyedüli, aki kiadta kutatásai eredményét a mennyei szentély megtisztítására vonatkozóan. 1845. áprilisában már G. W. Peavey is dolgozott azon a tanulmányán, amely Krisztusnak a Szentek Szentjében – közbenjárásának második részeként – végzett szolgálatáról szól 1844. októberével kapcsolatban. Augusztusra már ő is összefüggéseket fedezett fel Dániel 8:14, Zsidók 9: 23–24. versei valamint 3Mózes 16. fejezete között, és arra a következtetésre jutott,

[17] A szombatnap szentségét hirdető adventista teológia kialakulásáról szóló legteljesebb beszámolóként lásd: Merlin D. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath and Ellen G. White's role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849" (Ph. D. dissertation, Andrews University, 2002). Rövidített változatként lásd: Knight, *A Search for Identity,* 55–89. old.

hogy valóban szükség volt a nagy engesztelés napjával párhuzamos újszövetségi időpontban a mennyei Szentek Szentjének Krisztus vére általi megtisztítására. Meg kell említsük továbbá Emily C. Clemonst is, aki az 1845-ös esztendő derekán egy folyóiratot jelentetett meg *Hope Within the Veil* (Remény a kárpiton túl) címmel.

Bates nem hiába folytatta Dániel 8:14. versének és a mennyei szentélyben található Szentek Szentjének tanulmányozását, mert most már valóban megértette, miről beszél a Jelenések könyve, amikor azt írja, hogy az idők végén a mennyei szentély második, belső helyisége is megnyittatik.

1845-re tehát számos adventhívővel találkozunk, akik összefüggést látnak az 1844. októberi dátum és aközött, hogy Krisztus, közbenjárásának a második részeként, megkezdi szolgálatát a mennyei templombéli Szentek Szentjében. Egy volt tengerészkapitány, név szerint Joseph Bates már a kezdetek kezdetén magáévá tette ezt az álláspontot. Éppen ezért gyakorolt rá mély benyomást Jelenések könyve 11:19. verse: „*És megnyilatkozék az Isten temploma a mennyben, és megláttaték az ő szövetségének ládája az ő templomában.*” Bates tehát nem hiába folytatta Dániel 8:14. versének és a mennyei szentélyben található Szentek Szentjének tanulmányozását, hiszen most már valóban megértette, miről beszél a Jelenések könyve, amikor azt írja, hogy az idők végén a mennyei szentély második, belső helyisége is megnyittatik.[18]

[18] Joseph Batesnek a hetednapi adventista teológia kidolgozásában játszott igen jelentős szerepéről bővebben lásd: George R. Knight, *Joseph Bates: The Real Founder of Seventh-day Adventism* (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 2004). 107–151. old.

A figyelmét különösen a szövetség ládájának feltárására összpontosította, mert önkéntelenül is felmerült benne a kérdés, hogy a történelemnek miért pont abban a szakaszában kerül ismét napvilágra. Mi lehet a jelentősége annak, hogy a ládát kinyitották? Természetesen tisztában volt vele, hogy mi található a ládában. Kérdései végül a Jelenések könyve 12. fejezetéhez vezették.

A 12. fejezet az Isten egyháza történelmének az áttekintését tartalmazza Krisztus gyermekkorától kezdve egészen a végidőig. Leglényegesebb része éppen a 17. versben szereplő szövetség ládájának tartalmáról szól: *„Megharaguvék azért a sárkány az asszonyra, és elméne, hogy hadakozzék egyebekkel az ő magvából valókkal, az Isten parancsolatainak megőrzőivel."* Bates egyszerre csak megértette, hogy az idők vége felé, amikor a mennyei szentély második helyisége megnyílik, Isten parancsolatai különös hangsúlyt kapnak, és az Úrnak lesz egy oly népe, akik megtartják ezeket a parancsolatokat. Innentől kezdve Joseph Bates azt hirdette, hogy rendkívül fontos a végidőben megtartanunk Isten mindegyik parancsolatát, mert pontosan ezzel teljesedik be a prófécia.

A parancsolatok megtartásának jelentőségére nem csupán Bates hívta fel a figyelmet a tizenkilencedik század közepének Amerikájában. A legtöbb keresztény kilencet tiszteletben tartott a tíz parancsolat közül. Bates azonban azzal állt elő, hogy a hetedik napi nyugalomnapot, vagyis a szombatot is meg kellene tartani.

Bates megértette, hogy az idők vége felé, amikor a mennyei szentély második helyisége megnyílik, Isten parancsolatai különös hangsúlyt kapnak, és az Úrnak lesz egy oly népe, akik megtartják ezeket a parancsolatokat. Innentől kezdve Joseph Bates azt hirdette, hogy rendkívül fontos a végidő-

ben megtartanunk Isten mindegyik parancsolatát, mert pontosan ezzel teljesedik be a prófécia.

S vajon hogyan jutott Bates-nek eszébe a szombatnap? – A hetednapi baptisták révén. Ez a felekezet sohasem fektetett hangsúlyt az evangelizációra. 1840-ben például hozzávetőlegesen 6.000 tagot számláltak Észak-Amerikában. 2000-re már csak 4.800-an voltak, vagyis a köztes 160 év során 20%-kal csökkent a taglétszámuk. Ismerték a szombat igazságát, ez azonban mégsem vezetett a növekedésükhöz.

Egyszer azonban mégis evangelizáló közösség alakult belőlük. Az 1841. és 1843. évi generál konferencia-feljegyzéseik alapján megbeszéléseket folytattak arról a kötelességükről, hogy más keresztényekkel is meg kell osztaniuk a szombat igazságát. A következő néhány évben szervezett lépéseket tettek annak érdekében, hogy elterjesszék a Bibliának a hetedik napra, vagyis a szombatra vonatkozó tanítását.

Üzenetükre azonban senki sem figyelt oda. Senki, csupán néhányan, akik a Miller-mozgalomban is részt vettek. Rachel Oakes egyike volt azoknak a jelentősebb munkát végző hetednapi baptistáknak, akik kapcsolatba kerültek a milleritákkal. 1844. elején már nemcsak hogy elfogadta az advent üzenetet, de meg is osztotta a szombatról vallott nézeteit a New Hampshire-beli Washingtonban megrendezett adventista összejövetel résztvevőivel, akik közül néhányan 1844. tavaszán el is kezdték ünnepelni a hetedik napi szombatot. Ugyanez a konferencia láthatóan nagy hatást gyakorolt Thomas M. Preble millerita lelkészre, aki a közeli Szabad Akarat Baptista Gyülekezetet pásztorolta. Preble 1844. augusztusában tért át a szombat megtartására.

1844. szeptemberére a szombat kérdése olyan sokat foglalkoztatta az adventista híveket, hogy legjelentősebb folyóira-

tukban két igen terjedelmes cikk is megjelent a „problémával” kapcsolatban. Az általuk javasolt megoldás rendkívül egyszerűen hangzott: Ne foglalkozzunk ezzel a témával, a következő hónapban már úgyis a mennyben leszünk, ahol Isten majd megoldja a nyugalomnap kérdését.

1844. szeptemberére a szombat kérdése olyan sokat foglalkoztatta az adventista híveket, hogy legjelentősebb folyóiratukban két igen terjedelmes cikk is megjelent a „problémával” kapcsolatban.

A mennybe azonban mégsem jutottak el. 1845. február 28-án az *Izráel reménysége* nevű újságban Preble megjelentetett egy igen erős érveket felsorakoztató cikket a szombatnappal kapcsolatban. Ezt nemsokára egy tizenkét oldalas füzet követte, az *Egy röpirat,* mely bebizonyítja, hogy „a Tízparancsolat értelmében” a hetedik napi nyugalomnapként a szombatot kellene megtartanunk, s nem az első napot.

Bates 1845. elején olvasta Preble írásait, és az olvasottak hatására a New Hampshire-beli Washingtonba utazott, hogy találkozzon a szombatünneplőkkel. Teljesen fellelkesülve tért haza, amikor is James Madison Monroe Hall-lal találkozott Massachusettsben, a Fairviewt New Bedforddal összekötő hídon. Hall elkövette azt a nagy hibát, hogy megkérdezte Bates-et, mi újság vele.

Ahhoz, hogy jobban megértsük a dolgokat, érdemes megvizsgálnunk, miért is lelkesítette Bates-et olyan nagyon a szombatnappal kapcsolatos felismerése. S. N. Haskell feljegyzéseiből megtudhatjuk, hogy az 1850-es évek elején Joseph egyszer tíz napig nála vendégeskedett, ahol minden este hirdette az Igét a szombatnappal kapcsolatban, s ugyanitt ezen felül még napi

rendszerességgel tartott bibliaórát is erről a témáról, amit a reggeli ébredés után kezdtek meg, és egészen az esti lefekvésig eltartott, s csupán az étkezések és Bates esti prédikációi szakították meg. A tizedik nap végére Haskell is meg volt győződve a hetedik napi szombat igazságáról.

Nos, arról nincs tudomásunk, mennyi ideig tartotta ott Joseph Bates James Madison Monroe Hallt a hídon, de azt biztosra vehetjük, hogy Hall végül szombatünneplőként lépett le róla. Hálája jeléül egyetlen fiát Joseph Bates Hallnak nevezte el.

Ám Bates nem mindenkinél járt hasonló sikerrel. 1846. augusztusában például a Keresztény Kapcsolatok Mozgalmának egy fiatal lelkészével és annak barátnőjével találkozott, s nekik is adott egyet a híres és igen nyílt hangú, provokatív bibliatanulmányaiból, amelyet természetesen a szombat kérdéséről írt. Ám James White és Ellen Harmon is visszautasították. Ellen későbbi feljegyzéseiben megjegyezte, hogy Bates csak és kizárólag a szombatról tudott beszélni, mintha a többi kilenc parancsolat nem is létezne.[19]

1846. augusztusában történt még két jelentős dolog: James és Ellen összeházasodtak, Bates pedig egy rövidebb lélegzetvételű könyvet írt *The Seventh Day Sabbath, a Perpetual Sign* (A hetedik napi szombat, mint örök jegy) címmel. Nem különösebben meglepő, hogy a könyv első kiadása inkább a hetednapi baptisták álláspontját képviselte a szombattal kapcsolatban, mintsem a későbbi hetednapi adventista értelmezést. A baptisták ugyanis tisztában voltak azzal, hogy a szombat az igazi nyugalomnap, ám a prófécia szempontjából már nem ismerték fel jelentőségét.

[19] Ellen G. White, *Spiritual Gifts* (Battle Creek, Mitch.: James White, 1860), második kötet. 82. old.

1846. őszén a friss házasok elolvasták „A hetedik napi szombat"-ot, és ők is magukévá tették Bates nézeteit. Még ugyanebben az évben, valamivel később Bates elutazott NewYork állam nyugati részébe, hogy találkozzon Crosier-val és a szentély tanának más kidolgozóival.

Úgy tűnik, a New York-i és a White-ékkal folytatott beszélgetések is hozzájárultak ahhoz, hogy Bates még mélyebben megértse a szombat jelentőségét, annak a Jelenések könyvében megtalálható prófétikus összefüggésében. Ennek eredményeképpen 1847. januárjában megjelent *A hetedik napi szombat, mint örök jegy* átdolgozott kiadása. A füzet csupán tizennégy oldalból állt[20], ám ezek az oldalak egytől egyig Bates forradalmian új gondolkodásmódjáról tanúskodtak a szombat jelentőségét illetően. Ekkor tért át a hetednapi baptista teológiának a szombatról vallott nézeteiről a hetednapi adventista álláspontra.

A baptisták tisztában voltak azzal, hogy a szombat az igazi nyugalomnap, ám a prófécia szempontjából már nem ismerték fel jelentőségét.

Új meggyőződését a Jelenések könyve 12:17. versére alapozta. Nem csupán a parancsolatok jelentős szerepét ismerte el a végidő vonatkozásában, de arra is rámutatott, hogy ezek körül a parancsolatok körül heves vita alakul ki a földi történelem vége felé. Fontos tudnunk, hogy az 1847-es kiadás túlhalad a Jelenések 12:17. versén, és részletesebben kifejti a 13. és a 14. fejezetet is, amelyek magyarázattal szolgálnak a fent említett

[20] Joseph Bates, *The Seventh-day Sabbath, a Perpetual Sign*, *második kiadás* (New Bedford, Mass.: Benjamin Lindsey, 1847). Az 1846-os megállapodás egyéb lényeges pontjaival kapcsolatban lásd: iii, iv, 49–60. old.

versben szereplő, a vég idején támadó sárkány erejére és az utolsó időkben élő asszonyra, vagyis az egyházra vonatkozóan. Így tehát a Szentírás tanulmányozása révén Bates kidolgozta a nagy küzdelem tanát. A legtöbben bizonyára azt gondoltuk, hogy ez a tantétel Ellen White-tól származik. Ez azonban nem így van. 1847. januárjára Joseph Bates már összeállította az ezzel kapcsolatos teljes anyagot.

Jelenések könyvének 14. fejezete különös jelentőséggel bírt számára. A hatodik versen ugyanis fennakadt a szeme: *„És láték más angyalt az ég közepén repülni, akinél vala az örökkévaló evangyéliom, hogy a föld lakosainak hirdesse az evangyéliomot, és minden nemzetségnek és ágazatnak, és nyelvnek és népnek."* Ez pedig mindnyájunknak visszaidézi a Jelenések könyve 10:11. versét, amelyből megtudhatjuk, hogy a Dániel könyvecskéjének kinyittatásával együtt járó édes majd keserű íz élménye után egy másik üzenet is vár ránk, amelyet az egész világnak meg kell ismernie. Ezt az újabb üzenetet pedig a 14. fejezet tárja elénk.

A Szentírás tanulmányozása révén Bates kidolgozta a nagy küzdelem tanát. A legtöbben bizonyára azt gondoltuk, hogy ez a tantétel Ellen White-tól származik. Ez azonban nem így van. 1847. januárjára Joseph Bates már összeállította az ezzel kapcsolatos teljes anyagot.

Bates elkezdett összefüggések után kutatni. A Jelenések könyve 14:6. verse után elolvasta a hetediket is, amelyben ez állt: „Ezt mondván nagy szóval: *»Féljétek az Istent, és néki adjatok dicsőséget: mert eljött az ő ítéletének órája; és imádjátok azt, aki teremtette a mennyet és a földet, és a tengert és a vizek forrásait.«*" Különösen a vers második fele ragadta meg a figyelmét, ahol

egyértelmű utalást fedezett fel a 2Mózes 20:8–11. igeszakaszban leírt negyedik parancsolatra vonatkozóan. Itt a hetedik nap megtartására felszólító parancsolat elvi alapját a 11. vers képezi: *„Mert hat napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van”* (v.ö.: 1Móz 2:1–3). Bates tehát arra a következtetésre jutott, hogy a végidő sarkalatos kérdése nem egyszerűen Isten parancsolataira fog irányulni (lásd: Jel 12:17; 14:12), hanem azok közül is elsősorban a szombat kerül majd a figyelem középpontjába, és ezt az első angyal üzenete hangsúlyozza ki.

A Jelenések könyve 14:7. versében azonban még ennél is fontosabb szerepet tölt be az imádat tárgyköre. Az *imádat* a Jelenések könyve 13. és 14. fejezetének egyik kulcsszava, illetve kulcsfogalma: ebben az igeszakaszban legalább nyolcszor találkozunk vele. Míg a hetedik vers arról számol be, hogy lesznek, akik a 1Mózes 2. valamint 2Mózes 20. fejezete alapján a szombat teremtő Istenét fogják imádni, addig a kilencedik versben a többiekről olvashatunk, akik „a fenevadat és annak képét” imádják majd. A végidőben tehát mindenki imádni fog valakit. Bates ebben teljes bizonyosságra jutott, amikor az Isten pecsétje és a fenevad bélyege témakörét tanulmányozta.

Itt ismét meg kell jegyeznünk, hogy a nagy küzdelem tana (melynek értelmében a világ történelmének vége felé háború bontakozik majd ki a levegőbeli hatalmasságok, és a menny Fejedelme között Isten parancsolatai kapcsán) nem holmi hetednapi adventista teológiai eltévelyedés, amely Ellen White-tól származik. Éppen ellenkezőleg, ez a tanítás magában a Szentírásban található, és azzal nem oldjuk meg a problémákat, ha kirekesztjük Ellen White felismeréseit a kutatásainkból, mondván, hogy 19. századi szemszögből látta a dolgokat. Ha nem fogadjuk el ezt a hittételt, azzal magát a Bibliát utasítjuk el.

Bates ugyanis a Szentírás alapján már 1847-re kidolgozta a nagy küzdelem tanát, s ebben Ellen White semmiféle szerepet nem játszott. A témához fűződő első írása négy hónappal azután látott napvilágot, hogy Bates kiadta tanulmányát. White ekkor arról a látomásáról számolt be, amely szintén alátámasztotta a nagy küzdelemről szóló Bates-féle tanítást.[21]

Az imádat a Jelenések könyve 13. és 14. fejezetének egyik kulcsszava, illetve kulcsfogalma: ebben az igeszakaszban legalább nyolcszor találkozunk vele. Míg a Jelenések 14:7. verse arról számol be, hogy lesznek, akik a 1Mózes 2. valamint 2Mózes 20. fejezete alapján a szombat teremtő Istenét fogják imádni, addig a kilencedik versben a többiekről olvashatunk, akik „a fenevadat és annak képét" imádják majd. A végidőben tehát mindenki imádni fog valakit.

A teremtő Isten imádatára felszólító, Jelenések könyve 14:7. versével párhuzamosan Bates elolvasta a második angyalnak a nyolcadik versben található üzenetét: *„Leomlott, leomlott Babilon, a nagy város!"* Vagyis elbuknak azok, akik összekeverik az Isten Szavát az emberi rendeletekkel.

Ezek után rátért a 9–12. versig terjedő igeszakaszra, amely lényegében szembeállítja a fenevad imádóit (9. vers) azokkal, akiket a szentek békességes tűrése jellemez, és *„akik megtartják az Isten parancsolatait és a Jézus hitét"* (12. vers).

A 9–12. versekben olvasható harmadik angyal üzenetét követően a 13. vers tulajdonképpen visszautalás a 13. fejezetre, ahol arról a végidei küzdelemről olvashatunk, amely azok között

[21] Ellen G. White levele Joseph Batesnek, 1847. április 7. Lásd: James White: *A Word to the „Little Flock"* (n.p.: James White, 1847). 18–20. old.

zajlik, akik alávetik magukat a fenevad hatalmának, illetve azok között, akik Istent imádják. Végül a 14–20-ig terjedő igeszakasz azt a jelenetet írja le, amikor Krisztus az ég felhőiben visszatér, hogy bevégezze az aratást a földön.

1847. januárjára Bates világosan felismerte, hogy Istennek lesz egy népe az utolsó időben, akik közvetlenül Megváltójuk második eljövetele előtt hirdetni fogják a hármas angyali üzenetet. Eddigi kutatásai fényében meg volt győződve arról, hogy a kialakulóban lévő, szombatot ünneplő adventista irányzat próféciát betöltő mozgalommá érlelődik majd.

1848-tól kezdve tehát azok, akik addigra szombatünneplő adventisták lettek, olyan üzenetet hordoztak, amely mérhetetlen lelkesedéssel töltötte el őket, és iránytűként szolgált az általuk tartott evangelizációkban; közösségük taglétszáma pedig jelentős mértékben növekedett. Az eredmények szintén izgatottságra adtak okot. Az 1848-as esztendő végétől az 1853-as év elejéig terjedő időszakban a mozgalom rohamos fejlődésnek indult, és a kezdeti 100 tagból álló kis közösség körülbelül 2500 fősre duzzadt. Vegyünk példát róluk az egyház növekedése szempontjából. Egy üzenetet kellett hirdetniük, és ezzel teljességgel tisztában is voltak!

A következő néhány évtizedben rendkívül lelkesen hirdették tovább az üzenetet. Arról azonban nem szabad elfelejtkeznünk, hogy az őket körülvevő kultúra nagyrészt keresztény értékeken alapult. Ilyen körülmények között nem sok értelmét látták annak, hogy a kegyelemről beszéljenek a baptistáknak, vagy az imádságról a metodistáknak, hiszen ezzel semmi újat nem mondtak volna számukra. Mire volt hát szükségük? Logikus gondolkodásmódra és mindarra a tanításra, amely még ismeretlen volt előttük, mint például a szombatnapról és a halottak állapotáról szóló igazság, valamint a szentély tana.

Ennek következtében az adventista evangelizációk középpontjában olyan hitelvek álltak, amelyek eltérést mutattak más keresztény egyházak tanításától. Amikor adventista evangelizátorok meglátogattak egy vallási közösséget, vitára hívták ki legfőbb igehirdetőjüket (akár nyilvánosan is) olyan témákat illetően, hogy melyik napot kell nyugalomnapként megünnepelnünk, vagy mi történik az emberrel a halála után. S minthogy akkoriban a szórakoztatóipar még nagyon is gyerekcipőben járt, nem volt nehéz ilyen módszerekkel odavonzani a tömeget: a város legnagyszerűbb programjának számított, amikor két prédikátor vitába szállt egymással.

1847. januárjára Bates világosan felismerte, hogy Istennek lesz egy népe az utolsó időben, amelynek tagjai közvetlenül Megváltójuk második eljövetele előtt hirdetni fogják a hármas angyali üzenetet. Eddigi kutatásai fényében meg volt győződve arról, hogy a kialakulóban lévő, szombatot ünneplő adventista irányzat próféciát betöltő mozgalommá érlelődik majd.

Negyven évig hirdették így az Igét, ez a módszer azonban két jelentős következménnyel járt: Egyrészt, természetesen, gyakran megnyertük a vitát, hiszen a Szentírás minket igazolt. Másodsorban viszont sok olyan ember lett adventistává, akik magában a vitatkozásban lelték örömüket. Az 1880-as évekre nemcsak arra döbbentünk rá, hogy mestereivé váltunk a másokkal való vitatkozásnak, hanem ez a viselkedési forma már saját köreinkben is kezdett egyre nagyobb teret hódítani.

Az adventizmus keresztény jellegének szükségessége

Negyven éven keresztül arról szólt az igehirdetésünk, hogy miben különbözünk másoktól (ez pedig egyértelműen a fenevadközpontú prédikálás egyik formája). Mindez odáig vezetett, hogy egyfajta szakadék keletkezett az adventizmus és a tágabb értelemben vett kereszténység között. Elérkezett az idő a megújulásra, amelynek első jeleit a Minnesota állambeli Minneapolisban megrendezett 1888-as generálkonferencia ülésén lehetett felfedezni. Alapigeként a Jelenések 14:12. versét választották: *„Itt van a szenteknek békességes tűrése, itt akik megtartják az Isten parancsolatait és a Jézus hitét!"*

Két egymással szembenálló csoport alakult ki, s az 1888-as vitát az adventista történelem vonatkozásában megvizsgált alapige kétféle módon történő értelmezése váltotta ki. A generálkonferencia vezetői, G. I. Butler és Uriah Smith a versnek a parancsolatok megtartására vonatkozó részére összpontosított. Számukra ez fejezte ki az adventizmus leglényegesebb mondanivalóját.

Ez az álláspont korántsem volt új keletű az adventista körökben. 1850-ben James White már felállította a Jelenések könyve 14:12. versének hagyományosan adventista értelmezését, amikor is a szöveget három részre osztotta. Ezek szerint Isten végidei népe

(1) türelmesen várja Jézus visszatérését,

(2) megtartja Isten minden parancsolatát,

(3) valamint a Jézus hitét. – Ez J. White számára magában foglalt olyan dolgokat is, mint a keresztség és az úrvacsora.[22]

[22] James White, „*The Third Angel's Message*", *Present Truth,* 1850. áprilisa. 66–67. old.

Negyven éven keresztül arról szólt az igehirdetésünk, hogy miben különbözünk másoktól (ez pedig egyértelműen a fenevadakkal rémisztgető prédikálás egyik formája). Mindez odáig vezetett, hogy egyfajta szakadék keletkezett az adventizmus és a tágabb értelemben vett kereszténység között. Elérkezett az idő a megújulásra, amelynek első jeleit az 1888-as generálkonferencia ülésén lehetett felfedezni.

Egészen 1888-ig a Jelenések könyve 14:12. versének ez az eredeti értelmezése volt elfogadott. A korai adventisták azonban a vers két utolsó részének magyarázatában bizonyos változtatásokat tartottak szükségesnek. J. N. Andrews például kihangsúlyozta, hogy eszerint az igevers szerint „a hitet" vagyis a „Jézus hitét […] éppolyan módon kell megtartanunk, mint az Isten parancsolatait." Az ő szemében ugyanolyan fontossággal bírt az Isten parancsolatainak megtartása, mint a jézusi parancsokénak, illetve az azoknak való engedelmesség.[23] R. F. Cottrell hasonlóképpen fejezte ki magát, amikor arról írt, hogy Jézus hitének „engedelmeskednünk kell, illetve azt meg kell tartanunk. Ezért arra a következtetésre jutottunk, hogy mindazt, amit a bűntől való megmenekülésünk érdekében tennünk kell, Jézus hite foglalja magába."[24] Mondanunk sem kell, ezt a logikát követve az adventizmus egy olyan felekezetté vált, amely túlzott mértékben a törvény betűjéhez ragaszkodott. Egyértelműen visszatértek Joseph Bates nézeteihez, amelynek nyomán egy jelentős irányzat képviselte azt a tanítást, hogy az üdvösséget a törvény megtartása révén nyerhetjük el.

---

[23] John N. Andrews, *The Three Messages of Revelation* XIV, 6–12, 5-ik kiadás. (Battle Creek, Mitch.: Review and Herald, 1886). 135, 129. old.

[24] R. F. Cottrell, *The Biblie Class: Lessons Upon the Law of God, and the Faith of Jesus* (Rochester, N. Y.: Advent Review, 1855). 62, 124. old.

Ekkor lépett színre két fiatalember, akik másképp látták a Jelenések könyve 14:12. versének lényegét. A. T. Jones és E. J. Waggoner úgy vélte, hogy a vers utolsó része a „Jézusban való hitre” utal, amelynek fordítása valóban meg is felel az eredeti görög szövegnek.

Az új álláspontot a leginkább érthető módon Ellen White képviselte. Kijelentette, hogy a Minneapolisban kapott Ige „nem csupán az Isten parancsolataira vonatkozik – amelyek egyértelműen részét képezik a harmadik angyal üzenetének –, hanem a Jézus hitére is, amely az általánosan elfogadott véleménnyel ellentétben több mindent foglal magában.” A harmadik angyal üzenetét „annak minden részletében hirdetnünk kell. […] Ha csupán az Isten parancsolatairól prédikálunk, és a másik felét szinte teljesen figyelmen kívül hagyjuk, az üzenet mindenképpen eltorzul a közvetítésünk során.”[25]

Ennek a próféciának a megértése adott életerőt és lendületet a hetednapi adventista mozgalom kiteljesedéséhez.

Nem sokkal a Minneapolis-i találkozók után Ellen White az egyik legjelentősebb kijelentését tette a Jelenések könyve 14:12. versével kapcsolatban: „A harmadik angyal voltaképpen Isten parancsolatait és Jézus Krisztus hitét hirdeti. Az Isten parancsolatait valóban terjesztjük is, ám a Jézus Krisztus hitének hirdetésére a hetednapi adventisták már korántsem fektetnek ugyanakkora hangsúlyt, pedig a törvény és az evangélium egymástól teljességgel elválaszthatatlanok.” Ezek után rátért a „Jézus

[25] Ellen G. White, „Experiences Following the 1888 Minneapolis Conference”, 30-as kézirat, 1889 (1889. június vége). Az 1888-as generálkonferencia ülésszakán elhangzott teológiai fejtegetések áttekintése érdekében lásd: George R. Knight, *A User-friendly Guide to the 1888 Message* (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 1998).

hite" jelentésének kifejtésére, amelyről „beszélünk, de valójában nem értjük." Magyarázata alapján a *Jézus hite* kifejezés azt jelenti, hogy „Jézus azért vállalta át tőlünk bűneink terhét, hogy a mi bűnöket megbocsátó Megváltónk lehessen. […] Eljött erre a világra és elvette bűneinket, csak hogy megnyerhessük az Ő igaz és tiszta jellemét. Amikor hisszük, hogy Krisztus képes megfelelőképpen, egészen és teljesen megmenteni és megváltani bennünket, akkor gyakoroljuk helyesen a Jézus hitét."[26]

Az adventizmus voltaképpen újrakeresztelkedett 1888-ban Minneapolisban, amikor az egyháztagság egy része kezdte megérteni, hogy küldetésének legfőbb mondanivalója és központi lényege Jézusban és a Benne bízó hitben gyökerezik. Ennek fényében Ellen White így szólt az 1888-as generálkonferencia küldötteihez: „Mi a Jézusban megjelenő igazságot szomjúhozzuk. […] Láttam, ahogy drága lelkek, akik nagy örömmel fogadták volna be az igazságot, elszéledtek, mert azt olyan módon mutatták be nekik, mint amelyből teljességgel hiányzik az Úr Jézus. És éppen ez az, amire egész idő alatt fel akartam hívni a figyelmeteket - mi Jézust akarjuk, rá van égető szükségünk!"[27] Más helyütt azt írja: „A találkozó alatt végig magamon éreztem azt a felelősséget, hogy bemutassam Jézust és az Ő csodálatos szeretetét testvéreim számára, mert egyértelmű bizonyítékát láttam annak, hogy sokakból hiányzik a krisztusi lelkület."[28]

Az 1888-ban megrendezett generálkonferenciával tehát megindult az a folyamat, amelynek során az adventizmus visszanyerte a helyes egyensúlyt üzenetével kapcsolatban, Ellen White pedig teljes bizonyossággal kijelenthette: végül miénk lett a nagy

[26] Ellen G. White, „*Looking Back at Minneapolis*", 24-es kézirat, 1888 (1888. novembere).
[27] *Ibid.*
[28] Ellen G. White, „*Morning Talk*", 9-es kézirat, 1888. október 24.

szóval hirdetett üzenet.[29] Itt volt tehát egy nép, amely hittel várta Jézusa visszatérését. S a türelmes várakozás közben lelkük mélyéből megtartották Isten parancsolatait, és ápolták szívükben a Jézusba vetett megmentő hitet.

Végezetül úgy érzem, ismét szükséges kihangsúlyoznom, hogy az adventizmus megalapítói mozgalmuk legfőbb mondanivalójának tartották a Jelenések könyve 14. fejezetének prófétikus üzenetcsokrát, annak folyamatosan bővülő szerkezetével, kezdve az első angyal üzenetétől a másodikén és a harmadikén át egészen a világ végének bemutatásáig. Kiválasztott népként tekintettek magukra, akikre a végidők különleges üzenetét bízta az Úr, hogy vigyék azt el mindenhová szerte a világon. Ennek a próféciának a megértése adott életerőt és lendületet a hetednapi adventista mozgalom kiteljesedéséhez.

A megfelelő fontossági sorrend felállítása

Mindezek mellett azonban azt is meg kell jegyeznünk, hogy a prófétikus elhivatottság érzése még nem tesz bennünket olyan néppé, amelyet meg is áldhat az Úr. Egyes adventisták letértek a helyes útról azáltal, hogy összekeverték azokat a keresztény tanításokat, amelyek akár a külsőségek alapján is megérthetőek és gyakorolhatóak azzal, ami igazán keresztténnyé tehet. Óriási különbség van aközött például, ha csak nem dolgozunk szombaton, vagy ha *megtartjuk* s valóban meg is szenteljük a szombatnapot. Nincs kizárva, hogy valaki meggyőződés alapján tartja meg a szombatot, mégis teljességgel elveszett legyen. A szombatnapot azonban csak úgy ünnepelhetjük és szentelhetjük meg, ha Jézus lakik a szívünkben. A Jelenések könyve 14:7. verse a

[29] Ellen G. White, „*The Perils and Privileges of the Last Days*”, Review and Herald, 1892. november 22. 722. old.

helyes imádatra szólít fel minket, amelynek értelmében sokkal többről van itt szó, mint hogy látszólag különbséget teszünk nyugalomnap és más, annak nevezett nap között. A lényeges kérdés az, hogy megmentő kapcsolatban vagyunk-e teremtő Istenünkkel. Olyan kötődésre van szükségünk, amely átformálja szívünket, mert ehhez nem elegendő, hogy ismerjük a megfelelő hittételeket és gyakoroljuk a helyes életmód szabályait.

Isten olyan népet kíván, akik szeretik Őt, és szívük mélyéből szolgálják. Néhány évvel ezelőtt Ohioban hirdettem az Igét a kedvenc versemből, János 13:35-ből: *„Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha a szombatot megtartjátok."* Nagyon szeretem ezt az igeverset.

A Jelenések könyve 14:7. verse a helyes imádatra szólít fel minket, amelynek értelmében sokkal többről van itt szó, mint hogy látszólag különbséget teszünk nyugalomnap és más, annak nevezett nap között. A lényeges kérdés az, hogy megmentő kapcsolatban vagyunk-e teremtő Istenünkkel.

A prédikációm után odajött hozzám egy újonnan megtért ember és így szólt: „Knight testvér, segíts ezt a verset megtalálnom a Bibliámban." Kétség kívül a hitét tökéletesen igazoló igeszakasz után kutatott, hogy azzal meggyőzze a családját is az igazságnak. A következőképpen válaszoltam neki: „Testvérem, nem figyeltél teljesen arra, amit mondtam." Ekkor megismételtem János 13:35 versét – immár szó szerint: *„Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok."* Ebben rejlik hitünk mozgatórugója. Csak a tevékeny kereszténység válhat egyre inkább hasonlóvá Istenéhez, aki pedig maga a szeretet (lásd: 1János 4:8). Csak akkor tartjuk meg igazán Isten parancsolatait, ha cselekedeteinket az iránta és a

mások iránt érzett szívbéli szeretet vezérli. E nélkül a szeretet nélkül csupán tettetjük, hogy megtartjuk a parancsokat, amelyek pedig Jézus hitével függnek össze. Ennek a mindennél fontosabb ösztönző erőnek a hiánya okozza némelyeknél, hogy bár a megfelelő napot tartják meg, és tiszta ételekkel élnek, mindezek ellenére zsugoribbak még az ördögnél is.

Vannak közöttünk, adventisták között is olyanok, akiknek az a meggyőződése, hogy nálunk van „az igazság". Ám néha igencsak gondolkodóba esem egy-egy gyülekezeti látogatásom során. Egyszer elmentem egy adventista gyülekezetbe, ahol senki sem köszönt rám. Nos, nem akartam, hogy kellemetlenül érezzék magukat, így én sem szóltam senkihez, hanem egyszerűen csak leültem. Csupán egyvalamiről nem tudtak a tagok – én voltam az aznapi igehirdetőjük.

Tizenegy óra után öt perccel már érezni lehetett, hogy nincs minden rendben. Végül aztán valaki megérintette a vállamat és megkérdezte, hogy véletlenül nem én fogom-e hirdetni az Igét. Helyes tipp, de nem volt nehéz kitalálni, lévén, hogy én voltam az egyedüli látogatójuk.

Felmentem tehát a szószékre. A prédikációm felénél azonban megálltam, és a következő kérdést tettem fel nekik: „Ha nem lennétek adventisták és meglátogatnátok ezt a gyülekezetet, eljönnétek ide még egyszer?" Megmondtam nekik az igazságot: „Én nem, pedig én is adventista vagyok." A lényeg az, hogy ha csupán az Isten parancsolatait tartjuk meg, és a szentek tűrésével rendelkezünk, még mindig nincsen semmink sem. Ha így maradunk, nemcsak részben, hanem *teljes egészében* elveszünk.

Az Úr azt kívánja tőlünk, hogy tegyünk szert a Jézus hitére és őrizzük is meg. És ha tudatosul bennünk, hogy kegyelem által szabadulunk meg, már nem is tudunk többé büszkék és szeretetlenek lenni. Pálnak az Efézus 2:8–9. verseiben írott sza-

vaival („*Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; […] nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék*") kapcsolatban D. L. Moody megjegyezte, hogy „ha bárki is azért kerülne a mennybe, mert valamit tett, sohasem fogjuk megtudni a teljes történetét." Isten kegyelme ment meg bennünket, s ez a tudat alázatossá tesz, és meglágyítja szívünket.

Az Úr azt szeretné, ha helyes értékrenddel bírnánk végidei küldetésünket illetően. Az igazság kis i-vel – vagyis a hitelvek igazsága – fontos, de csak akkor, ha be van ágyazva a nagy I-vel írt Igazságba, vagyis Jézus Krisztusba, akit keresztre feszítettek, ám feltámadt, és újra el fog jönni értünk az égnek felhőiben.

Hiszem, hogy az Úrnak a mi korunk számára is van üzenete. Abban is biztos vagyok, hogy hirdetnünk kell: Jézus ismét el fog jönni az ég felhőiben. Meggyőződésem, hogy meg kell tanítanunk az embereket a Tízparancsolat és a szombat megtartására. De ha ennyiben ki is merül a szolgálatunk, akkor csupán *adventistaként* viselkedünk. Nekünk is tovább kell lépnünk, hogy elnyerjük a Jézus hitét.

Istennek üzenete van számunkra. 1888-ra néhány adventista számára már összeállt a kép: íme egy nép, akik türelmesen várják Jézus visszatérését, s közben megtartják Isten parancsolatait és Jézusban rejlő megmentő hitüket. Az ilyen adventizmus élő kapcsolatot ápol azzal a Jézussal, akit Urának és Megváltójának hív.

Az Úr pedig azt szeretné, ha helyes értékrenddel bírnánk végidei küldetésünket illetően. Az igazság kis i-vel – vagyis a hitelvek igazsága – fontos, de csak akkor, ha be van ágyazva a nagy I-vel írt Igazságba, vagyis Jézus Krisztusba, akit keresztre feszítettek, ám feltámadt, és újra el fog jönni értünk az ég felhőiben.

Harmadik fejezet

Ne feledkezzünk el a fenevadakról sem

(korunk fenevadait is beleértve)

Fenntartásaim az apokaliptikus nézetekkel szemben

Egyszer találkoztam egy Bibliát tanulmányozó diákkal, aki – ezoterikus kutatásai, valamint a görög, héber, arámi, ugariti, urdu nyelvekben, továbbá az egyiptomi hieroglifák olvasásában való nagyfokú jártassága és rendkívüli tudása révén, melyet teljes egészében átitatott Paul Tillich rendszeres teológiája és Jean-Paul Sartre egzisztenciális filozófiája, valamint bizonyos posztmodern nézetek is gazdagítottak –, minden kétséget kizáróan be tudta bizonyítani, hogy (1) a semmi semmit sem jelent, valamint (2) az okos, kifinomult ízlésű, illetve műveltségű emberek nem rendelkeznek semmiféle szilárd meggyőződéssel, csak ha olyan témáról van szó, amely a szubjektivitással és a bizonytalannal kapcsolatos.

Mindez rádöbbentett arra, amitől mindig is rettegtem: sem okosnak, sem kifinomult ízlésűnek, illetve műveltségűnek nem számítok.

Az átfogó kép jelentősége

A kifinomultságot ily módon teljességgel nélkülöző természetemnek köszönhetően a teológiai fejtegetések nagy részét szórakoztatónak találom, de nem szükségszerűen látom értelmüket. Hadd szemléltessem ezt egy példával: Meglátásom szerint a legtöbb teológiai szócsata a nagy teológiai fa gallyai és levelei körül zajlik, melynek során az egyik fél x gallyon egy bizonyos

álláspont mellett kardoskodik, míg a másik egy ettől eltérő elméletet vall ugyanazzal a dologgal kapcsolatban. Gyakran előfordul, hogy ez a fajta agytorna némiképp zavarba hoz, s néha úgy érzem, ezen a téren kicsúszik lábam alól a talaj.

Annak érdekében, hogy felszabaduljak ennek nyomása alól, kialakítottam egy önvédelmi, de legfőképp a józanészen alapuló rendszabályt, amelynek segítségével leellenőrzöm, hogy vajon a fának van-e törzse is, s a levelek és a gallyak valóban értelmes módon csatlakoznak-e a törzshöz. Ez a kis gyakorlat átfogóbb rálátást biztosít a dolgokra, és rengeteg érdekes, ám nem helyénvaló, illetve nem a tárgyhoz tartozó teológiai fejtegetéstől kímél meg.

Azt értem ez alatt, hogy egy olyan embertípusba tartozom, akik az átfogó képeket kedvelik, vagyis a dolgokat azok összefüggéseiben és jelentőségében vizsgálják. Az aktuális kérdéseket mindig a teológiai fa törzsének és általános alakjának szempontjából közelítem meg. Őszintén bevallom, büszkeséggel tölt el a tudat, hogy amikor valóban meglátok egy ilyen fát, akkor azt fel is ismerem.

Ebben a fejezetben Dánielnél és a Jelenések könyvében megtalálható apokaliptikus, végidei próféciák átfogó képével fogunk foglalkozni, hiszen az adventizmus ezeknek a jövendöléseknek a révén lett egy vibráló, élettel teli mozgalommá. Az első fejezet arra mutatott rá, hogy a Jelenések könyvének központi szereplője Krisztus, aki a megölt Bárány és a Júda törzséből való győzedelmes Oroszlán is egy személyben. Ha a két jelképet egymás mellé helyezzük, megkapjuk az evangélium leglényegesebb mondanivalóját – vagyis azt, hogy Jézus meghalt a bűneinkért, feltámadt, Nála vannak a halál kulcsai, s a történelem végén majd visszatér, és véget vet a bűnnek és a szenvedésnek. Ha ennek az átfogó képnek csak egyetlen elemét is elvesszük,

máris megfosztottuk a kereszténységet – vagy az adventüzenetet ugyanúgy – legnemesebb vonásától. Amint azt már leszögeztük, az Oroszlán nélküli Bárány csak részleges evangéliumot képez.

A második fejezetben az adventizmus megjelenésével foglalkoztunk, ami különösképpen kapcsolódik a János apostol által leírt végidei látomáshoz. Megértettük, hogy a hetednapi adventizmus úttörői tisztán látták az átfogó képet, és egy olyan teológiai anyagot állítottak össze, amelynek ésszerűsége és meggyőző ereje révén a világ minden részére eljutottak.

Ebben a fejezetben pedig részben szeretnénk egy kicsit hátralépni, és alaposan megvizsgálni, hogy vajon a korai adventista apokaliptikus értelmezés érvényben van-e, és rendelkezik-e mondanivalóval a 21. századi ember részére. Be kell vallanom, igencsak megijesztett a kihívás, ami számomra ennek a fejezetnek a megírását jelentette, illetve az a feladat, hogy ilyen röviden foglaljam össze mindazt, amit ebben a témában el kell mondani. Hiszen az utóbbi harminc évben folyamatosan azt láttuk, hogy míg egyes adventista gondolkodók szinte elbagatellizálták a végidei látomás jelentőségét, mások annak védelmében emeltek szót. S mindeközben szemünk elé tárul az apokalipszissel foglalkozó se szeri, se száma különcök véget nem érő parádéja is, akik egyéni kötelességüknek tartják, hogy valami teljesen egyedülálló, vagy legalább szenzációsnak hangzó dolgot bizonyítsanak be a Jelenések könyve kijelentéseiből. Nos, mindez számomra kihívást jelentett, és ezzel még szinte semmit sem mondtam.

Az első találkozásom egy bizonyos adventista értelmiségivel cseppet sem oszlatta el a bennem uralkodó bizonytalanságot. Beszélgettünk egy keveset az adventizmusról, majd hangosan kifejezte megdöbbenését azon, hogy egy olyan okos ember, mint én, elhiszi mindezt a maszlagot. Válaszul megjegyeztem,

hogy nem értem, ha valaki olyan intelligens, mint ő, és nem hisz ezekben a dolgokban, akkor miért marad mégis adventista.

Emellett a meggyőződésem mellett azóta is kitartok. A lehető legőszintébben szólva, ha az adventizmus apokaliptikus átfogó képe nem érvényes és nem is lényeges, a legbölcsebb, amit tehetünk, hogy bezárjuk a boltot, hazamegyünk, és inkább valami értelmes dologba kezdünk. Ha ez az átfogó kép nélkülözi az igazságot és az értelmet, azt javasolnám, hogy a következő generáció számára meghirdetett adventista teológiai doktori tanulmányok összefoglaló címét a következőképpen fogalmazzuk meg: „Adventista antikvitások kurátori szakosztálya azok számára, akiket valamilyen okból kifolyólag még érdekel ez a téma."

A korunk adventizmusát fenyegető legnagyobb veszély abban áll, hogy az apokaliptikus nagy átfogó kép elveszíti számára az értelmét, pedig éppen ez tette egyedülálló és élettel teli néppé. A korai adventisták Jelenések könyve 14:6. versében azt olvasták, hogy hirdetnünk kell az örökkévaló evangéliumot *„minden nemzetségnek és ágazatnak, és nyelvnek és népnek"*. Ezért arra a következtetésre jutottak, hogy az Úr elhívta őket, vigyék el a Jelenések könyvének a 14:6–12. verseiben szereplő három angyal üzenetét az egész világra. Így mindenkinek lehetősége nyílik felkészülni Jézus második eljövetelére, amelyről rögtön az előbb említett üzenetek után olvashatunk a Szentírás utolsó iratában (Jel 14:14–20).

Ennek a végidei látomásnak a megértése szó szerint arra ösztönözte az egyháztagokat, hogy életüket és pénzüket nem sajnálva terjesszék azt az örömhírt, amelyet csak úgy neveztek: „az üzenet". Mint már korábban is említettem, feleségem családját is igen mélyen megérintette „az üzenet" és „a küldetés". Dédnagypapájának szokatlan neve volt: James Bondnak

hívták. Nem, nem ő volt az igazi, de minthogy tizenkét gyermeket felnevelt, így számomra ugyanolyan hősnek számít. Leányai és fiai közül majdnem mindenki beállt „a munkába”, s egyről biztosan tudok, aki idegen földön vesztette életét, míg mások üldöztetést szenvedtek az adventüzenet ügyéért.

Ha az adventizmus apokaliptikus átfogó képe nem érvényes és nem igaz, a legbölcsebb, amit tehetünk, hogy bezárjuk a boltot, hazamegyünk, és inkább valami értelmes dologba kezdünk.

Az ilyen mély elkötelezettség nem egy alkalmi vállalkozást takar. Az embernek erős meggyőződésre van szüksége, hogy kész legyen áldozatot vállalni egy ügyért. Hitték, hogy az adventizmus egy olyan üzenetet képvisel, amely nem csupán igaz és jelentőségteljes, hanem amelyet az egész világnak hallania kell, hogy felkészülhessen az Úr második eljövetelére.

1888-ban a *Minneapolis Journal* egyik riportere rátapintott az adventizmus önértelmezése „arroganciájának” kihatásával kapcsolatban a lényegre, amikor azt írta, hogy az adventisták a Jelenések könyve 14:12. versének üzenetét csupán kétféle okból vonatkoztathatják magukra: vagy a fanatikus egoizmus vagy egyfajta abszolút és magasztos hit vezérli őket. Meg vagyok győződve az utóbbi igazáról, egy olyan hit jelenlétéről, amely arra buzdította őket, hogy munkálkodjanak, és hozzanak áldozatot a szent ügy érdekében. Az 1890-es évekre az a fogalom, hogy adventizmus, egy tevékeny, állandóan növekvő és fejlődő népet takart.

Amint azonban az első fejezetben is megjegyeztem, a 21-ik század korai éveire a világ különböző pontjain az egykor megerősödött, működő adventizmust lényegében lecsendesítették,

vagy akár teljesen nemtelenné, jelentéktelenné tették. Olyannyira meggyőzően hirdettük az embereknek mindazt, ami a többi protestáns egyházzal összefűz bennünket (a szombatról és néhány egyéb dologról inkább hallgattunk), hogy elfelejtettük, kik is vagyunk valójában, elfeledkeztünk azokról a hitelvekről, amelyek egyedivé tesznek bennünket: egyszóval elveszítettük mindazt, ami értelmet ad a létezésünknek. Ennek egyértelmű következménye lett az Amerikában született egyháztagok arányának csökkenése, mind a négy főbb népcsoportban, az Észak-Amerikai Divízión belül (ugyanez a tendencia figyelhető meg a fejlett országok legtöbbjénél). És ott van még a tagok átlagéletkorának kérdése is. Az Észak-Amerikai Divízió tagjainak átlagéletkora 58 év. Hogyha még azt a tényt is figyelembe veszszük, hogy az egyházhoz tartozó színesbőrűekből összetevődő gyülekezetek általában fiatalabb tagokból állnak, akkor a divízióban ez a szám a fehérbőrűek rovására egyértelműen még 58 évnél is magasabb. És bármilyen nehéz is elfogadnunk: egy idősödő egyház könnyen válhat haldokló közösséggé.

Valóban semmink sincs, amivel ösztönözhetnénk a fiatal felnőtteket? Nincs semmi a birtokunkban, ami nem csupán arra indítaná őket, hogy megmaradjanak adventista hitükben, hanem életüket is „az ügynek" szenteljék?

Mivel tudnánk lelkesíteni őket?

- Nem azzal, hogy ugyanolyanok vagyunk, mint mindenki más. Arról kell meggyőződniük, hogy az adventizmus egy igen jelentőségteljes üzenetet képvisel, és hetednapi adventistának lenni különleges kiváltságot jelent.
- A fiatalokat természetükből adódóan az idealista gondolkodásmód jellemzi, még akkor is, ha látják a felnőtteket megcsömörleni az idő és a különféle próbák szorításában.
- A fiataloknak az ad tetterőt, ha látnak maguk előtt perspek-

tívákat, amelyek értelmet kölcsönöznek az életüknek. Így volt ez az adventizmus megalapítóinak esetében is. Ugyanez történt az én életemben is, hogy amikor megértettem a végidei látomást, annak ereje száműzte közömbösségemet és hedonista céltalanságomat, s egyúttal értelmes gondolkodásra és missziómunkára indított. Tapasztalataim szerint még mindig ez az, ami a mai fiataloknak is erőt ad a küzdelemhez.

Ám ha én volnék az ördög, azt sugallnám az adventista hívőknek és lelkészeiknek, hogy elég, ha kedves protestánsokként élnek, s nyugodtan feledkezzenek el olyan utálatos és kellemetlen dolgokról, mint a végidő. És ha ez nem működne, akkor a fenevadközpontú igehirdetésre sarkallnám őket, amely elveszik a részletekben, az ezoterikus és a szélsőséges esetek elemzésében. Vitát szítanék közöttük a 666 értelmezésével kapcsolatban, és a 144.000 üdvözült személy beazonosítását illetően. És ha még ezzel sem érném el célomat, akkor folyton a feszültségekre hívnám fel a figyelmüket, és félelmet keltenék bennük a végidő rémségeinek előrevetítésével. Ezzel egy időben természetesen elhinteném bennük a kételkedés magvait abban a tekintetben, hogy vajon az adventizmusnak a végidőre vonatkozó alapvető tanításai valóban a helyes értelmezést tartalmazzák-e.

Olyannyira meggyőzően hirdettük az embereknek mindazt, ami a többi protestáns egyházzal összefűz bennünket (a szombatról és néhány egyéb dologról inkább hallgattunk), hogy elfelejtettük, kik is vagyunk valójában, elfeledkeztünk azokról a hitelvekről, amelyek egyedivé tesznek bennünket: egyszóval elveszítettük mindazt, ami értelmet ad a létezésünknek.

Tudnunk kell ugyanis, hogy egy rendkívül okos ördöggel állunk szemben. Tevékenységének „köszönhetően” számos adventista hívő és lelkész hagyta már el a végidővel kapcsolatos helyes álláspontot, és tért el a legkülönbözőbb irányokba. S mindeközben túlságosan gyakran hagyjuk, hogy ugyanezt a termékenységünktől megfosztó munkát saját magunkon is elvégeztesse velünk.

Ne feledkezzünk el a fenevadakról sem

Az első fejezetben már kifejtettem, hogy a Jelenések könyvében is Krisztus áll a középpontban: az üzenet legfontosabb eleme, középpontja a Bárány-Oroszlán. Ugyanakkor arra is felhívtam a figyelmet, hogy az adventizmus mára már túlságosan sok fenevadközpontú igehirdetésben részesült.

A fenevadközpontú igazhirdetés már sok problémát okozott nekünk. Ez igaz. Mégsem jelentheti azt, hogy a Szentírásban szereplő fenevadak nem fontosak többé, vagy kerülnünk kellene a velük kapcsolatos témákat. Miért mondom ezt? Mert a Biblia is beszél róluk. Sőt, ha jobban belegondolunk, Dániel és a Jelenések végidőről szóló könyveiben minduntalan fenevadakkal találkozunk. Elengedhetetlen azonban, hogy mélyebbre ássunk, ha meg akarjuk érteni igazi jelentőségüket. Dániel könyve segítségünkre lehet ebben a témában. Vegyük példaként azt az esetet, amikor Nabukodonozor uralkodói nézőpontból „egy képet kapott” a világ nagyhatalmairól. Számára ezek a nagyhatalmak egy gyönyörű és értékes képet alkottak. Ám amikor már Dániel az Úr népe szemszögéből figyelte meg ugyanezeket a birodalmakat könyve hetedik fejezetében, kegyetlen vadállatokat látott, amelyek széttéptek, darabokra szaggattak és elpusztítottak mindenkit. A Jelenések könyvében ugyanezzel az ábrázolási móddal találkozunk a 13–18. fejezetekben. A végidei próféciák tehát a fenevadak szimbólumrendszerében tárják elénk a jövőt.

Hogy lehet, hogy egy olyan nemzet, amelyet Hitler és Sztálin egyaránt leigázott, úgy véli, a fenevadak fölött régen eljárt az idő? Igaz ugyan, hogy a próféciában szereplő, fenevadak által képviselt hatalmak sorát Babilon és Perzsia nyitotta meg, de ezek még csak a prófécia teljesedésének kezdetét jelentették!

A második ok, amiért a mi korunkban sem szabad elfeledkeznünk fenevadakról, az saját időszerűségükből adódik. Ezzel azonban nem mindenki ért egyet. Néhány évvel ezelőtt egy sorozatot tartottam az adventizmusról és a végidei látomásról egy bizonyos európai országban. A sorozat közepe táján közölték velem, hogy „az emberek" (vagyis egyes vezetők és néhány laikus hívő) nem kíváncsiak az apokaliptikus látomásra, mondván, hogy azok a fenevadak és a velük kapcsolatos többi „dolog" már elavult témák.

Valóban így volna? Hogy lehet, hogy egy olyan nemzet, amelyet Hitler és Sztálin egyaránt leigázott, úgy véli, a fenevadak fölött régen eljárt az idő? Igaz ugyan, hogy a próféciában szereplő, fenevadak által képviselt hatalmak sorát Babilon és Perzsia nyitotta meg, de ezek még csak a prófécia teljesedésének kezdetét jelentették! Érdekes, a Szaddam Husszein kémiai fegyvereitől szenvedő kurdok közül senki sem állította, hogy a fenevadak korunkra nézve időszerűtlenek lennének. Ezek a vadállatok ugyanis a világ történelmének legvégső pontjáig jelen lesznek a mindennapokban. Hogy még inkább egyértelműen fejezzem ki magam: egy szörnyetegek által uralt világban élünk. *Ezek a fenevadak igenis időszerűek napjainkban is!*

Természetesen a bibliai próféciában szereplő fenevadaknak nem mindegyike rendelkezik ijesztő külsővel. Vannak közöttük bárányhoz hasonlók. Ezek a mi korunk vadállatai. Némelyikük még olyan képességgel is rendelkezik, amely beszédének

hangját bárány léte ellenére egy sárkányéhoz teszi hasonlóvá. Még mindig élénken emlékszem arra az előadássorozatra, amelyet Svájcban tartottam Európa számos országából érkező egyetemisták számára. Éppen Irak legutolsó megszállásának első hetében voltunk, és a diákokon nyugtalanság vett erőt. Egyre csak azt kérdezgették, hogy az Egyesült Államok milyen jogon rohan le más nemzeteket, amikor csak eszébe jut?

Nos, ez nem éppen a legkellemetesebb kérdés egy amerikai egyetemi professzor számára. Válaszomban kifejtettem, hogy a Szentírás az (állam)hatalmakat mutatja be fenevadakként, és azoknak két fajtáját különbözteti meg – az utálatos külsejűt és a bárányhoz hasonlót. Az utóbbi minden intézkedését a demokrácia, a jóság és az igazságosság nevében végzi. Éppen ez történik ma, amikor csupán egy szuperhatalom létezik a világon, amelynek senki sem állhat ellent – egy jóságos, bárányhoz hasonló, „keresztény" fenevad. S ugyan ki merne szembeszállni vele hőkövető, intelligens bombái láttán, amelyek könnyedén célba veszik a legtávolabbi, elrejtett bunkereket is? Fejtegetéseimet azzal a megjegyzéssel zártam, hogy bár viszonylag kevéssé vagyok tisztában Jelenések könyve 13. fejezetének teljes igemagyarázatával és mondanivalójának jelentésével, de saját magam számára is bizonyossá vált a körülöttem lévő világ eseményei kapcsán: nem csak egyféle fenevad vagy a fenevadak egyetlen rendszere létezik, amelyek befolyásolják a jelent és a jövőt egyaránt.

A fenevadak tehát igenis időszerűek a 21. században, és egészen az idők végéig aktuálisak maradnak. Éppen ezektől a fenevadaktól és intézkedéseiktől hangos a média, ők szerepelnek a napilapok címlapján és a tévéhíradóban egyaránt. Fenevadaktól megszállt világban élünk, s ez a Föld nem szabadul meg tőlük egészen addig, amíg a királyok Királya és uraknak Ura el nem jön az égnek felhőiben.

A lényeg tehát a következő: jóllehet nagyon fontos, hogy elkerüljük a fenevadközpontú igehirdetés csapdáját, semmiképp sem feledkezhetünk el a nagy küzdelemnek a fenevadak által fémjelzett jelentősebb mozzanatairól, amelyek meghatározták földünk történelmét Nabukodonozortól kezdve Perzsián, Görögországon, s Rómán keresztül egészen napjainkig.

A fenevadakkal hozható összefüggésbe az a szélesebb témakörű prófétikus üzenetcsokor is, amely az adventizmust jellemző hitelvek végidei jelentőségét hirdeti, és amely hitelvek a többi felekezettől megkülönböztetik. Ilyen eltérést mutató témák többek között a szombatnap, a szentély tana, a halottak állapota, melyek mindegyike a Megváltó Krisztus szempontjából kerül bemutatásra, aki János apokaliptikus látomásának központi szereplője. Tehát az a felhívás, amely szerint nem szabad elfeledkeznünk a fenevadakról, egyúttal azt is magában hordozza, hogy hirdetnünk kell az adventizmust megkülönböztető üzenetek mindegyikét, egy Krisztus központú apokaliptikus szövegkörnyezetben.

Jóllehet nagyon fontos, hogy elkerüljük a fenevadközpontú igehirdetés csapdáját, semmiképp sem feledkezhetünk el a nagy küzdelemnek a fenevadak által fémjelzett jelentősebb mozzanatairól, amelyek meghatározták földünk történelmét Nabukodonozortól kezdve Perzsián, Görögországon, s Rómán keresztül egészen napjainkig.

Túl sok adventistában született meg az a vágy, hogy olyan lehessen, mint mindenki más. Ezért arra a következtetésre jutottak, hogy nem tesz jót, ha az istentiszteletek során hitelvek is szóba kerülnek. S az eredmény: a tagok egyre kevésbé tudják, miért is járnak egyáltalán a gyülekezetbe. Nemrégiben épp egy

lelkész mesélte nekem, hogy nem adventista édesanyja hat éve rendszeresen látogatja az otthonához közel lévő adventista gyülekezetet, de még mindig a leghalványabb fogalma sincs arról, mi az igazság a halottak állapotával kapcsolatban. Néhány hónappal ezelőtt a következő címmel tartottam prédikációt a saját gyülekezetemben: „Miért is legyünk adventisták?" Azóta is jönnek innen-onnan hozzám a „megtért emberek", akik arról biztosítanak, hogy az akkor kapott üzenet segített nekik megtalálni életük értelmét. Az igazság az, hogy sokaknak, még azok közül is, akik a gyülekezetben nőttek fel, valójában fogalmuk sincs arról, miért adventisták. Azt sem tudják biztosan, számít-e egyáltalán, hogy azok-e vagy sem. Különböző ezzel kapcsolatos visszajelzések arra késztettek, hogy a saját gyülekezetemben egy olyan sorozatot indítsak el, mely Krisztusközpontú üzeneteket közvetít, és a következő témákat érinti: „A szombatnappal kapcsolatos jó hír", „Jó hír a mennyei szentélyből", „Az ítélet igazából jó hír – evangélium – vagyis az evangélium maga", stb.

A lényeg, hogy egyáltalán nem bűn, ha igehirdetésünk a végidővel kapcsolatos, vagy ha a szombat hittételéről szól. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ha tanulmányozzuk azokat az igazságokat, amelyek az adventista egyházba vonzották az embereket, idővel tisztább látást nyerünk, és hitéletünk is megelevenedik. Az azonban nyilvánvaló, hogy ha ezeket a témákat Krisztustól, illetve Isten szeretetétől függetlenül adjuk elő, az üzenet azonnal fenevadközpontúvá válik.

Az apokaliptikus üzenet fenevadközpontúvá és ezáltal semlegessé, lényegtelenné tételének egy másik módját az adja, ha túl sokat állítunk erről a témáról. Ne engedjünk annak a kísértésnek, hogy túlságosan részletekbe menően és dogmatikusan tárgyaljuk a próféciákat, vagy esetleg túlzottan diadalittasan

adjuk elő az üzenetet. Fontos észben tartanunk, hogy a prófécia tökéletes beteljesedése a megjövendölt esemény bekövetkezése után látható a leginkább egyértelmű módon. A keresztények minden eddigi generációja pedig reményt és vigasztalást tudott meríteni a Bibliából, a Jelenések könyvében szereplő prófétikus jelképek értelmezése során.

Természetesen nemcsak azt a hibát követhetjük el, hogy azt állítjuk, tudásunk szinte határtalan, hanem a másik szélsőségbe is beleeshetünk, amikor azt mondjuk, túlságosan szegényes az apokaliptikus látomással kapcsolatos tudásunk. Ez az álláspont eszembe juttatja a végidőről szóló tanításhoz fűződő személyes küzdelmeimet.

Fenntartásaim az apokaliptikus nézetekkel szemben

Az igazat megvallva közel sem tudok annyit János Jelenések könyvéről, mint szeretnék. Természetesen most már nem „tudok" annyit, mint egykor a főiskolán elsőéves teológia szakos hallgató koromban, amikor minden kérdésre kész válaszom volt. Azóta rájöttem, hogy tudásbéli gyarapodásom egy, valamilyen kürtőben visszafelé haladó kúszáshoz hasonlítható. Minél messzebbre érek, a helyzet annál rosszabb, s minél előrébb jutok, annál világosabbá válik számomra, a tudásnak micsoda óriási tárháza áll még előttem meghódítatlanul. Aztán sok más adventistához hasonlóan én is elértem egyfajta teológiai érettséget, miután már magam mögött tudtam a kétségek küzdelmes korszakát, melyben egyrészt az adventizmus mondanivalóján, másrészt az apokaliptikus üzenetet felhasználó bírálgatáson és ijesztgetésen gondolkodtam.

Érdekes tény, hogy történelme során az adventizmus a mi korunkban rendelkezik a legiskolázottabb lelkészséggel és laikus hívőkkel egyaránt. Közülünk mégis túlságosan sokan riadnak

vissza attól, hogy bármiről is bizonyságot tegyenek, kivéve persze a kétségeiket. Sajnos ma általánosságban véve ez a fajta hozzáállás jellemez minket. Ha azonban valaki kiáll az adventizmus megkülönböztető igazságai mellett, s különösen, ha ezt a végidei próféciákkal kapcsolatban teszi, sok közösségben 19. századi különcként bélyegzik meg, mint aki nem e világra való. Válaszuk csupán ennyi: „Ugyan, térjünk már vissza a valóságba."

Ami azt illeti, már magam is tisztában vagyok vele, hogy egyes lelkészeink és laikus egyháztagjaink nem helyénvaló dolgokat állítottak a fentieket illetően. Azt is elismerem, előfordult már, hogy néhányan közülünk, adventisták közül felháborítóan arrogánsan viselkedtek és így is adták elő igemagyarázatukat.

Erre azonban nem úgy reagálunk helyesen, hogy kiöntjük a fürdővízzel együtt a gyereket is, és úgy teszünk, mintha Dániel és a Jelenések könyvei nem is léteznének, mint prófétikus dokumentumok, vagy mintha elsősorban az imádatról és a társadalmi igazságszolgáltatásról szólnának. János végidei látomása mindkét témát érinti, ám legfőbb feladata abban áll, hogy bemutassa számunkra azt a dicsőséges Jézust, aki véget vet majd minden nyomorúságnak és igazságtalanságnak, amiképpen eljön a második advent idején.

Ebben a fejezetben az apokaliptikus üzenetnek azokat a szempontjait igyekszem felsorolni, amelyek mindig is fejtörést okoztak számomra. Ezen kívül szeretném felfedni saját következtetéseimet és meggyőződésemet is ezzel kapcsolatban. Mondanom sem kell, hogy természetesen a nagy átfogó képet fogom előtérbe helyezni, úgy az apokaliptikus prófécia, mint az adventista teológia szempontjából.

Mielőtt ebbe belekezdenék, úgy érzem, szükséges kihangsúlyoznom: az adventizmus egyetlen igazi teológiai problémája

abban áll, hogy Jézus még nem jött vissza. Minden más probléma pusztán ennek az egynek a következménye. Az ezzel kapcsolatos frusztráció számtalan – majdnem minden elképzelhető irányba letérő – apokaliptikus mellékvágány létrejöttében játszott vezető szerepet.

*Historicizmus**

Az apokaliptikus kijelentésekről szóló tanulmányunkban igyekszem majd a lényegesebb témákat feldolgozni. A kezdők kedvéért megpróbáltam kétségbe vonni a historicista prófétikus szerkezet érvényességét, amely elmélet alapján a végidei prófécia a próféta korában veszi kezdetét, és beteljesedésének menete többé-kevésbé folyamatosan halad egészen a vég eljöveteléig. És miért ne vonhatnám kétségbe ezt az álláspontot? Végül is csak igen kevés nem-adventista bibliakutató él manapság, akik a historicista nézetet képviselik. Amint azt egy európai kutató, Kai Arasola Ph. D. munkája tanúsítja, az 1840-es évek millerita válsága egyúttal a historicizmusnak, mint jelentősebb próféciaértelmezési módszernek a végét is jelentette.[1] A legtöbb ember, aki ma a végidőt tanulmányozza, vagy preterista meggyőződésű (vagyis azt tartja, hogy a kinyilatkoztatott prófécia a próféta korára vonatkozott), vagy futurista nézeteket vall (azt gondolja, hogy az apokaliptikus prófécia legfőképpen a Jézus visszajövetelét közvetlenül megelőző időszakra irányul), illetve vannak olyanok is, akik azt mondják, a prófécia beteljesedése nem időhöz kötött. Látván Jézus második eljövetele időpontjának folyamatos „kitolódását”, egyes adventista igemagyarázók a Jele-

---

* A historicizmus a történelmi törvények által előre meghatározott úton való haladást jelenti. (A fordító megjegyzése)

[1] Kai Arasola, *The End of Historicism: Millerite Hermeneutic of Time Prophecies of the Old Testament* (Sigtuna, Sweden: Datem Publishing, 1990).

nések könyvének tanulmányozása során elhatárolódtak a historicista gondolkodásmódtól, és a futurista vagy a preterista meggyőződés felé fordultak. Az idő múlása bomlasztó hatással volt az adventista gondolkodásmódra. Meg is értem.

Az adventizmus egyetlen igazi teológiai problémája abban áll, hogy Jézus még nem jött vissza. Minden más probléma pusztán ennek az egynek a következménye.

A historicizmus igazságában való kételkedésemnek azonban határt szabott a Dániel könyve második fejezetében szereplő rendkívüli prófécia, ami négy birodalmat sorakoztat fel egymás után. Ezek a bibliai világ felett hivatottak uralkodni, Babilontól kezdve egészen Róma bukásáig. Ezután az Ige egy megosztott világról szól, amelynek darabkáit soha senki nem lesz képes ismét egybeilleszteni egészen az idő végezetéig, amikor is Isten felállít egy *„birodalmat, mely soha örökké meg nem romol”*, hanem *„szétzúzza”* e föld birodalmait (lásd: Dán 2:44).

Mi sem könnyebb, mint meghatározni a Dániel könyve második fejezetében szereplő nagyhatalmat. A fejezetben közölt figyelemre méltó jövendölés négy és csupán négy (s nem öt vagy hat) politikai rendszerről beszél, amelyeknek együtteséből állt össze az egykori Római Birodalom (amely a Földközi-tenger partvidékét foglalta magába, a súlypontja pedig a Közel-Keleten volt). S bár hódítók jöttek, akik megkísérelték ismét egy irányítás alá vonni ezt a hatalmas területet, eleddig senki sem volt képes arra, hogy egyesítse a vasat a cseréppel (43. vers).

Lényegéből adódóan Dániel második fejezete teljességgel kizárja azt, hogy érvényesek lennének rá a preterista, futurista, illetve az idealista nézetek. Ehelyett tisztán és egyértelműen historicista álláspontot képvisel, hiszen a prófécia Dániel korától

kezdődik, és Krisztus második eljövetelével fejeződik be. Még ennél is fontosabb, hogy felállítja azt a próféciai mintát, amelyet később a Dániel könyve hetedik, nyolcadik, kilencedik fejezeteiben, valamint a tizediktől a tizenkettedik fejezetig terjedő igeszakaszban leírt próféciák is követnek.

Lényegéből adódóan Dániel második fejezete tisztán és egyértelműen historicista álláspontot képvisel, hiszen a prófécia Dániel korától kezdődik, és Krisztus második eljövetelével fejeződik be. Még ennél is fontosabb, hogy felállítja azt a próféciai mintát, amelyet később a Dániel könyve hetedik, nyolcadik, kilencedik fejezeteiben, valamint a tizediktől a tizenkettedik fejezetig terjedő igeszakaszban leírt próféciák is követnek.

A Jelenések könyvében már nem lehet ilyen egyértelműen nyomon követni a historicizmus jeleit. Legnyilvánvalóbb módon a tizenkettedik fejezetben fedezhetjük fel a historicista nézet bizonyítékát. Az itt olvasható prófécia Krisztus evilágra születésétől egészen az idők végezetéig vázolja fel az emberi történelmet, amikor is a sárkány megharagszik az asszonyra, és elmegy, hogy hadakozzék az asszony leszármazottainak maradékával, akik megtartják az Isten parancsolatait (Jel 12:17).

Mielőtt továbbmennénk, fel szeretném hívni a figyelmet a következő dologra: a Jelenések könyve 12:17 verse nem csupán azt tudatja velünk, hogy az idők végén Istennek lesz egy olyan népe, aki a parancsolatait megtartja, hanem egyúttal felkészít bennünket a 13. és a 14. fejezet megértésére is. A 13. fejezet ugyanis bővebben leírja a Jel 12:17-ben szereplő, és a vég idején tevékenykedő sárkány hatalmának jellegét, míg a 14. fejezet ugyanennek a versnek *asszonyá*val foglalkozik, aki szintén

ebben az időszakban él, s mindkét fejezet a parancsolatok, a hűség és az imádat felett való küzdelmet fejtik ki részletesebben. Ezzel szemben a 15-19. fejezetig terjedő igeszakasz a 13. illetve a 14. fejezetekben bemutatott fogalmakra épül. Így tehát a Jelenések könyve 12. fejezetének historicista gondolatmenete felkészít minket a könyv eszkatologikus felének befogadására, minthogy a 17. vers bemutatja a témához tartozó nagy átfogó képet, amelyhez a fokozatos megértés érdekében részletesebben kifejtett magyarázattal a 13–19. fejezetek szolgálnak.

A folyamatosan felmerülő kérdések boncolgatása közben arra a következtetésre jutottam, hogy nincs lehetőség elrugaszkodni a Dániel könyvének második fejezetét, valamint az azután következő, és arra ráépülő próféciákat jellemző, látszólag nyilvánvaló historicizmustól. Mindazonáltal azt is meg kell jegyeznem, hogy nem találtam kielégítőnek a hagyományos adventista értelmezés egyik aspektusát sem. Valamilyen oknál fogva Uriah Smith és azok, akik követték útmutatásait, a soha újra nem egyesülő lábfejet és a lábujjakat (s továbbhaladva ezzel párhuzamosan a Dániel könyve hetedik fejezetében ábrázolt tíz szarvat) Európával azonosítják. Ez számomra egy Európa központú álláspontnak tűnik, amely nem egyeztethető össze Dániel könyvének a Szentföldet leginkább előtérbe helyező látásmódjával.

Ez a vélemény azonban csak megerősíti a prófécia érvényességét, hiszen ha Európa számára nagyobb nehézséget okozott az újraegyesülés, mint a vas és a cserép egyesítése, erős vallási megosztottságuknak köszönhetően sokkalta inkább lehetetlen egy kézben egyesíteni a bibliai események helyszínéül szolgáló területeket és a Földközi-tenger partvidékét.

Mindenesetre arra a meggyőződésre jutottam, hogy a próféciaértelmezés historicista szerkezete magán a Szentíráson alapszik.

Az év-nap elv

Említsünk meg egy másik területet, amely szintén bőségesen szolgáltatja a végidővel kapcsolatos kétségeket: azt az elméletet, amely szerint egy prófétikus nap egy évnek felel meg. Az utóbbi harminc év során ez az álláspont egyike volt a legközkedveltebb témáknak az adventista egyház bizonyos köreiben.

Ám kétségeimet drasztikus módon ismét Dániel könyve oszlatta szét, különösen az, amit a kilencedik fejezetben olvastam. Az ezzel a fejezettel foglalkozó igemagyarázók többek között azzal a problémával szembesülnek, hogy semmiképp sincs értelme annak, ha Perzsia idejétől (vagyis a Kr. e. hatodik századtól) *„a fejedelem felkenéséig"* (25. vers, ÚPF.), *„a Messiás-fejedelemig"*, vagyis Krisztus fellépéséig pusztán 62 valóságos hetet számolunk. Többek között éppen emiatt egyes bibliafordítók (még azok is, akik általánosságban véve nem hisznek a próféciák jövendőt feltáró jellegében, és meggyőződésük szerint valaki más írta meg Dániel könyvét a Kr. előtti második században, s az nem a hatodik században készült) úgy érezték, a Dániel kilencedik fejezetében feltüntetett hetven hetet *„évek heteinek"* kell fordítaniuk, jóllehet az „év" szó egyáltalán nem szerepel az eredeti héber szövegben (példának okáért v.ö.: Dániel 9:24. versét az RSV, vagyis Revised Standard Version Bibliában, valamint Dániel 9:24-27. igeszakaszát Moffatt fordításában). Még a liberális beállítottságú írásmagyarázók is arra hajlottak, hogy a „hetven hét" kifejezést „évek heteiként" fordítsák.[2]

---

[2] Lásd pl.: James A. Montgomery, *The Book of Daniel,* International Critical Commentary (Edinburgh: T. & T. Clark, 1927), 372-373. old.; Louis F. Hartman és Alexander A. Di Lella, *The Book of Daniel, The Anchor Bible* (Garden City, N. Y.: Doubleday, 1978), 245, 250. old.

Egyes bibliafordítók (még azok is, akik általánosságban véve nem hisznek a próféciák jövendőt feltáró jellegében) úgy érezték, a Dániel kilencedik fejezetében feltüntetett hetven hetet „évek heteinek" kell fordítaniuk, jóllehet az „év" szó egyáltalán nem szerepel az eredeti héber szövegben.

Egyszerűen úgy érezték, a szöveg logikus gondolatmenete megköveteli, hogy beékeljék a mondatba az „év" kifejezést. Csupán így nyerhet értelmet ez az igeszakasz, függetlenül attól, hogy az olvasó miként vélekedik a próféciának a jövendőt feltáró erejéről, vagy Dániel könyvének keletkezési idejéről. Természetesen a szöveg maga is sugallja az „évek hetei" értelmezést, még akkor is, ha a fordító nem él a fent említett betoldással, hiszen az itt is alkalmazott egy napot egy évnek megfeleltető elv tette csak lehetővé a Perzsia korától Krisztusig meghatározott időszak meghosszabbítását.

Jelenések könyve tizedik fejezete és Dániel könyvének megnyitása

Jelenések könyve tizedik fejezete biztosította számomra a harmadik területet, ahol megkérdőjeleztem a hagyományos adventista bibliamagyarázatot, itt ugyanis azt állítja, hogy a szájban édes, ám a gyomorban már keserűvé váló könyvecske megnyitása egyértelműen Dániel idői próféciáinak felfedezésére és a nagy csalódásra mutat előre.

Azzal tisztában voltam, hogy Miller értelmezése szerint saját mozgalma jelentette tulajdonképpen Dániel kis könyvének megnyitását, vagyis azoknak a próféciáknak megértését, amelyek a szájban az édes ízt előidézték.[3] Egyúttal ismertem Ellen

[3] William Miller, „Chronoological Chart of the World", *Signs of the Times,* May 1, 1841, 20. old.

White állásfoglalását is, amely szerint „nem a Jelenések könyve volt lepecsételve, hanem a Dániel könyvének az utolsó napokra vonatkozó szakasza. […] Amikor a [Dániel] könyv[e] megnyittatott, ez a kijelentés hangzott el: *»…idő többé nem lészen«* (Jel 10:6). A Dániel könyve immár felnyílt."[4]

Ezen kívül az is világos volt számomra, hogy a Jelenések könyve ötödik fejezetében szereplő lepecsételt könyv nem azonos azzal, amelyikről a tizedik fejezetben ír János, hiszen az eredeti szöveg két különböző görög szóval illeti őket. (S jóllehet két különálló iratról van szó, ez még nem jelenti azt, hogy a „könyv" és a »könyvecske" tartalmilag itt-ott nem fedhetik egymást a végidőre vonatkozó kijelentéseik kapcsán.)

Mindenki számára, aki elolvassa a Jelenések könyve 9:13–11:18. igeszakaszát, két dolog válik egyértelművé: egyrészt a könyvecske megnyittatására a hatodik és a hetedik trombitaszó között kerül sor, másrészt a hetedik trombitaszó már Jézus második eljövetelét jelzi előre (lásd: Jel 11:15; 10:6–7).

Én mégis gondolkodóba estem, mert a hagyományos adventista igemagyarázat számomra túlságosan egyértelműnek látszik ahhoz, hogy igaz legyen. Egy kissé túlzottan adventista központú állásfoglalásnak tűnt, és túlontúl a mi célkitűzéseinknek megfelelő képet mutatott. Így tehát tovább folytattam a Jelenések könyve tizedik fejezetének tanulmányozását. Az első szál, amelyen elindultam, a Jelenések könyve 10:5–6. és Dániel 12:7. verse között fennálló egyértelmű kapcsolat. Az írásmagyarázók általában ki is hangsúlyozták azt a tényt, hogy az ötödik és a hatodik vers tulajdonképpen a Dániel 12:7. verséből vett idézetet tartalmazza.[5]

---

[4] Ellen G. White: *Szemelvények Ellen G. White írásaiból.* Második kötet. Budapest, 2000, Advent Kiadó. 100. old.

[5] Lásd pl.: G. K. Beale, *The Book of Revelation,* New International Greek Testament Commentary (Grand Rapids: Eerdmans, 1999), 537–539. old.; R. H. Charles, *The Revelation of St. John,* International Critical Commentary (Edinburgh: T. & T. Clark, 1920), I., 262. old.

De még ennél is többet ígért Dániel 12:4. verse, ahol egy könyvről olvasunk, amelyet egészen a végső időig pecsét zár le. Ezzel szemben a Jelenések könyve tizedik fejezete egy olyan könyvről számol be, amely éppen az idők végén nyittatik meg. Ami pedig különösképpen megragadta a figyelmemet: Dániel a látomásainak csupán két részletéről állítja azt, hogy bepecsételtettek:

1. Az 1260 napos próféciáról (vagy ahogy másutt szerepel, a 42 hónapról, vagy az idő, idők és félidő intervallumról), amely *„be van zárva és pecsételve a vég idejéig"* (Dán 12:5–9).

2. A Dániel nyolcadik fejezetében leírt *„estvékről és reggelekről"* szóló látomásról, amely *„sok napra való"* (26. vers).

Mindezek tudatában úgy véltem, igazi éleslátásról tesz bizonyságot Joyce Baldwin, amikor Tyndale Ószövetségi Igemagyarázatáról szóló kötetében a következő megjegyzést teszi: „Dánielnek azért kellett bepecsételve hagynia utolsó két látomását, mert azok akkor még nem voltak időszerűek (Dán 8:26; 12:9), legalábbis nem minden részletükben."[6]

Adventista műveltségem hátterén számomra természetesen semmiféle nehézséget nem okozott, hogy összekapcsoljam Dániel 8:26. versében leírt *„estékről és reggelekről"* szóló látomás bepecsételését és a 14. versben szereplő 2300 napot. Ez a következtetés valóban megállja a helyét. Dániel nyolcadik fejezetének első tizennégy versében négy prófétikus jelképet találunk (a 3., 5., 9. és a 14. versekben), amelyet Gábriel angyal magyaráz meg a 15-26. versekben. Dániel tőle tudja meg, hogy a látomás *„az utolsó időre szól"* (17. vers, v.ö.: 19. vers). A továbbiakban részese lesz egy prófétikus történelemórának, kezdve

[6] Joyce G. Baldwin, Daniel, *Tyndale Old Testament Commentaries* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1978), 206. old.

Médo-Perzsia történetével (20. vers), majd Görögország (21. vers) következik, s áttér arra a hatalomra (Rómára), amely elpusztítja Izraelt (24. vers). Ugyanez felkél a fejedelmek Fejedelme ellen, míg végül az angyal megjegyzi, hogy a 2300 napra való prófécia bepecsételtetik, hiszen annak beteljesedése *„sok napra való”* (26. vers). Gábriel magyarázatából az is kiderül, hogy a Dániel 8:14. versében szereplő 2300 napos próféciáról nem kerül le a pecsét egészen a végső időkig (17. vers). Amikor pedig bekövetkezik a pecsét feltörése, az a Jelenések könyve tizedik fejezetének hagyományos adventista értelmezése szerint hasonló élmény lesz ahhoz, mint amikor mézet ízlelünk, azaz édes lesz a szájban, ám a gyomorba érve, vagyis alig valamivel azután már keserűvé válik a tapasztalat.

Dániel a látomásainak csupán két részletéről állítja azt, hogy bepecsételtettek.

Meg kell vallanom, érdeklődésemet határozottan felcsigázta mindaz, amit eddig a pontig megértettem, miközben a Jelenések könyve tizedik fejezetét a Dániel által leírtakkal összevetve tanulmányoztam. Mégis azzal csitítottam magam, hogy mindez talán túl egyértelmű, és nem is lehet igaz. Milyen bizonyítékkal szolgál maga a Jelenések könyve arra nézve, hogy a megnyílt könyv valóban Dániel könyve? Erről természetesen nem William Miller vagy Ellen White írásaiból, és nem is az adventista történelem révén szerettem volna meggyőződni.

Abban reménykedtem, hogy rábukkanok majd egy olyan hasznos cikkre, amely párhuzamot von Dániel könyve és a Jelenések könyvének tizedik fejezetében szereplő tekercs, illetve könyvecske kinyílása között. Minthogy azonban egyetlen ilyen írásra sem akadtam, nyilvánvaló volt számomra, mit kell tennem:

magam hasonlítottam össze a két könyvet. S ekkor a szöveg-összefüggések által kínált bizonyítékok tárházának csodálatos gazdagságába merülhettem el.

Az első lényeges pont, amelyre felkaptam a fejem, hogy amint a Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő könyvecske megnyílik, robbanásszerűen megnő a Dániel könyvéből a János apokalipszisébe átvett idézetek száma. Vegyük példának okáért az 1260 napot. Közvetlenül a Jelenések könyve tizedik fejezetét követően a szóban forgó 1260 nap központi szerepet nyer a Biblia utolsó könyvében is:

♦ 11:2. – A templom tornáca *„a pogányoknak adatott, és a szent várost tapodják negyvenkét hónapig"*.

♦ 11:3. – *„És adom az én két tanúbizonyságomnak, hogy prófétáljanak [...] ezerkétszázhatvan napig."*

♦ 12:6. – *„Az asszony pedig elfuta a pusztába [...] ezerkétszázhatvan napig."*

♦ 12:14. – Az asszony elmenekül a kígyó elől *„a pusztába [...] ideig, időkig és az időnek feléig"*.

♦ 13:5. – A fenevadnak *„adaték [...] hatalom, hogy cselekedjék negyvenkét hónapig"*.

Rendkívüli jelentősége van annak a ténynek, hogy a Jelenések könyvében János nem csupán egyszer mutat rá a könyvecske megnyittatásáig terjedő időszak hosszára, vagyis a Dániel által is meghatározott időintervallumot a felsorolt öt igeversben is feltünteti.

Amint a Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő könyvecske megnyílik, robbanásszerűen megnő a Dániel könyvéből a János apokalipszisébe átvett idézetek száma.

Ez a következtetés visszavezetett Dániel könyvéhez, és az első igevershez, amely említést tesz az 1260 napos próféciáról, amelyben a következőkről van szó: a kisszarvval szimbolizált hatalom [1] *„sokat szól a Felséges ellen”*, [2] *„a Magasságos (…) szenteit megrontja”*, [3] *„véli, hogy megváltoztatja az időket és törvényt”;* és [4] *„az ő kezébe adatnak ideig, időkig és fél időig”* (Dán 7:25).

Ennek a versnek mind a négy eleme a Jelenések könyve 11–14. fejezeteiben leírt drámai jelenet egy-egy mozzanatát vetíti előre:

1. *„A Felséges ellen”* intézett sok beszéddel Jelenések könyve 13:5. versében találkozunk újra, ahol a fenevadnak *„adaték […] nagy dolgoknak és káromlásoknak szóló szája”* negyvenkét hónapig (vö.: 6. vers).

2. A szentek megrontása, illetve gyötrése Jelenések könyve 13:7. versében jelenik meg ismételten, amelyben a fenevadnak az is *„adaték […], hogy a szentek ellen hadakozzék, és őket legyőzze”.*

3. Az idők és a törvény megváltoztatására irányuló kísérletről szóló résznek Jelenések könyve 12:17, 14:12 és 14:7. verseiben lelhetünk rá a megfelelőire, amelyekben az Úr megjövendöli, hogy a földi történelem végén helyreállítja a parancsolatokat, ideértve természetesen *az idővel kapcsolatos parancsolatot is.*

4. Az 1260 napos (avagy az „idő, idők és fél idő”) időintervallumnak pedig a Jelenések könyvében betöltött központi szerepét már a korábbiakban kifejtettük.

Tagadhatatlan, hogy amikor a Jelenések könyve tizedik fejezetében a könyvecske immár nyitott formában megjelenik, János apokalipszisében a Dániel által leírt dolgok rendkívül bőséges kifejtésével találkozunk, ami szintén azt mutatja, hogy a Dániel könyvében szereplő könyvecske bepecsételt próféciái valóban kinyíltak az emberi értelem számára. Ezzel azonban még korántsem értünk végére az 1260 nap értelmezésével kapcsolatos

gondolatok kifejtésének. A rövidség kedvéért itt most csak néhányat fogok felsorolni.

Az a Dániel 7:14 és 27. verseiben felvázolt jelenet, amelyben az ítélethozatal végén a hatalom visszakerül Krisztusnak és az Ő szentjeinek a kezébe, Jelenések könyve 11:15 versében kerül újra szóba.

A Dániel 7:7. versében szereplő tíz szarvról később a Jelenések könyve 12:3 és 13:1. verseiben olvashatunk.

A Jelenések 13:1–2. verseiben a tengerből feljövő fenevad a Dániel 7:3–6. versekben szereplő vadállatok együttes, egységes képéül szolgál.

A Dániel 7:13–14. versekben megjelenő dicsőséges Emberfia a Jelenések 14:14. versében tűnik fel ismét.

A Dániel könyvének harmadik fejezete által tárgyalt imádat problémaköre a Jelenések könyve tizenharmadik és tizennegyedik fejezetének is központi kérdése: az utóbbiakban János nyolcszor utal arra, hogy választanunk kell, kit imádunk: a fenevadat és annak képét vagy a teremtő Istent.

Minden bizonnyal többet is el lehet mondani ezzel a témával kapcsolatban, de a lényeg már kiderült számunkra. A Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő könyvecske megnyittatása után közvetlenül a 11–14. fejezetekben egyre-másra a lepecsételt 1260 nappal kapcsolatos dánieli szimbólumokkal találkozunk, jóllehet ez a jelképrendszer a pecsét levétele előtt nem jelenik meg a Biblia utolsó könyvében.

Amikor a bibliatanulmányozásom során idáig jutottam, már semmi kétségem nem volt afelől, hogy helyesen értelmezem a Dániel 12:9. versében bepecsételt 1260 napos próféciát. De vajon mit gondoljak a Dániel 8:14–26. igeszakaszban szereplő 2300 napos prófécia megfejtéséről? Itt már nem találkozunk a bizonyítékok olyan nagyfokú gazdagságával, de azért nem kell

teljességgel nélkülöznünk őket. Ez utóbbi prófécia a szentély megtisztítására, illetve helyreállítására vonatkozik. A második fejezetben éppen arról beszéltünk, hogy a korai hetednapi adventisták ezt az igeszakaszt a nagy engesztelési nap jelképrendszerének fényében vizsgálták, mégpedig a mennyei szentély második, belső helyiségére vonatkoztatva.

A Jelenések könyve tizedik fejezetében szereplő könyvecske megnyittatása után közvetlenül a 11–14. fejezetekben egyremásra a lepecsételt 1260 nappal kapcsolatos dánieli szimbólumokkal találkozunk, jóllehet ez a jelképrendszer a pecsét levétele előtt nem jelenik meg a Biblia utolsó könyvében.

Mindezeknek ismeretében igen nagy jelentőséget tulajdoníthatunk annak, hogy a Jelenések 11:1–2. versei egy olyan „bírósági" jelenetet tárnak elénk, amelyben a templom, az oltár és a szentek „mérettetnek meg". Az írásmagyarázók keresték ennek az igeszakasznak az ószövetségi megfelelőjét, többek között Zakariás 2:1–5. verseiben, és Ezékiel 40–48. fejezeteiben, de mint azt Ken Strand is leszögezi, helytállónak egyedül a 3Mózes 16. fejezetében leírt nagy engesztelési nap eseménysora bizonyult: „Abban a fejezetben négy olyan alapvető elem szerepel, amelyért engesztelést végeztek – a papok önmagukért, a szentélyért, az oltárért és a gyülekezetért (lásd: 6, 11. vers, valamint a 16–18. versek). Az újszövetségi párhuzamos igeszakaszok természetesen már nem említik a papságot, hiszen Krisztusnak, mint Főpapnak […] nincs szüksége, hogy engesztelést végezzen Önmagáért. Éppen ezért feltűnő, hogy az a három dolog, amiért engesztelést kellett végezni a 3Mózes 16. fejezetében, *pontosan ugyanaz a három elem,* ami a Jelenések 11:1. versében »megmérettetik«."

„Szintén figyelemre méltó a három dolog *sorrendisége* is. Mindkét esetben a szentélytől / templomtól haladunk az oltáron keresztül a hívőkig.”

Strand hozzáteszi: „az ősi engesztelési nap, a »megmérettetés«, egyfajta végső napnak számított a zsidó kultikus évben. Bizonyos értelemben az utolsó ítélet hangulata uralkodott azon a napon, amikor is a bűnrendezés szempontjából mindenkinek a többiektől való elválasztottságot kellett megélnie.”[7]

A Jelenések könyve 11. fejezetének az engesztelés napjával, a megmérettetéssel és az ítélettel kapcsolatos jelentésköre mellé még az a tény is társul, hogy a mennyei szentély második, belső helyiségének megnyitására csupán a Jelenések 11:19 verse szerint kerül sor. Jóllehet, magának a szentélynek végig központi jelentősége van a Jelenések könyvében, az irat első fele az első helyiség jelképrendszerével foglalkozik, majd a Jelenések 11:19. versétől az események menete miatt a helyszín áthelyeződik a szentély második helyiségébe.

Ha belegondolunk Dániel 8:14. versének üzenetébe, szintén nagyon érdekes, ahogyan a Dániel hetedik, illetve nyolcadik fejezetében, valamint a Jelenések 11:15–18. igeszakaszában felvázolt, a szentekre és a kisszarvra vonatkozó ítélet jelenetei újra életre kelnek a Jelenések 14–20. fejezeteiben. Ezzel összhangban az sem lényegtelen szempont, hogy a Jelenések 14:7. verse előre jelzi: *„eljött az ő (Úr) ítéletének órája.”*

Amikorra már ideáig jutottam a Jelenések könyve tizedik fejezetének tanulmányozásában, ahol az pontosan Dániel bepecsételt próféciáira utal, egészen izgatottá váltam. Továbbléptem a könyvecske megnyittatásának édes, majd keserű tapaszta-

[7] Kenneth A. Strand, „An Overlooked Old-Testament Background to Revelation 11:1”, *Andrews University Seminary Studies 22:* (1984 ősze) 320–325. (A dőlt betűs rész betoldás.)

latáról (Jel 10:8–10) a Jelenések könyve 10:11. versére, amelyben arról értesülünk, hogy a keserűség megéléséből eredően, illetve az után egy új üzenet vár ránk, amelyet hirdetnünk kell az egész világnak. Ugyanezzel találkozhatunk Jelenések 14:6. versében is, ahol a próféta szintén egy üzenetről beszél, amelyet *„minden nemzetségnek és ágazatnak, és nyelvnek és népnek”* el kell vinnünk.

Ezekből az összefüggésekből úgy tűnik számomra, hogy a Dániel 8:14. versében szereplő idői próféciának a mi korunkra szóló vonatkozása nem annyira az egyén üdvösségéhez köthető, mint inkább *egy támpontot képez a történelmi időtengelyen* a Jelenések 12:17–14:20. igeszakaszában szereplő végidei üzenet szempontjából, amelyet a második advent előtt az Úr parancsa szerint népének hirdetnie kell az egész világ számára. Némiképp más megfogalmazásban a Dániel 8:14. versének jelentősége éppen abban rejlik, hogy a keserű tapasztalatot követően egy időbeli támponttal szolgál a Jelenések 10:11. versében előre vetített végidei üzenet hirdetésének megkezdésére. Magát az üzenetet pedig a Jelenések 11:1. versétől a 14:20. verséig terjedő igeszakasz, különösen a 14:6–12. versek mutatják be.

A Dániel 8:14. versének mondanivalója

Ezzel a következtetéssel el is jutottunk ahhoz a ponthoz, amely számomra problémát jelent Dániel 8:14. versével kapcsolatban. Úgy tűnik, nyugodtan kijelenthetjük, hogy sok – különösen a műveltebb – hetednapi adventista számára nem is létezik a Bibliában ennél népszerűtlenebb igehely. Sokunknak az a tanítás okozza a legtöbb fejtörést, amely szerint a szentek feletti vizsgálati idő, vagyis a Jézus második eljövetelét megelőző ítélet 1844-ben kezdődött el.

Meg kell említenünk, hogy itt valójában a hagyományos állásfoglalás részéről merül fel egy probléma, amit semmiképp sem

szabad elbagatellizálnunk. Az utóbbi harminc év során ezzel kapcsolatosan szélesebb körben elterjedt kétségek ellenére a probléma nem a prófécia beteljesedésének időbeli meghatározását érinti, hiszen Dániel 8:17–19. igeszakasza egyértelműen kijelenti, hogy a látomás a végidőre vonatozik. A Dániel 12:4, és 8:26. verseinek összefüggése a Jelenések könyve tizedik fejezetét átszövő üzenettel, vagyis a köztük levő kapcsolat, szintén kizárólag a végidőben történő beteljesedésre utalhat.

A Dániel 8:14. versében szereplő idői próféciának mi korunkra való vonatkozása nem annyira az egyén üdvösségéhez köthető, mint inkább egy támpontot képez a történelmi időtengelyen a Jelenések 12:17-14:20. igeszakaszában szereplő végidei üzenet szempontjából, amelyet a második advent előtt az Úr parancsa szerint népének hirdetnie kell az egész világ számára.

Ezen kívül a konzervatív írásmagyarázók közül szinte mindenki egyetért abban, hogy a Dániel könyvének kilencedik fejezetében olvasható hetven hétről szóló prófécia kezdeti dátumának leginkább a Kr. e. 457/458-as év felel meg.[8] A historicista írók pedig egymás után jutottak arra a következtetésre, hogy a 2300 napos próféciának valamikor 1843 és 1847 között kell beteljesednie.[9]

Korunkban sem az a probléma, hogy az időpontra vonatkozó érvek már nem állnák meg a helyüket. A baj inkább a következő tényben keresendő: az a historicizmus által elismert szabály,

[8] Lásd pl.: Leon Wood, *A Commentary on Daniel* (Grand Rapids: Zondervan, 1973), 253. old.; Charles Boutflower, *In and Around the Book of Daniel,* New American Commentary (Nashville:Broadman and Hoolman, 1994), 266. old.

[9] L. E. Froom, *Prophetic Faith of Our Fathers,* negyedik kötet, 404. old.

hogy egy nap egy évnek felel meg, ma már elavult nézetnek számít annak ellenére, hogy az olyan igeszakaszok, mint Dániel második és kilencedik fejezete egyértelműen bizonyítják helyességét. A huszonegyedik század korai éveiben tehát a hetednapi adventizmus majdhogynem teljesen elszigetelődik a többi felekezettől a historicizmus tekintetében. Mindazonáltal azok a futuristák, akik előszeretettel alkalmazzák az év/nap elvet Dániel kilencedik fejezetére, hogy eljussanak Krisztus születésének megfelelő dátumához – logikátlan módon –, Dániel nyolcadik fejezetére vonatkoztatva már nem hajlandók ugyanezt az elvet követni. Ennél a pontnál – ezek a javarészt konzervatív nézeteket valló igemagyarázók – csatlakoznak liberálisabb meggyőződésű preterista társaikhoz, és a prófécia beteljesedése kapcsán Antiochus Epiphanes-ra (aki Kr. e. 164-ben halt meg) utalnak. Ám Antiochust korántsem nevezhetjük „igen nagy" (Dániel 8:9 ÚPF) uralkodónak. A történelmi feljegyzésekből megtudhatjuk, hogy akaratgyenge személyiség volt, aki Rómával való összetűzése során is igen hamar a visszakozás mellett döntött. A Dániel nyolcadik fejezetében szereplő kis szarvra vonatkozó Antiochus-féle értelmezést az (apokrif) 1Makkabeusok 1:1–10, 54. verseivel kívánják alátámasztani, ám Josephus későbbi magyarázatában egy teljesebb, átfogóbb képpel szolgál. Úgy tekint Antiochusra, mint akinek személye részben beteljesíti a próféciát, ám aztán továbbmegy, és a jövendölést Rómára, Izráel igazi „pusztítójára" vonatkoztatja.[10] Jézus értelmezése egybevág Josephuséval, amikor is a *„pusztító utálatosságra"* (Mt 24:15) nem mint múltbeli, hanem mint eljövendő valóságra utalt.

[10] Josephus: Antiquities of the Jews 10. 11. 7.

Egyesek igencsak meglepődnek, amikor kijelentem, hogy én a prófécia 1844-es beteljesedésében hiszek. Valóban nem létezik megfelelőbb dátum, még ha nem is látom értelmét annak, hogy túl nagy hangsúlyt fektessünk a pontos nap meghatározására, hiszen a karaita* naptár és egyéb lehetséges időszámítási módszerek alapján korábban sem tudták egységesen meghatározni az engesztelési nap pontos idejét. Mindig is lesznek olyanok, akik egy-egy érv kapcsán becsmérelni fogják, s ezért igyekeznek is azt az általuk vélt leggyengébb pontján megtámadni. A jó hír viszont az, hogy a nagy, átfogó kép teljesen egyértelmű. Megfigyeltem, hogy azok, akik feladják az 1840-es évekbeli dátumot, általában nem találnak helyette más alternatívát. Éppen ellenkezőleg, egyszerűen nem foglalkoznak többé az időpont kérdésével, s magát a témát is kerülik, kivéve, amikor céltalan s alaptalan támadásokat intéznek a hagyományos értelmezés ellen.

Dániel könyve hetedik fejezete három helyen is egyértelműen hirdeti a második adventet megelőző ítélet igazságát.

---

* A karaita judaizmus egy, a zsidó valláson belüli mozgalom. A legmeghatározóbb jellemzője, hogy Szentírásként csak a Tanakh-ot fogadja el, elutasítja a Misna és Talmud előírásait – azaz az úgynevezett szóbeli tant –, mint ami a halakha (a kötelezően alkalmazott zsidó törvények, előírások és szokások gyűjteménye) része volna.

A „karaita” jelző a következő jelentésű héber szóból származik: „akik olvassák (az írásokat)”. Ez egy ragadványnév, amely azért maradt meg, hogy elkülönüljenek a rabbinizmus híveitől.

Az írások értelmezésekor csupán a szövegekre koncentrálnak, és szó szerint értik azokat (A rabbinikusok ezzel szemben megkülönböztetik a *pesat (psat)* – szöveg – különböző módon megközelítendő részeit: *remez* – amit hozzá kell érteni, *dras (deras, daras)* – ami mélyebb értelmet takar; *szód* – aminek értelmét a csak a Kabbala fejti ki). Modern korunkban az irányzat hívei külön szervezetet alkotnak. Körülbelül 30 000 karaita él a Földön, háromnegyedük Izraelben (Berseba, Ramla és Asdód városokban). Korábban a népesség nagyobb hányadát tették ki. (Forrás: Wikipédia, – a Karaita judaizmus címszó alatt)

Ez a gondolat ismét visszavezet engem oda, ami számomra a valódi problémát jelenti a Dániel 8:14. versének hagyományos értelmezése során, ez ugyanis összefügg azzal, ahogyan az adventizmus magyarázza a szentély megtisztításának kérdését. Tudniillik, a régóta elfogadott nézet abban áll, hogy a tisztítás tulajdonképpen a szentek felett zajló vizsgálati ítéletet jelenti.

Bármilyen mélyrehatóan is vizsgálom a szöveget, sehol sem találok benne utalást a szentek vizsgálati, vagyis a második adventet megelőző ítéletére. Ehelyett a kisszarv felett tartott ítéletről, és a szentélynek a 2300 nap végén történő egyfajta helyreállításáról, illetve ugyanennek a kisszarvnak a hatalma következményeitől való megtisztításáról van szó benne.[11]

Itt ismét felmerül egy probléma, amire érdemes odafigyelnünk. A válaszaink ugyanis túlságosan egyszerűek, és nem magából az Igéből gyökereznek.

Ez az esetleges félreértelmezés azonban még nem feltétlenül helyezi hatályon kívül annak lehetőségét, hogy a Jézus második eljövetele előtti ítélet az Isten népe felett a 2300 nap végén megkezdődött. Dániel könyve hetedik fejezete három helyen is egyértelműen hirdeti a második adventet megelőző ítélet igazságát:

1. A kilencedik és a tizedik vers a Jézus második eljövetelét megelőző ítéletről szól, amelynek helyszínéül – úgy tűnik – a mennyei szentély / trónterem szolgál. Ez után az esemény után Krisztus hatalmat kap az Atyától: tizennegyedik vers.

2. A 22. vers arról számol be, hogy *„igazság szolgáltatik”* (ÚPF) a szenteknek, akik csak ez után nyerik el az örök országot.

3. Végül pedig a 26. és a 27. versek szerint közvetlenül azelőtt, hogy a szenteknek az Úr hatalmat ad, egyszerre születik ítélet a kisszarv ellen és a szentek érdekében.

[11] Cf. William H. Shea, *Dániel 7-12, Abundant Life Bible Amplifier* (Boise, Idaho: Pacific Press, 1996), 145, 152. old.

A Jelenések könyve 11:15–18-ig terjedő igeszakasza – amelyben az ítélet kapcsán mind Krisztus, mind pedig a szentek „*királyi uralmat*” (ÚPF) kapnak –, visszaidézi a Dániel könyve hetedik fejezetében található ítélethozatal jelenetét.

A leghalványabb kétség sem fér ahhoz, hogy a Dániel könyve hetedik fejezetében egy, a második eljövetelt megelőző ítéletről olvasunk, amely a szentek felett, illetve a szentekért folyik. Néhányan azonban olyan „megalapozott” tudással rendelkezünk, hogy csak igen nehezen látjuk meg, mit is akar mondani ez az igeszakasz valójában.

Figyeljük meg a Dániel könyve hetedik fejezetében leírt ítélet két szempontját:

1. A kisszarv ellen szól.
2. A szentek érdekében történik.

Dániel 8:14. versében azonban csak a kisszarvról olvashatunk. Ám mivel a hetedik fejezet egyértelművé teszi a kisszarv és a szentek egy időben történő megítélését, a párhuzamos részek összehasonlítása révén nyugodtan leszögezhetjük, hogy az Úr eljövetelét megelőző ítélet esedékessége mind a kisszarvra, mind pedig a szentekre vonatkozólag a 2300 nap végén kezdődik.

Így tehát a második eljövetelt megelőző ítélet adventista értelmezése nem jelenthet problémát, sokkal inkább az a téves elgondolás, amelyet követve Dániel 8:14. versével próbálják azt bizonyítani, amelyre pedig a Dániel könyve hetedik fejezete szolgál megfelelő érvekkel.

A második eljövetelt megelőző ítélet adventista értelmezése nem jelenthet problémát, sokkal inkább az a téves elgondolás, amelyet követve Dániel 8:14. versével próbálják azt bizonyítani, amelyre pedig a Dániel könyve hetedik fejezete szolgál megfelelő érvekkel.

Mielőtt áttérnénk más témára, szükségesnek tartom felhívni a figyelmet arra, mennyire félrevezető, ha azt állítjuk, hogy a Dániel könyvében leírt, Jézus második eljövetelét megelőző ítélet tana kizárólag a *hetednapi adventizmus* felismerése, hiszen sokan, más felekezetbe tartozó keresztények is megértették már a Dániel könyve hetedik fejezetében olvasható, Jézus visszatérése előtt esedékes ítéletet. S az évszázadok folyamán számos historicista írásmagyarázó mutatott rá tökéletesen, hogy valamikor az 1840-es években kell a Dániel 8:14. vers szerinti próféciának beteljesednie. Az adventista állásfoglalásban azonban egyedülálló az, ahogyan a fent említett két következtetést összevontan kezeli.

A Jézus második eljövetelét megelőző ítélet

Most már készen állunk arra, hogy megvizsgáljuk a második advent előtti ítélet problémáját. Ez ismét egy olyan téma, amelyet néhányan közülünk, noha adventisták, sajnos igencsak elferdítettek.

Semmi kétség sem fér ahhoz, hogy egy, a második eljövetelt megelőző ítélet képezi a három angyal üzenetének lényegi mondanivalóját, ahogy olvassuk is a Jelenések könyve 14:7. versében: *„Féljétek az Istent, és néki adjatok dicsőséget: mert eljött az ő ítéletének órája."*

A problémát valójában nem a második adventet megelőző ítélet jeleni, hanem az, amire mi „használjuk" ezt az ítéletet. Hadd fejtsem ki, mire gondolok: Adventista gyülekezetbe történő első látogatásaim egyikére 18 éves koromban került sor, amikor is közlegény voltam a hadseregben. Azért mentem oda, mert találkozni szerettem volna a barátnőmmel, de amit ott láttam, az teljességgel megdöbbentett. Fönt az emelvényen egy „idős" hölgy (valószínűleg negyven év körüli lehetett) állt, aki kivéte-

lesen hosszú és csontos ujját arra használta, hogy ránk, tizenévesekre mutogatott. Mondanivalója abban merült ki, hogy jobban tennénk, ha egész éjjel fent maradnánk, felidéznénk és megvallanánk minden egyes bűnt, amelyet valaha is elkövettünk, mert ha csak egyet is kihagyunk a listából, azon a bizonyos forró helyen fogunk kikötni. Az ítélet pedig már megkezdődött, és nem tudhatjuk, mikor kerülünk mi is sorra.

Az adventizmus tragédiája, hogy a Krisztus visszatérése előtti ítéletet félelmetes eseménynek állítottuk be, és ezt az álláspontot a bűnnek, a törvénynek, a tökéletességnek és magának az ítéletnek is egy korántsem biblikus értelmezésére alapozzuk. Mindez lelki értelemben vett labilitást és a Szentírásból nyerhető bizonyosság hiányát eredményezte. „Az Úr résen van, hogy nyakon csípjen!" – hangzott a csontos ujjak korszakának üzenete.

Ám ez semmiképp sem egyezik meg a Bibliának az ítéletről szóló tanításával. A Szentírásban szereplő Bíró nem ellenünk dolgozik, sőt még csak nem is semlegesen viszonyul hozzánk. A Bíró a mi oldalunkon áll: Isten, a mi Atyánk, úgy szerette ezt a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda a mi üdvösségünkért (lásd: János 3:16–17). János 5:22. verse még afelől is biztosít bennünket, hogy *„az Atya nem ítél senkit, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta."*

Az adventizmus tragédiája, hogy a Krisztus visszatérése előtti ítéletet félelmetes eseménynek állítottuk be, és ezt az álláspontot a bűnnek, a törvénynek, a tökéletességnek és magának az ítéletnek is egy korántsem biblikus értelmezésére alapozzuk. Mindez lelki értelemben vett labilitást és a Szentírásból nyerhető bizonyosság hiányát eredményezte. „Az Úr résen van, hogy nyakon csípjen!" – hangzott a csontos ujjak korszakának üzenete.

A Bibliában szereplő ítélettel Isten nem kirekeszteni akarja az embereket a mennyből, hanem az a célja vele, hogy a lehető legtöbbünknek segítsen bekerülni oda. A döntő kérdés a következő: Elfogadtuk Krisztusnak az értünk hozott bűnrendező áldozatát, és engedtük, hogy átformálja szívünket és értelmünket (lásd: 1Jn 2:1–2; Róm 6:1–11; 12:1–2; 2:4–7)?

Itt azonban mindenképpen le kell szögeznünk, hogy az ítélkezés folyamata nem Isten tájékoztatásául szolgál. Ébredjünk már fel! Régóta nagyon jól ismeri mindannyiunk szívét. De van velünk egy gondja: ha minden ember vétkezett (Róm 3:23), és a bűn zsoldja a halál (Róm 6:23), mi módon adhatja az Isten egyeseknek azt, amit nem érdemelnek meg (vagyis a kegyelmet), míg mások pontosan azt kapják, amire rászolgáltak (a halált)? Az ítéletre és az ítélethozatal érdekében megírt könyvekre nem Istennek van szüksége, hanem a világegyetem többi lakójának. Az ítélet ilyetén formája Istent igazolja, s mindebből nyilvánvalóvá válik mindenki számára, hogy méltóképpen szolgáltat igazságot azoknak, akik szívükbe és életükbe befogadták Krisztust (lásd: Róm 3:25–26; 1Jn 1:9). A Jelenések könyvében megtalálható énekek nagy része legfőképpen szintén Istennek az ítéleteiben való igazságosságát magasztalja (lásd pl. Jel 15:3–4; 16:5, 7; 19:1–2, 11). Isten azt akarja, hogy az idők végén az egész világegyetem tudja és hirdethesse, Tőle kapjuk az üdvösséget, mert *„igazak és igazságosak az ő ítéletei”* (Jel 19:2), és „igazságosan ítél és hadakozik” a második advent során (11. vers). Senkiben nem maradhat egy csöppnyi kétség sem Isten igazságosságát illetően, s ennek érdekében felkínálja a szenteknek azt a lehetőséget, hogy végezetül ők maguk is megvizsgálják döntéseit az igazság fényében, mielőtt elpusztítja a bűnt az ahhoz ragaszkodó bűnösökkel együtt (lásd: Jel 20:4, 9–15).[12]

[12] Lásd: G. R. Knight, *The Cross of Christ,* 103–121. old.

Mindenképpen le kell szögeznünk, hogy az ítélkezés folyamata nem Isten tájékoztatásául szolgál. Ébredjünk már fel! Ő már régóta nagyon jól ismeri mindannyiunk szívét.

Visszatérve Istennek a keresztények feletti ítéletére a Biblia úgy ábrázolja ezt az örömteli eseményt, mint amelyet boldog várakozás előz meg. Nézzük meg, mit mond ezzel kapcsolatban Dániel és János:

1. Dániel 7:22 – „*Ítélet adaték a magasságos egek szenteinek.*"
2. Dániel 7:26–27 – Az ítélet a kisszarv ellen szól, ám a szentek érdekében történik, akik elnyerik az örökkévaló országot.
3. Jelenések 6:10 – A szentekről ír János, akik nagy szóval kiáltva kérdik, hogy „*meddig*" kell még várniuk az ítélet megkezdésére, amely minden dolgot helyreállít majd.
4. Jelenések 11:15–18 – Az Úr szolgái jutalmukat az ítélethozatal révén kapják meg.
5. Jelenések 14:6–7 – Az ítélet szorosan összefonódik a jó hírrel, vagyis az evangéliummal.
6. Jelenések 18:20 – Az ítélet a szentek *mellett*, viszont Babilon *ellen* szól.
7. Jelenések 19:2 – Isten ítéleteire úgy tekinthetünk, mint a remény legszentebb és legcsodálatosabb beteljesedésére is egyben.

Tragédia, hogy a hagyományos értelemben vett adventizmus fogott egy örömteli dolgot, s miután összeolvasztotta azt a bűnnek és a tökéletességnek korántsem biblikus értelmezéseivel, létrehozott valamit, amit a félelem, a rettegés és a bizonytalanság fogalmaival jellemezhetünk. Nem is csodálkozhatunk rajta, hogy olyan sok adventista meggyűlölte a „vizsgálati ítélet" témakörét.

Mindez eszembe juttatja azt az előadást, amelyet egyszer a mormon tanulmányok székhelyéül szolgáló Brigham Young Egyetem meghívására Ellen White-nak a Bibliához fűződő kap-

csolatáról tartottam. Ezen a vallási tekintélyről szóló konferencián katolikus, ortodox, mormon és protestáns szemszögből megírt értekezésekkel foglalkoztak. Az előadásomat követően lehetőség nyílt kérdések feltevésére, amikor is egy vezető beosztású protestáns teológus azt az észrevételt tette, hogy ő és „kollégái" semmi kivetnivalót nem találnak az adventista hitvallás Ellen White-tal kapcsolatos részében, – számukra az igazi problémát tulajdonképpen a vizsgálati ítélet jelentette.

Válaszomban a bibliai álláspontot képviseltem (ahogy azt már fentebb is bemutattam), mely szerint az ítélet egy örömteli esemény Isten népe számára. Hozzátettem, hogy szándékomban áll írni egy könyvet a következő címmel: *Az ítélet evangélium.* Azt felelte, hogy a protestáns közösség örömmel fogad egy ilyen témájú könyvet adventista szerző tollából. David Neff (a Christianity Today szerkesztője, egykori adventista lelkész, akinek korábban igencsak sok fejtörést okozott a hagyományos álláspont) pedig megjegyezte nekem, hogy bárcsak akkor is tanítottuk és hirdettük volna már az ítélet evangéliumi szempontjait, amikor ő még adventista volt.

A szentély

Dániel 8:14. versének mondanivalójához és az ítélet tárgyköréhez hozzátartozik a szentély témája is. Itt ismét nehézségekbe ütköztem, amikor láttam, hová vezet ezen a téren is a hagyományos adventista gondolkodásmód. Vegyük példának okáért a mennyei szentély elrendezése iránti adventista érdeklődést. Találkoztam olyan hetednapi adventista hívőkkel, akik a földi szentély alapján minden mennyei eseményről be tudnak számolni. Hogy úgy mondjam, nem csak azt vélik tudni, hány téglából és deszkából épült a mennyei szentély, hanem azt is, milyen jelentéssel bírnak az egyes téglák, illetve deszkák.

A Bibliában azonban erre a részletes leírásra sehol nem leltem példát. Határozottan érdemes megfigyelni *A zsidókhoz írt levél* 9:4. versét, amelyben a szerző példának okáért a füstölőoltárt nem a megfelelő helyiségbe tette. Úgy tűnik, nem igazán törődik az apróbb részletekkel, mert sokkal fontosabb dolgok foglalkoztatják. *A Zsidókhoz írt levél* 9:5. versének második része is erre enged következtetni: „*Amikről* [vagyis a szentély berendezéséről] *most nem szükséges külön szólani.*" *A zsidókhoz írt levél* írója kétségtelenül sokat tudott volna beszélni a földi szentély alakjáról és szerkezetéről, de neki mégsem ez volt a célja. Inkább gyorsan az igazán lényeges témára kíván rátérni, amely *A zsidókhoz írt levél* 9:6. versétől egészen a 10:28. verséig le is köti a figyelmét – mégpedig a lévitai szolgálat hiábavalóságára, ellentétben Krisztus főpapi küldetésének jelentőségével. Lényegét tekintve a zsidókhoz írott levél nem különösebben a mennyei szentélyről, illetve annak elrendezéséről kívánja tudásunkat elmélyíteni. Az apostoli levél sokkal inkább Krisztus egyszeri, mégis mindenkiért meghozott áldozatának teljesen elegendő voltát és mennyei szolgálatának hathatósságát akarja olvasóival megértetni.[13]

Találkoztam olyan hetednapi adventista hívőkkel, akik a földi szentély alapján minden mennyei eseményről be tudnak számolni.

Ellen White figyelmét is elkerülte néhány apróbb tévedés a mennyei szentély elrendezésével kapcsolatban, amikor a *Tapasztalatok, látomások, lelki ajándékok* című könyvében bemutatta a mennyei templomot. Ebben a szövegkörnyezetben egyértelművé válik, hogy sokkal inkább a Krisztus szolgálatának ren-

[13] Lásd: G. R. Knight, *Exploring Hebrews* (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 2003), 152, 138–139. old.

deltetésbeli változására kívánta felhívni olvasói figyelmét, és nem a tárgyak elhelyezkedésével foglalkozott.[14]

Azokkal a példákkal, amelyek *A zsidókhoz írott levél*ben és Ellen White idézett kijelentésében találhatóak, nem azt akartam érzékeltetni, hogy a mennyei szentély berendezése nem valóságos paramétereken alapszik vagy ezek a szempontok ne lennének fontosak. Végül is nem szabad elfelejtenünk, hogy János valóban látta a mennyei templomban lévő második helyiség megnyitását az idők vége táján (lásd: Jel 11:19). Amire azonban mind *A zsidókhoz írott levél*, mind pedig a fent említett Ellen White idézet is rámutat, az egyfajta rugalmasság, amellyel a hagyományos adventista értelmezésben nem minden esetben találkozhatunk. Úgy tűnik, nekünk, embereknek a kívántnál talán nagyobb kihívást jelent mennyei tudást kikövetkeztetni egy földi minta részleteiből.

És itt most egy nagyon komoly dologgal állunk szemben. *Túlságosan gyakran előfordult már ugyanis, hogy egyes írásmagyarázók felcserélték a földi és a mennyei szentély közötti összefüggések irányultságát.* Tehát ahelyett, hogy a földi szentélyt tartották volna a mennyei leképezésének, a mennyeit tették meg a földi utánzatának. A helytelen következtetési irány eredményeképpen egyesek a földi szentély részleteire alapozva jogtalan, indokolatlan kijelentésekkel élnek a mennyeivel kapcsolatban.

Túlságosan gyakran előfordult már, hogy egyes írásmagyarázók felcserélték a földi és a mennyei szentély közötti összefüggések irányultságát. Tehát ahelyett, hogy a földi szentélyt tartották volna a mennyei leképezésének, a mennyeit tették meg a földi utánzatának.

[14] Ellen G. White: *Tapasztalatok, látomások, lelki ajándékok.* 1991, Igazság Hírnöke Könyvterjesztő. 23–24. old.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a földi szentély a mennyei mintájára készült (lásd: 2Móz 25:8–9, 40; Zsid 8:1–5). Sőt, *A zsidókhoz írt levelé*ben Pál többször is kijelenti, hogy a földi csupán *„árnyéka”* a mennyeinek (8:5; 10:1). Azzal pedig valamennyien tisztában vagyunk, hogy egy árnyék nem nyújthat teljes értékű információt. El tudok például mondani bizonyos dolgokat a feleségemről akkor is, amikor csak az árnyékát látom, ám a jelenlétével százszorta többet elárul magáról.

A földi szentély nem csak hogy pusztán árnyéka a mennyeinek, de a Zsid 9:9. verse még a mennyei *példázatának,* más szóval parabolájának („illusztrációjának” King James Version; „jelképének” Revised Standard Version) is nevezi. Ekkor találkozunk ennek a kérdésnek az első igen fontos tényezőjével. Tudjuk jól, hogy a példázat mindig egy fontos tanulságra kívánja felhívni a figyelmünket, viszont nem szabad és nem is lehet minden részletére vonatkozóan magyarázatot, értelmezési szempontokat keresni. Ugyanez a helyzet a szentély árnyékát bemutató példázattal is. Ebből ugyanis csak nagy vonalakban érthetjük meg a megváltási tervet, valamint Krisztusnak a mennyei szentélyben végzett, két részből álló szolgálatát. Ennek ellenére újra és újra átléptük a példázatokon alapuló, homályos tudásunk határait, s hasztalan és véget nem érő vitákba bocsátkoztunk, amelyek teljességgel összezavarták gondolkodásunkat.

Igazán nem szégyen, ha alázatos, szerény módon vélekedünk a mennyei dolgokkal kapcsolatos tudásunkról, hiszen Dániel is úgy ábrázolja Isten tróntermét (a Szentek Szentjét), mint ahol *„ezerszer ezeren”* várnak az Úr szavára, és *„tízezerszer tízezeren”* állnak Előtte (Dán 7:10). Az emberi elme befogadóképessége eltörpül, ha ezeket a számokat meghallja.

Amennyiben túlságosan rugalmatlanul alkalmazzuk az árnyékszolgálatról nyert tudásunkat, fennáll a veszélye annak, hogy

kétes következtetéseket vonunk le belőle. Hiszen Jézus sem ontja vérét az égőáldozati oltáron, még csak nem is hinti azt az oltár szarvaira. Ezen túlmenően mind a Szentírás, mind pedig Ellen White egyértelműen kijelentik, hogy Jézus, mennybemenetelét követően, nem maradt elzárva az Atyától egy kis helyiségben 1800 éven keresztül. Az Újszövetségben több helyütt is azt olvashatjuk, hogy Jézus *„üle a Felségesnek jobbjára"*, amikor felment a mennybe (lásd: Zsid 1:3; ApCsel 2:34). Ellen White pedig látott egy trónt a szent helyen, ami szintén ezt az igazságot támasztja alá.[15] Az adventizmus végtelen sok bonyodalommal és kihívással szembesült az általa hirdetett szentély tanát illetően, mert a kísértés még ma is fennáll, hogy túlhangsúlyozza a földrajzi szempontokat, és hogy tökéletes párhuzamokat vonjon mindabból, amit a Biblia példázatnak vagy árnyékszerű, homályos tudásnak nevez.

> ***Igaz, A zsidókhoz írt levél nem a cáfolata az adventista álláspontnak, ugyanakkor a teljes bizonyítéka sem. Sajátos küldetéseként segítségül szolgált az első században élő zsidó keresztényeknek annak megértésében, hogy valami végtelenül jobbat nyernek Krisztus mennyei szolgálata révén, mint amit a földi templom szertartásai nyújthattak, beleszámítva azok minden pompáját, szépségét és látványosságait.***

Egyesek az adventisták közül tehát sajnálatos módon túlhangsúlyozzák a mennyei szentély elrendezését. Ezzel szorosan összefügg az a probléma, hogy alkalomadtán némelyek úgy tesznek, mintha *A zsidókhoz írt levél*ben válaszokat találnának bizonyos adventista kérdésekre. Igaz, a levél nem a cáfolata az adventista

[15] *Ibid.* 23. old.

álláspontnak, ugyanakkor a teljes bizonyítéka sem. Sajátos küldetéseként segítségül szolgált az első században élő zsidó keresztényeknek annak megértésében, hogy valami végtelenül jobbat nyernek Krisztus mennyei szolgálata révén, mint amit a földi templom szertartásai nyújthattak, beleszámítva azok minden pompáját, szépségét és látványosságait.

Ha az eredeti célkitűzésünkhöz ragaszkodunk, figyelnünk kell, nehogy beleolvassunk olyan gondolatokat is a szövegbe, amelyek egyáltalán nem is szerepelnek benne. Fontos tudatosítanunk magunkban, hogy *A zsidókhoz írt levél* épp annyira kevéssé foglalkozik az időbeli sorrendiséggel, mint a földrajzi szempontokkal. Zsid 9:23. versének kijelentése alapján tehát bizonyos dolgok a mennyben is megtisztítást igényelnek, az igehely mégsem fejti ki teljes egészében, mit is kell értenünk a mennyei szentély megtisztítása alatt, s azt sem, hogy kronológiailag hol helyezkedik el ez a művelet Isten tervében. Annak érdekében, hogy erről némiképp tájékozódhassunk, a lévitai szentélyszolgálatot kell tanulmányoznunk, amely Krisztus mennybéli szolgálatának mintájára rendeltetett el.

Legalább ennyire fontos odafigyelnünk, hogy ne úgy olvassuk a Zsid 9:23–28. igeszakaszát, mintha az egy időrendi sort állítana fel az engesztelési nap szolgálatával kapcsolatban. Igaz ugyan, hogy a Zsid 9:25. verse utal az engesztelés napján végzett szolgálatra, de Pál célja itt nem a kronológiai sorrend felállítása, hanem ahogy arra William Johnsson is rámutat, ez az igehely „egyetlen – ám igen fontos – kérdést boncolgat, mégpedig a *Megváltó halálának mindenki számára elegendő voltáról* biztosít bennünket. [A levél tehát] szembeállítja egymással az Ószövetségben bemutatott áldozatokat és Krisztus felülmúlhatatlan önfeláldozását. Ennek érdekében az ószövetségi vallásos év legfontosabb ünnepét, a Jom Kippurt említi meg, és az-

zal érvel, hogy még az ezen a napon meghozott áldozatok sem jelentenek igazi megoldást a bűn problémájára. […] Vagyis az ószövetségi vallásos év legjelentőségteljesebb eseményének szertartása sem tudta kitépni a bűn gyökerét. Nyilvánvaló, hogy ha az engesztelési napon végzett szolgálat nem jelenthet az ember számára végleges megoldást, sokkal inkább igaz ez az egyéb áldozatokra nézve."[16]

Összefoglalásképpen nézzük át ismét a főbb pontokat. *Először* is, saját magunknak okozunk problémát, ha a szentély tana kapcsán túlzott hangsúlyt helyezünk a szentély elrendezésére. *Másodsorban* rosszul közelítjük meg *A zsidókhoz írt level*et, ha azt olvassuk bele, hogy az adventista teológiát támasztja alá, és akkor is, ha azt gondoljuk, ellene érvel. *A zsidókhoz írt levél* üzenete önmagáért beszél. *Harmadrészt* pedig akkor sem megfelelő a célkitűzésünk, ha időbeli sorrendiséget vetítünk bele az előbb említett levél kilencedik fejezetébe. Az adventizmusnak a szentély tanával kapcsolatos legtöbb problémája e három terület valamelyikét érinti.

Mielőtt befejeznénk a szentély tanának tárgyalását, mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy *A zsidókhoz írt levél* igenis választ nyújt az adventizmus egyes kérdéseire, még akkor is, ha nem fejti ki különösebben az adventista álláspontokat. Vegyük például Zsid 9:23. versét, amely arra hívja fel a figyelmünket, hogy valóban vannak olyan dolgok a mennyben is, amelyek megtisztításra várnak.

Most pedig térjünk arra a kérdésre, amely már sokakat megdöbbentett. Ugyan mi lehet az, ami a mennyben megtisztítást

[16] William G. Johnsson, *In Absolute Confidence: The Book of Hebrews Speaks to Our Day* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1979), 116. old. (A dőlt betűs rész betoldás.) Cf. Knight, Hebrews, 168. old.

igényelhet? William Lane megfogalmazása szerint sok jeles írásmagyarázó a mennybéli tisztátalanságot „mindig is elvetette és »képtelenségnek« tartotta." Zsid 9:23. versének szavaiból mégis „egyértelműen az derül ki, hogy az emberek által elkövetett bűnök a mennyei szentélyt is bemocskolták."[17]

Úgy tűnik, ennek a kérdésnek az egyedüli lehetséges megoldására Craig Koester mutatott rá *Anchor Bible* című biblia-kommentárjában, amikor arra hívja fel olvasói figyelmét, hogy a Zsid 9:23. versét tipológiailag csak a lévitai mintával való összefüggésében érthetjük meg, mert a „léviták által gyakorolt szertartás előrevetíti Krisztusnak az utolsó időkben a mennyei sátor megtisztításáért végzett főpapi szolgálatát."[18]

Uralkodnunk kellene erős hajlamunkkal, hogy elforduljunk a tiszta bibliai tanításoktól, amikor olyanokkal találkozunk, akik azokat „képtelenségnek" könyvelik el. Ideje hátat fordítani ennek a szokásunknak. Kétségtelenül magabiztosak vagyunk, ha az általunk hirdetett szentély tanáról van szó, de, amikor azt látjuk, mennyire másként tanítják azt mások, némileg elbizonytalanodunk.

Túlságosan hajlunk arra, hogy elforduljunk a tiszta bibliai tanításoktól, amikor olyanokkal találkozunk, akik azokat „képtelenségnek" könyvelik el. Ideje hátat fordítani ennek a szokásunknak. Kétségtelenül magabiztosak vagyunk, ha az általunk hirdetett szentély tanáról van szó, de amikor azt látjuk, mennyire másként tanítják azt mások, némileg elbizonytalanodunk.

[17] William L. Lane, *Hebrews 9–13,* Word Biblical Commentary (Dallas: Word, 1991), 247. old.
[18] Craig R. Koester, *Hebrews,* The Anchor Bible (New York: Doubleday, 2001), 427. old.

Hatalmas örömmel tölthet el minket – s melyik adventistát nem? – Krisztusnak a mennyei szentélyben végzett, két részből álló szolgálata. Szükséges is, hogy még lelkesebben hirdessük a szószékről a szentélynek az Isten művében betöltött központi szerepét. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a szentélylyel kapcsolatos jelképrendszer *János jelenésekről* szóló könyvének szerves részét képezi, hiszen a János apokalipszisének első felében szereplő látomások a szentély első helyiségéhez köthetők, míg a könyv másik fele tartalmilag a második helyiségre vonatkozik. A második helyiség megnyitására a Jel 11:19. verse utal először: *„És megnyilatkozék az Isten temploma a mennyben, és megláttaték az ő szövetségének ládája az ő templomában."* Ez az igehely rendkívüli jelentőséggel bírt az adventizmus számára, mind annak története, mind pedig teológiája szempontjából. A szövetség ládája ugyanis tartalmazza a Tízparancsolatot is, amely pedig a Jel 12:17 – 14:12. igeszakaszának olvasásakor kerül figyelmünk homlokterébe.

A nagy küzdelem teológiája

A Jel 12:17. versétől a 14:20. verséig terjedő igeszakasz által felvázolt nagy küzdelem teológiájának hitelességével kapcsolatban azonban sohasem merültek fel kétségek bennem. Igaz, még most sem értem teljes egészében, hogyan fog mindez a huszonegyedik század korai éveiben kibontakozni, de az alapvető bibliai okfejtés soha semmi problémát nem jelentett számomra.

A Jel 12:17. verse, mely a tizenkettedik fejezetben felvázolt történelmi időegyenes végén található, méltán készíti fel az olvasót a tizenharmadik és a tizennegyedik fejezetek befogadására, minthogy az előbbiben a végidők sárkányáról, az utóbbiban pedig szintén a végső idők asszonyáról, vagyis az utolsó idők egyházáról beszél az apostol. A Jel 12:17. verséből az is egyértel-

műen kiderül, hogy Isten parancsolatai nem csupán döntő kérdéssé válnak majd a végidőben, hanem dühödt ellenségeskedést fognak kiváltani, amikor is a Jel 14:12. verse szerint a Jézus második eljövetele előtti történelmi időszak eléri csúcspontját: *„Itt van a szenteknek békességes tűrése, itt akik megtartják az Isten parancsolatait és a Jézus hitét!”*

A Jel 14:7. versében szereplő felszólítás: *„imádjátok azt, aki teremtette a mennyet és a földet, és a tengert és a vizek forrásait”* még azt is meghatározza, melyik parancsolatnak lesz majd döntő jelentőse a tíz közül. A 2Mózes 20:11. és 1Mózes 2:1–3. verseire való hivatkozás pedig a szombat kérdését mint a végidő egyik legvitatottabb tárgykörét vetíti előre.

Sokkal többről van itt szó, mint csupán egy napról! A Jelenések 14:7. verse szerint az számít igazán, hogy kit választunk imádatunk tárgyául. Ugyanerre a kérdésre hívja fel a figyelmünket a tizenharmadik és a tizennegyedik fejezet egyaránt: ebben az igeszakaszban összesen nyolcszor kerül elő ez a téma. Az imádat tehát rendkívüli mértékben a figyelem középpontjába kerül, hiszen éppen ebben a tekintetben éleződik ki az ellentét azok között, akikről a Jel 14:7. versében azt olvashatjuk, hogy imádják a szombat teremtő Istenét, és azok között, akik a kilencedik vers alapján *„imádják a fenevadat és annak képét”*. Hadd hívjam fel kedves Olvasó, a figyelmedet arra az érdekességre, hogy Isten tíz parancsolatából tulajdonképpen kettő foglalkozik az imádat kérdéskörével. A második parancsolat a hamis imádatról szól, és a Jelenések könyve tizenharmadik fejezetének témájául szolgál. A negyedik parancsolat pedig az Isten iránti igaz imádatot emeli ki, és a tizennegyedik fejezet fő mondanivalóját adja.

Tehát túlnyomórészt az imádat témája uralja a Jelenések könyve tizenharmadik és tizennegyedik fejezetét. Ebből egyértel-

műen következik, hogy a nagy küzdelem kereszttüzében álló imádat napja – mint ahogy az *A jelenések könyvé*ből is kitűnik – a teljes hűségnek, az Isten ügye iránti igazi odaszánásnak és az imádatnak csupán egy külső jelképe. S bár ennek a napnak a szimbolikus jelentése kétségtelen, nem ez képezi az igeszakasz legfőbb mondanivalóját, elvégre sokan fognak elkárhozni a szombatünneplők közül is. Ha valaki azért tartja meg a szombatot, mert meggyőződött róla, valóban ez az Úr napja, az még nem feltétlenül jelenti azt, hogy Krisztussal jár a mindennapokban. Csakis a Szentlélek ereje által ünnepelhetjük meg igazán a szombatnapot, amikor az Úr már átformálta lényünket, s így képesek vagyunk mindennél jobban szeretni Őt, és mély együttérzéssel fordulni embertársaink felé (lásd: Mt 22:36–40). Ha a Jelenések könyvében leírt intelmek szerint kívánunk eljárni, túl kell lépnünk a megfelelő nap meghatározásának kérdésén, és a szívünk állapotára, hűségünkre és az igazi imádatra kell odafigyelnünk.

A nagy küzdelem teológiájával kapcsolatos jó hír abban áll, hogy ez eredetileg nem Ellen White-tól származó gondolat, hanem teljes egészében megtalálható a Szentírásban. Jóllehet el sem tudjuk képzelni, mi módon fognak bekövetkezni a végidőre megjövendölt események, a világ mai állapotát tekintve nincs helye annak, hogy kételkedjünk a Bibliának erre vonatkozó tanításában.

A nagy küzdelem teológiájával kapcsolatos jó hír pedig abban áll, hogy ez eredetileg nem Ellen White-tól származó gondolat, hanem teljes egészében megtalálható a Szentírásban. Jóllehet el sem tudjuk képzelni, mi módon fognak bekövetkezni a végidőre megjövendölt események, a világ mai állapotát tekintve

nincs helye annak, hogy kételkedjünk a Bibliának erre vonatkozó tanításában.

A maradék

A Jel 12:17. versében felvetett nagy küzdelem témaköre ugyanakkor emlékezetünkbe idézi a maradék népről szóló adventista tanítást is. Az előbb említett vers, valamint a Jel 14:6–12. igeszakasza alapján sokan azonosítják a *hetednapi adventizmust* Isten maradék egyházával.

Ezen a téren mintha ellentétet fedezhetnénk fel keresztségi fogadalmunk és felekezetünk huszonnyolc hitelve között. Míg az előbbi a *hetednapi adventizmus*ról, mint Isten „maradék egyházáról" beszél, addig az utóbbiban a hangsúly egy bizonyos „ránk maradt" üzenetre kerül, amelyet a végidei maradék nép bizonyos részének kell hirdetni a világ számára, akik immár az igaz egyházhoz tartoznak. Néhány évvel ezelőtt Richard Schwarz adventista történelemmel foglalkozó főiskolai tankönyvének címadása körül folyt egy vita, ami megfelelőképpen szemléltette a két álláspont közötti feszültséget. Egyesek *A maradék néptől jövő világosságot hordozók* címet tartották tökéletesnek, míg mások a *Világosságot hordozók Isten maradék népe számára* cím mellett kardoskodtak. Az utóbbi az egyházunk hitelveiben szereplő meggyőződést tükrözi, és végül ez győzedelmeskedett.[19]

Míg keresztségi fogadalmunk a hetednapi adventizmusról, mint Isten „maradék egyházáról" beszél, addig egyházunk huszonnyolc hitelvében a hangsúly egy bizonyos

[19] Annak érdekében, hogy elkerüljék a könyv 2000-ben történő kiadása során keletkezett elhúzódó vitákat, a következőre változtatták címét: *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church* (Világosságot hordozók: A Hetednapi Adventista Egyház története).

„ránk maradt” üzenetre kerül, amelyet a végidei maradék nép bizonyos részének kell hirdetni a világ számára, akik immár az igaz egyházhoz tartoznak.

Meg kell vallanom, hogy részben azért vagyok ma hetednapi adventista, mert tudomásom szerint mi vagyunk az egyetlen felekezet, amely hirdeti a Jelenések 12:17 –14:12. terjedő igeszakaszban megírtakat – különös tekintettel Jel 14:6–12. verseire. Ebben a szakaszban szerepel Isten utolsó három üzenete a világ számára, közvetlenül azelőtt, hogy a tizennegyedik fejezet végén felvázolt második advent eseménye bekövetkezne. Mégis azt kívánom, bárcsak lenne ezen az egyen kívül száz másik, vagy még több olyan egyház, amely szintén hirdetné a Jelenések könyve tizennegyedik fejezetében olvasható, ránk váró, végső üzenetet.

Nemcsak úgy kiválasztottam magamnak egy egyházat a sok közül, hanem meggyőződésemet követve lettem és vagyok most is adventista. A hetednapi adventista teológia nem tökéletes, mégsem találtam más felekezetet, amely legalább ennyire megközelítené a Szentírás igazságait.

Isten ránk váró végső üzenete, amely János Apokalipszisének központi mondanivalóját (Jel 14:6–12) képezi:

- egy izgalmas bibliai üzenet,
- egy olyan üzenet, ami szorosan kapcsolódik az idő tényezőjéhez, igazából benne gyökerezik (Lásd: Jel 10:10–11; 12:17; 14:6–20),
- egy üzenet, amelyért érdemes élni és áldozatot hozni,
- egy üzenet, amely rendkívül fontos, hogy mindenkihez eljusson, és amit ezért lelkes és őszinte szívvel hirdetnünk kell.

Segítsen az Úr, hogy követni tudjuk ezeket az elveket!

Negyedik fejezet

A lineáris* gondolkodásmód csapdája

– és egy igen jelentőségteljes prófécia

Egyesek természetesen úgy gondolkodhatnak, rendben van, a Biblia világos tanítást ad a nagy küzdelemről, és az is egyértelmű, hogy történetesen ez a bizonyos világvége-tan nem Ellen White-tól származik, mint ahogy azt nagy valószínűség szerint sokan hiszik. Mi viszont egy civilizált korban élünk, és manapság igen keveseket foglalkoztat akár a legcsekélyebb mértékben is a vasárnap szentségének kérdése, nem is beszélve a vasárnaptörvényekről és mindezekről a tizenkilencedik századi dolgokról. Hirdessük csak tovább az evangéliumot, és közben végezzük azokat a szolgálatokat, amelyek valóban lényegesek, példának okáért gondoskodjunk az éhezőkről.

A magam részéről egyet is értek ezzel az állásponttal. Egészen addig egyetértek vele, amíg közelebbről meg nem vizsgálom a végidőre vonatkozó bibliai próféciák üzenetét, és meg nem figyelem, hogy maga a történelem is merre halad a természet világának, valamint a politikai, technológiai és a demográfiai változásoknak a szempontjából.

---

* A lineáris gondolkodásmódú ember rövid távlatokban szemléli a dolgokat, és egyetlen szemponthoz ragaszkodva, a kategorikus szillogizmus (következtetés) elvét követve vizsgálja az ok-okozati összefüggéseket. Új ismereteket tapasztalatok nélkül – logikai úton szerez, egy kijelentés számára vagy igaz, vagy hamis, árnyaltabb megoldás nem létezik. (A fordító megjegyzése)

A lineáris gondolkodásmód bizonytalan kimenetele

A legtöbben a lineáris gondolkodásmód betegségében szenvedünk. Fiatalabb korunkban sokan találkoztunk hasonló állásfoglalással nem adventista ismerőseink részéről, s ilyenkor 2Péter 3:3–4. verseit idézgettük fel egymás számára: *„Tudván […] azt, hogy az utolsó időben csúfolódók támadnak, […] és ezt mondják: Hol van az ő eljövetelének ígérete? Mert amióta az atyák elhunytak, minden azonképpen marad a teremtés kezdetétől fogva.”*

Mára azonban egyre több csúfolódó támad az adventizmus berkein belül is. Egész egyszerűen belefáradtunk már Jézus „közeli visszatérésének” várásába. Úgy vélem, a mi korunkra vonatkozó lényeges üzenetet a Jelenések könyve 18. fejezete tárja elénk. Ez az igeszakasz Babilon elestéről és a világ civilizációjának összeomlásáról beszél:

1. „*Egy órában jött el ítéleted*” (10. vers)!
2. „*Elpusztult egy órában annyi gazdagság*” (16. vers)!
3. „*Elpusztult egy órában! […] Ilyen módon […] vettetik el Babilon, ama nagy város, és többé meg nem találtatik*” (19. és 21. vers).

A Biblia itt nem egy könnyű, nehézségektől mentes időszakról beszél a jövőt illetően, hanem szűk időkereten belül lezajló krízisekről és radikális változásokat magában foglaló intervallumról, amely majd a végső, világméretű válságba fog torkollani. Nem is olyan régen tanúi lehettünk egy-egy olyan eseménynek, amely ezt a zord jövőt vetíti előre.

1989. októberében például a kelet-német kormány vendégeként engedélyt kaptam arra, hogy kommunista országukban oda mehettem, ahová csak akartam. Amikor meghívtak, senki sem tudta, hogy még mielőtt hazafelé átléphettem volna fegyveres őrökkel védett határait, a kelet-német kormány összeomlik, s példáját nemsokára követi az egész szovjet blokk is. Évtizedeken keresztül a szovjetek irányították az életüket, és most „egy

órában” mindennek vége szakadt. Még ha egyesek – látván a rendszer rákfenéit – meg is jósolták a szovjet kommunizmus bukását, azt azonban senki sem mondhatta meg előre, hogy ilyen gyorsasággal tűnik majd el a történelem színpadáról. Próbáljunk meg úgy gondolni a szovjet tömb bukására, mint ami egy történelmi példával szolgálhat arra nézve, hogy mi történhet majd a végidőben „egyetlen óra” leforgása alatt!

A másik meggyőző példát a szeptember 11-i katasztrófa állítja elénk. Csak a legelvakultabbak nem látták a történtek végidei-apokaliptikus vonatkozásait. Az emberek mindenütt a vallás felé fordultak. De mi lett volna akkor, ha szeptember 11-e egy eseménysorozat kezdetét jelentette volna? Ha szeptember 12-én Moszkva, 13-án Peking, 14-én London, 15-én Sao Paolo került volna sorra, és így tovább? Nagy valószínűséggel harminc napon belül intézkedések születtek volna egy nemzetközi rendőrállam létrehozása érdekében, természetesen az „emberek védelme” címszó alatt. Mindez pedig a földi történelem „egyetlen órájában” zajlott volna le.

S vajon hogyan vélekedjünk az ökológiai veszélyekről, amelyek minden szempontból fenyegetik bolygónkat, minthogy a fejlett államok egyre nagyobb mértékben és egyre gyorsabban zsákmányolnak el, s használnak fel mindent a saját érdekeik szerint, ráadásul a fejlődő országok szintén az ő példájukat kívánják követni? Vessünk csak egy pillantást különösen Kína és India növekvő gazdaságára, melyek összességében 2,5 milliárd vásárló igényeit szolgálják ki. Épp csak most kezdünk tudatára ébredni annak, micsoda nyomás nehezedik, illetve fog nehezedni a Földre annak nyersanyag-, illetve energiahordozó tartalékait tekintve. Jared Diamond így érvel *Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed* (Összeomlás: Miként döntenek társadalmak a bukás, illetve az előrehaladás mellett?) című könyvé-

ben: „Vannak »optimisták«, akik azt mondják, hogy világunk képes lenne akár az emberiség kétszeresét is ellátni, ők azonban csupán az emberek számának emelkedését veszik alapul, ám figyelmen kívül hagyják az egyes ember igényeinek egyre növekvő tendenciáját. Olyannal azonban még nem találkoztam, aki komolyan azt állította volna, hogy Földünk képes lenne kielégíteni a jelenleginél tizenkétszer nagyobb igényeket, jóllehet ilyetén növekedést eredményezne az, ha minden fejlődő állambéli lakos elérné a fejlett országok polgárainak életszínvonalát."[1]

Mi történne, ha egy-két évig tartó szárazság sújtaná a világ fél tucat jelentős élelmiszerexportőrét, vagy éppenséggel a „kenyérkosárként" is emlegetett rendkívül termékeny területet, amely az Észak-Amerikai Nagy Táblákon található, s Texastól kiindulva az északi határ felé Kanada egy részét is magában foglalja? Ilyen esetben vajon ki tudná pótolni az élelmiszerhiányt?

Az 1970-es évektől kezdődően az úgynevezett „mentőcsónak etika" révén éppen erre a kérdésre keresik a választ. Az alapgondolat, amely alátámasztja ezt a társadalmi szemléletet, a következőképpen hangzik: „Minden gazdag ország tulajdonképpen egy mentőcsónak, amely csak akkor fogja túlélni a csapásokat, ha nem hajlandó amúgy is korlátozott erőforrásait a vízben körülötte úszó éhes embertömegre pazarolni. Ha ma együtt étkezünk, holnap mindannyian együtt éhezünk."[2] Akik ezt a meggyőződést vallják, a probléma kezelésére vonatkozó választ gyakran az együttműködés és a kényszer jegyében fogalmazzák meg, s

[1] Jared Diamond, Collapse: *How Societies Choose to Fail or Succeed* (New York: Viking, 2005), 495. old.

[2] Ronald J. Sider, *Rich Christians in an Age of Hunger,* negyedik kiadás (Dallas: Word, 1997) 33. old.

érvelésük alapján egy-egy jelentősebb válsághelyzet idején azok fognak élelemhez jutni, akik készek együttműködni a hatalommal és ennél fogva az élelemmel is rendelkező felekkel. Itt most nem az egyén emberi jogai számítanak, hanem a társadalom egészének jóléte. Aki bármilyen okból nem működik együtt, az egyszerűen feláldozható. Ahogyan azt egy kanadai egyetemi szociológus is megfogalmazta: „Ha túl sok embert engedünk be a mentőcsónakba, mindannyian elsüllyedünk. Valószínűleg ugyanez az elv vonatkoztatható Föld nevű űrhajónkra is.”[3]

A Club of Rome (hazánkban is jól ismert *Római Club* – szerk.) elnevezésű nemzetközi szakembergárda igen találóan foglalja össze az ökológiai / demográfiai válság lehetséges végidei kimenetelét: „A tanács három, az emberi jogokkal kapcsolatos téves felfogást kíván »korrigálni«. Az első szerint az emberi jogok kizárólag az egyén szabadságjogaira korlátozódnak, vagyis nem vonatkoztathatóak embercsoportokra, illetve közösségekre. Ez az álláspont a tizenkilencedik századi liberalizmusból gyökerezik, és olyan egyházak képviselték, amelyek az „egyéni üdvösségre” helyezték a hangsúlyt. A valóságban azonban az emberi jogok megsértésére a társadalomnak egy-egy egységében, egész közösségekben kerül sor, és ezért a megoldást is társadalmi szinten kell keresnünk. A második téves elképzelés szerint az emberi jogok és a politika két egymástól különálló terület. A tanács meggyőződése, hogy az emberi jogok ügye politikai kérdésnek számít. […] A harmadik változtatásra szoruló elmélet szerint az emberi jogok alapelvei mindig „másokra” vonatkoznak, a „mi” helyzetünk természetesen más megközelítést igényel. *Nemzetközi összefogásra van szükség, hogy biztosíthassuk az em-*

[3] Lásd: Penelope ReVelle és Charles ReVelle, *The Environment: Issues and Choices for Society,* második kiadás (Boston: Willard Grant Press, 1984), 146–147. old.

beri jogok alapelveinek valóban egyetemes, mindenkire vonatkozó érvényességét és alkalmazhatóságát."[4]

Röviden szólva nem-vallási, világi csoportok és társadalomtudósok az általuk felvázolt vészforgatókönyvek révén már régóta készen állnak egy ilyen hatalmas méretű válság, illetve válságok fogadására, hogy letérítsék a világot arról az útról, amely úgy tűnik, egyenesen a vesztébe vezeti. Egy olyan világközösség, amelyet egyre inkább a számos tengely mentén egymástól kölcsönösen függő érdekek vezetnek, csak egy meglehetősen súlyos válságra vár, hogy ránk erőltethessen egyfajta rendszert, ami szerinte a túlélést biztosítja.

De vajon milyen csapások idézhetnék elő ezeket az intézkedéseket? – Térjünk talán majd erre vissza a millenium idején, s ha akkor kérdeznek, már jártasabb leszek a témában. Azt azonban már most is tudom, hogy miközben a legtöbb adventista ott gubbaszt a bunkerjában, s már csak nagyon keveset beszél erről, a Newsweek, és a hozzá hasonló hírforrások egyre csak fújják a trombitát, amely mindinkább apokaliptikus hangokat hallat. Íme néhány az aktuális témák közül:

- „A tagadással kapcsolatos igazság": ezzel a főcímmel látták el a globális felmelegedésről szóló cikket, amelyben a már valóban érzékelhető pár Celsius fokos hőmérsékletnövekedésről olvashatunk. Ez talán nem is hangzik olyan soknak, amíg figyelembe nem vesszük, hogy a legutóbbi jégkorszak során a jelenleginél átlagosan csupán 5 °C-kal volt hidegebb.
- Az „Egy újfajta háború" című cikk a következő kérdéseket veti fel: „Miként állítsuk meg azokat, akik egy pizza árából összetákolható szerkentyűkkel gyilkolják egymást? Vagy inkább az a kérdés, hogy egyáltalán meg lehet-e őket állítani?"

[4] Ervin Laszlo et al., Goals for Mankind: *A Report to the Club of Rome on the New Horizons of Global Community* (New York: E. P. Dutton, 1977) 244. old. (A dőlt betűs rész betoldás.)

• *Az aggodalmak állama** címet viselő cikk pedig a világ egyik nukleáris nagyhatalma, Pakisztán politikai szétesésének következményeivel foglalkozott. Bin Laden utódai természetesen könnyebben megvalósíthatják küldetésüket, ha az országban a nukleáris fegyverek területén további fejlődés következik be.

• Végül említsük meg a History Channel egész oldalas hirdetését „két órás televíziós műsorával" kapcsolatban, amely a korántsem árnyalt „Élet az emberiség után" címet viselte, és a következő alcímet kapta: „Üdvözöljük a nulla fős lakosú Földön".

Nem vagyok próféta, tehát nem tudok sokat a jövőről, de annyi bölcsességre azért szert tettem, hogy ráébredjek: a jelen viszonyok összhatása kizökkentheti bolygónkat megszokott pályájáról, és ezzel egy világméretű társadalmi-politikai válsághoz vezethet.

Egy olyan világközösség, amelyet egyre inkább a számos tengely mentén egymástól kölcsönösen függő érdekek vezetnek, csak egy meglehetősen súlyos válságra vár, hogy ránk erőltethessen egyfajta rendszert, ami szerinte a túlélést biztosítja.

Rendkívül érdekes módon a világ végéről szóló legjobb könyveket még csak nem is keresztény kiadók jelentetik meg. Az 1960-as években Paul Erlich *Population Bomb* (Demográfiai robbanás) című könyve egészen új dimenziókat tárt fel előttem. Mostanában pedig Jared Diamond 2005-ös sikerkönyve, a *Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed* (Összeomlás: Miként döntenek társadalmak a bukás, illetve az előrehaladás mellett?) vált kötelező olvasmányává azoknak, akik szeretnék figyelemmel kísérni a jelen állapotokat. Diamond természetesen abban reménykedik, hogy mindannyian megtanulhatjuk az önzetlenséget, és az összetartást, mielőtt még túl késő lenne.

Könyve margójára ehhez a vágyálomhoz a következőket firkantottam: „Ne feledkezz el a bűnről, arról az egyetemes tényről, amelyet olyan tökéletesen szemléltettél az önzés kapcsán, ami viszont világszerte és végig a történelem folyamán az eltűnt kultúrák bukását előidézte.”

Azok számára, akik kíváncsiak egy nem adventista keresztény író állásfoglalására, Richard Swenson *Hurtling Toward Oblivion: A Logical Argument for the End of the Age* (Száguldás a feledés homályába: Egy logikus érv az idő véges volta mellett) című művét ajánlom, amely a „visszafordíthatatlan folyamatról” szól, vagyis annak következményéről, hogy egyre nagyobb ütemben és mértékben élünk fel mindent magunk körül, valamint „halálra ítélt világrendszerünkről”, és a mindezek láttán tanúsított „kollektív, álmatag közömbösségünkről”.[5]

Azok számára pedig, akik egy jellemzően adventista álláspontra kíváncsiak, Marvin Moore *Could It Really Happen? Revelation 13 in the Light of History and Current Events* (Mindez valóban megtörténhetett? Jelenések könyvének tizenharmadik fejezete a történelem és a jelen események fényében) című könyve egy sor meghökkentő információval szolgál.[6]

Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy az effajta olvasmányok divatjamúltnak számítanak adventista körökben, mivel immár inkább a komótos földi életre rendezkedtünk be. Mégis érdemes utánanéznünk ezeknek a dolgoknak, hogy megérthessük, miért is vagyunk egyáltalán adventisták. A lineáris gondolkodás révén elkényelmesedhetünk, miközben igyekszünk minél több pénzt felhalmozni a kedvezményes adózási feltételekkel

[5] Richard A. Swenson, *Hurtling Toward Oblivion: A Logical Argument for the End of the Age* (Colorado Springs, Col.: NavPress, 1999).
[6] Marvin Moore, *Could It Really Happen? Revelation 13 in the Light of History and Current Events* (Boise, Idaho: Pacific Press, 2007).

kecsegtető magánnyugdíj számláinkon. Az üzenetet azonban nem csupán a Szentírás hirdeti, hanem az kiáltó tényként tárulkozik elénk a teljes pusztulást előidéző fegyverek tömeggyártásának lehetőségében, hiszen a rohamosan fejlődő technológia korát éljük.

Jared Diamond *Collapse* című könyve éppen az elbukott ókori vagy a szintén összeomlott vagy az elbukás szélén álló modern társadalmakat veszi górcső alá, és azt a különös tényt állapítja meg, hogy a társadalmak önmagukat semmisítik meg, mégpedig a legfőbb jólét idején, amikor úgy tűnik, minden rendben van, s amikor lehetőségeik határaival dacolva, hiányosságaikról tudomást sem véve túlságosan csak a magas életszínvonal minél hamarabb történő elérésére helyezik a hangsúlyt. Következtetései rendkívüli módon visszhangozzák a Jelenések könyve *„egy órában"* (Jel 18:10, 16, 19) kijelentéseit.

Az effajta olvasmányok divatjamúltnak számítanak adventista körökben, mivel immár inkább a komótos földi életre rendezkedtünk be. Mégis érdemes utánanéznünk ezeknek a dolgoknak, hogy megérthessük, miért is vagyunk egyáltalán adventisták.

Igaz, nem vagyok próféta, s nem tudom, miként alakul a jövő, de azt egyértelműen tudom, hogy Jézus megjövendölte, mi lesz a vége a lineáris gondolkodásmódnak. Lukács 21:26. versében arra hívja fel a figyelmünket, hogy a férfiak és nők majd *„elhalnak a félelem miatt"*, és annak sejtésétől, *„amik e föld kerekségére következnek"*.

Ismerem Michael Barkunnak, a New Yorki Egyetem szociológusának ténymegállapítását is: „Egy-egy katasztrófa olyan állapotokat teremt, amelyek különösen alkalmasak arra, hogy

előidézzék a hitrendszereken belül végbemenő rendkívül gyors változásokat”.[7] Egy kellőképpen nagy válság esetén tehát az emberek kiszámíthatatlan módon fognak viselkedni.

Éppen idevág azoknak a japán származású amerikai gyerekeknek a sorsa, akikkel együtt jártam iskolába közvetlenül a második világháború után. Kisgyermekkorukban egy amerikai „áthelyezési központban” éltek, ami pusztán a koncentrációs táborokra alkalmazott kellemetes kifejezés a demokratikus Amerikában.

A Pearl Harbor-i pánikból felocsúdva „több, mint 110.000 embert – a legtöbbjük amerikai születésű állampolgár volt –, akiket soha, semmiféle bűntény elkövetése miatt nem állítottak bíróság elé, s még csak meg sem adták nekik az esélyt arra, hogy tisztázzák magukat”, bebörtönöztek Amerika háborús időkben felépített koncentrációs táboraiba. Ennek érdekében a kaliforniai sivatagtól az Arkansas-i mocsarakig bárhová elhurcolhatták őket.[8] Néhány évvel ezelőtt abban a kiváltságban volt részem, hogy mind a California állambeli Manzanar táborát, mind pedig a dachaui hírhedt náci lágert meglátogathattam. Rendkívül érdekesnek találtam, hogy a két terület alaprajza megegyezett, de nem pusztán ebben hasonlítottak egymásra. Mindkét helyszínen a legtöbb embert csupán azért hurcolták fogságba, mert „más”.

A szövetségi kormány mindhárom hatalmi ága támogatta a japán származásúak bebörtönzését, és nem egyszer előfordult, hogy az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága jóváhagyta a „kirekesztési rendeletet”. A Bíróság javára legyen mondva, Hugo Black bíró egyszer elismerte, hogy háborús időszakon kívül egy

[7] Michael Barkun, *Disasters and the Millennium* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1974), 113. old. Moore-nál az idézet a 239. oldalon található.

[8] Peter Irons, *A People's History of the Supreme Court* (New York: Viking, 1999), 349. old. Lásd még: Roger Daniels, *Prisoners Without Trial: Japanese Americans in World* War II (New York: Hill and Wang, 1993).

bizonyos embercsoport állampolgári jogainak ilyetén módon történő korlátozása alkotmányellenesnek minősülne. Azt azonban hozzátette, hogy „az ínségek a háború velejárói", és úgy érvelt, hogy „a japán származású amerikaiaktól igazán elvárható ennek elviselése, mert mindezt a nemzetbiztonság kívánja így."[9] Ezt az elméletet tulajdonképpen bele is fogalmazták az Amerikai Egyesült Államok Alkotmányának előszavába, amely kimondja, hogy az állam rendőri erői bármikor akcióba léphetnek, amikor a felsőbb körökben úgy ítélik meg, hogy a nemzet „általános jólétét" veszély fenyegeti.

Hát ennyit a szabadságról, bárha a „szabadság földjéről" is legyen szó! Egy meglehetősen súlyos válság „egyetlen óra alatt" megváltoztathatja a dolgokat.

Egy kellőképpen nagy válság esetén az emberek kiszámíthatatlan módon fognak viselkedni.

Az Amerikában élő japánok helyzete az alkotmánnyal foglalkozó Alfred Kelly és Winfred Harbison történészeket a következők kijelentésére sarkallta: „a még előttünk álló háborúk során senki, faji, vallási, kulturális vagy politikai kisebbséghez tartozó személy nem lehet biztos afelől, hogy a közösség előítélete, illetve vakbuzgósága nem fog ellene szervezett elnyomás formájában megnyilvánulni, amelyet „katonai szükséghelyzetként" legalizálnak majd, s amelynek következményeként hiába tagja egy szabad társadalomnak az illető, alapvető polgári jogaitól foszthatják meg."[10]

---

[9] Kermit L. Hall, ed., The Oxford Companion to the Supreme Court of the United States (New York: Oxford University Press, 1992) , 944–945. old.

[10] Alfred H. Kelly és Winfred A. Harbison, *The American Constitution: Its Origins and Development* (New York: W. W. Norton, 1948), második kötet, 822. old.; cf. Daniels, 107–114. old.

A lineáris gondolkodásmódnak és az aszerint vezetett életvitelnek azonnal vége szakad, amint egy „megfelelő” válsághelyzet kialakul, és pánikot vált ki az emberekben. Ezzel párhuzamosan azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az az osztrák tizedes, akit mi Adolf Hitler néven ismerünk, forradalom vagy puccs révén sohasem juthatott volna hatalomhoz a világ legműveltebb államában. Éppen ellenkezőleg: *megválasztották!* –, mégpedig olyan emberek, akik éheztek, s akiknek lelki szemei előtt egy „Volkswagen” vagyis egy nemzeti autó lebegett.

Ebben az értelemben az 1930-as évek Németországa a huszadik század történelmi példájaként szolgál arra nézve, hogy mi történhet „egyetlen óra alatt”: egy jelentősebb válság különös dolgokat idézhet elő. A Szentírás, a történelem és a jelen irányzatok fényében arra buzdítanék mindenkit, hogy ne arról beszéljünk, mi történhet vagy nem történhet meg az Egyesült Államokban, vagy bárhol máshol ezen a világon. A lineáris gondolkodás ugyanis egy kényelmes képzelődés, és korántsem egyeztethető össze törékeny világunk valóságával.

A lineáris gondolkodásmódnak és az aszerint vezetett életvitelnek azonnal vége szakad, amint egy „megfelelő” válsághelyzet kialakul, és pánikot vált ki az emberekben.

Korunk adventizmusa jó öreg barátunk Sherlock Holmes és társa Watson esetét juttatja eszembe, amikor is azok egy sátoros expedíción vesznek részt. Egyik éjjel Sherlock felrázza Watsont, és azt kérdi tőle: „Mit lát?” Watson fennkölten áradozni kezd a csillagok szépségéről, a Göncölszekér alakjáról és a Tejút hatalmas voltáról. Sherlock azonban rákiált: „Maga bolond! Hát nem látja, hogy valaki ellopta a sátrunkat?!”

És ez a történet a huszonegyedik századi adventizmus hely-

zetét is egyértelműen elém tárja. Elvesztettünk valamit, ami pedig életbevágóan fontos, és mégsem teszünk egyebet, mint ülünk, és bámuljuk a csillagokat. Pedig a nélkül a valami nélkül üzenetünk igazi mondanivalója is elveszett.

Ellen White leginkább figyelemre méltó látomása

Ez az állapot eszembe juttatja Ellen White általam legjelentősebbnek tartott próféciáját. Hosszú szolgálata alatt csak néhány – a szó szoros értelmében vett – jövendöléssel találkozunk nála a jövőt illetően, ám az egyikről éppen az 1844. decemberében kapott első látomásában értesülünk, amelyre ő maga így emlékezik vissza:

„Mialatt a családi oltárnál imádkoztunk, Isten Szentlelke kiáradt reám […]. Arrafelé tekintettem, és […] egy keskeny, egyenes ösvényt pillantottam meg, amely magasan a világ felett emelkedett. Ezen zarándokoltak a Jézust várók a szent város felé, amely az ösvény túlsó végén volt. *Mögöttük, az út kezdetén fényes világosság volt látható, amely az angyal kijelentése szerint »az éjféli kiáltás« volt [vagyis itt arra a prófétikus megértésre utal, amely 1844. októberében a prófécia beteljesedéséhez vezetett].* Ez a világosság beragyogta az egész ösvényt, és lámpásként szolgált, hogy útközben meg ne botoljanak. Jézus maga haladt népe élén, és vezette őket, s mindaddig, míg szemüket Rá irányították, biztonságban voltak. Egyesek csakhamar elcsüggedtek. Ezek azt mondták, hogy a város nagyon messze van […]. *Voltak azonban olyanok is, akik könnyelműen megvetették ezt a világosságot, és azt mondták, hogy nem Isten vezette* ki őket ilyen messzire. *Ezek mögött kialudt a világosság,* s lábaik sötétségben botorkáltak; *megtántorodtak,* elveszítették Jézust szemük elől, s *alázuhantak az ösvényről* az alattuk elterülő sötét, gonosz világba.”[11]

[11] Ellen G. White: *Tapasztalatok; Látomások; Lelki ajándékok.* 1991, Igazság hírnöke könyvterjesztő. 1. old. (A dőlt betűs rész betoldás.)

Próbáljuk meg elképzelni azt az 1844. decemberi jelenetet. Azoknak az adventistáknak a száma, akik nem sokkal ezután az Amerikai Protestáns Adventizmus, illetve az Advent Keresztények közösségét teszik ki, 1845 nyarára már legalább 50.000-re emelkedik. 1845 első hónapjaira a „spiritualizáló" adventisták mozgalma szintén nagyszámú hívőt vonzott. És bár egymástól eltérő módon, de mindkét csoport megtagadja prófétikus örökségét, és szinte teljességgel eltűnik a következő 160 év során.[12]

Velük ellentétben a szombatot ünneplő adventista irányzat még egyetlen taggal sem rendelkezett 1845-ben. Egyáltalán nem is létezett, és 1847/1848 előtt még csírájában sem jelent meg a vallási élet palettáján. Ám később a szombatünneplők közössége prófétikus örökségére épít; Jelenések könyve 10:11. és 14:6. versei, valamint a föld legvégső határaira is elviendő végidei látomás üzenete vezetik; s így 2008-ra taglétszámuk már megközelíti a 16 milliót.

Mára már a millerita felekezetek közül kettő teljességgel eltűnt, három pedig, egyenként néhány ezres taglétszámmal éppen a túlélésért küzd, és az, amelyik hűen megőrizte apokaliptikus örökségét, folyamatosan fejlődik tovább.

Az azonban korántsem törvényszerű, hogy fejlődése töretlen marad. Mégis remélem, sohasem kell majd megírnom a Hetednapi Adventizmus történetét oly módon, hogy az visszhangozza az Isten Egyházával (Hetedik Nap) és az Advent Keresztényekkel kapcsolatos legutóbbi eseményeket. Az Isten Egyháza (Hetedik Nap) 1973-as évi történetének végső szakaszáról írott tanulmány a következő címet viselte: „Egy haldokló egyház", s utolsó szavaival Krisztusnak a szárdiszi gyülekezethez szóló üzenetét idézi: *„Élő volt, mégis halott!"*[13]

[12] A Millerita felekezetek fejlődéséről és hanyatlásáról lásd: G. R. Knight, Millennial Fever, 327–339. old.
[13] Richard C. Nickels, *A History of the Seventh Day Church of God* (n. p., 1973).

Mára már a millerita felekezetek közül kettő teljességgel eltűnt, három pedig, egyenként néhány ezres taglétszámmal éppen a túlélésért küzd, és az, amelyik hűen megőrizte apokaliptikus örökségét, folyamatosan fejlődik tovább.

Hasonlóképpen gondolkodik Clyde Hewitt is, aki az Advent Keresztények közösségéről írt impozáns, három kötetes történelemkönyve végén a következő kérdést teszi fel: *„Meg kellene-e mondanunk vajon egy gyülekezetnek, ha látjuk, hogy immár egyértelműen haldoklik?"* Könyvének utolsó mondata pedig így hangzik: *„Őszintén remélem, hogy néhányan azért meghallják az intő szót. Ámen!"*[14] Minden bizonnyal csak hasznunkra lehet, ha a hetednapi adventisták közül is odafigyelünk néhányan. *„Akinek van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek"* (Jel 3:22).

Látva más adventista felekezetek sorsát, amelyek szintén a millerita mozgalomból nőttek ki, talán épp itt az ideje, hogy kissé komolyabban vegyük Ellen White kijelentését az eddigi történelmünket felidéző emlékek kapcsán: „Visszatekintve történelmünkre a kezdetektől egészen napjainkig, lépésről lépésre, csak azt mondhatom: Áldott legyen az Úr neve! Ha látom, mi mindent vitt véghez Isten, teljességgel elámulok, és csodálatosan megerősödik a Krisztusba, mint vezetőbe vetett bizalmam. Nincs mit félnünk a jövőtől, legfeljebb attól, hogy elfeledkezünk az útról, amelyen az Úr vezetett bennünket, és az eddigi történelmünk során kapott tanításairól."[15]

♦ A Jelenések könyve tulajdonképpen egy felhívás a már terméketlenné vált – és az éppen ezen a folyamaton áteső adventisták számára, hogy felébresszen, mielőtt túl késő lenne.

---

[14] Clyde E. Hewitt, *Devotion and Development* (Charlotte, N.C.: Venture Books, 1990), 367, 373. old. (A dőlt betűs rész betoldás.)
[15] Ellen G. White, *Life Sketches of Ellen G. White* (Mountain View, Calif.: Pacific Press, 1915), 196. old.

• Ez a könyv arra buzdít, hogy hirdessük azt az üzenetet, amelynek révén az adventizmus világszéles mozgalommá vált.

• A Jelenések könyve egyúttal arra is felszólít, hogy egyesítsük erőinket azzal, aki Bárány és Oroszlán egy személyben, – s aki már arra vágyik, hogy felszállhasson fehér lovára, és véget vethessen annak a zűrzavarnak, amit mi világtörténelemnek nevezünk.

• A Biblia utolsó könyve hozzád és hozzám is szól személyesen, hogy hirdessük azt a neoapokaliptikus üzenetet, amely magában foglalja a tizenkilencedik századi felismeréseket is, mégis egyértelműen a huszonegyedik századra vonatkozik.

• A Jelenések könyve egyúttal Jézus szava azok számára, akiknek van fülük, hogy meghallják, mit mond a Lélek az egyháznak. Segítse meg az Úr egyházát és annak szolgálatát. Ámen!

A Jelenések könyve tulajdonképpen egy felhívás a már terméketlenné vált – és az éppen ezen a folyamaton áteső adventisták számára, hogy felébresszen, mielőtt túl késő lenne.

Az apokaliptikus látomás szerinti élet a huszonegyedik században

Az első négy fejezetben olvasható apokaliptikus látomások – a most zajló történelmi események felvázolásával – a Jelenések könyvének szempontjai szerint mutatják be a jó és a gonosz között kibontakozó nagy küzdelmet. Ennek a végső időszaknak a csúcspontján Jézus eljön az ég felhőiben, és felállítja örökkévaló országát.

Fontos azonban felismernünk, hogy a Jelenések könyve csupán egy szemszögből vizsgálja az újszövetségbeli apokaliptikus üzenetet, míg a szinoptikus evangéliumok egy másik oldalról közelítik azt meg (lásd: Mt 24; 25; Mk 13; Lk 21).

Végidei üzenet a szinoptikus evangéliumokban

A szinoptikusok egyértelműen másként írják le a végidő lefolyását, mint János a Jelenések könyvében. Mindhárom szinoptikus evangélista a már napjainkban is tapasztalt „idők jeleinek" bemutatásával kezdi leírását, és mindegyik azzal a tanáccsal zárja le a témát, hogy legyünk figyelmesek és álljunk készen, mert valójában senki sem tudja, mikor jön el a vég. Minthogy az itt olvasható legtöbb jel a történelem folyamán újra és újra ismétlődő eseményekre mutat rá, még csak nem is azt a célt szolgálják legfőképpen, hogy megtudjuk belőlük, mikor jön el a vég. Sokkal inkább arra figyelmeztetnek minket, hogy *életünket állandó várakozás jellemezze,* miközben örömmel tekintünk Jézus

második eljövetele elé, hiszen senki sem tud *„arról a napról és óráról”*, csak a mennyei Atya egyedül (Mt 24:36).

Máté evangéliuma 24. fejezetének első 41 verse a tudatos adventvárás lelkületét kívánja kialakítani Krisztus igazi követőiben, valamint előrevetíti számukra a Máté 24:42 – 25:46. igeszakasz tanításait, amelyben Jézus mindinkább arra buzdít, hogy vigyázzunk és várjuk felkészülten azt az eseményt, amely a történelmünk beteljesedését jelenti.

A Máté 24:42. versétől egészen a 25. fejezet végéig terjedő igeszakaszban olvasható öt példázat mindegyike arra mutat rá, mi mindennek kell bekövetkeznie a hívők életében, miközben várják Urukat. Más értelemben a *Máté evangéliuma a 24:42. versétől egészen a 25:46 verséig terjedő szakasz* (valamint a Márknál és Lukácsnál olvasható, idekapcsolódó párhuzamos részek), *abban nyújt segítséget, hogy miként élhetünk minden nap a végidei látomásnak megfelelően.*

Mielőtt megvizsgálnánk a példabeszédekben végigfutó gondolatmenetet, meg kell jegyezzük, hogy egy további információ is kiolvasható mindegyikükből – mégpedig Jézus visszatérésére vonatkozóan:

- *„halogatja még az én uram”* (Mt 24:48),
- *„késvén pedig a vőlegény”* (Mt 25:5),
- *„sok idő múlva”* valamikor a jövőben (19. vers),

És azóta már sok-sok idő eltelt. Jézus pontosan tudta, miről beszél.

A késedelem elbátortalanító és hitet próbáló következményeivel számolva, Krisztus mindenképpen szükségesnek látta, hogy foglalkozzon azzal a kérdéssel, hogyan viszonyuljanak követői a különböző dolgokhoz, illetve helyzetekhez, és miként éljék mindennapi életüket Uruk mennybemenetele és második eljövetele közötti hosszú időintervallumban.

A 42. verssel a Máté 24. fejezetében eddig leírtak gyakorlati összefoglalását kapjuk meg. Ha az Atyán kívül senki sem tudja Jézus második eljövetelének idejét (36. vers), akkor ez a tény arra figyelmezteti a keresztényeket, hogy *„vigyázzanak"*, mert fogalmuk sincs arról, melyik órában jön el Uruk (42. vers).

Máté evangéliuma a 24:42. versétől egészen a 25:46. verséig terjedő szakasz (valamint a Márknál és Lukácsnál olvasható, idekapcsolódó párhuzamos részek), abban nyújt segítséget, hogy miként élhetünk minden nap a végidei látomásnak megfelelően.

Majd a 43. versben Jézus egy rövid példabeszédet mond, amelyben arra bíztatja követőit, hogy állandó készenlétben várják visszatérését. Olyan éberséggel kell vigyázniuk, mint annak a háznak az ura, aki arra számít, hogy tolvajok fognak betörni hozzá. Az Úr eljöveteléig kitartó állandó éberségre és készenlétre hívja fel a figyelmünket ez a rövid kis példázat, hiszen *„amely órában nem gondoljátok, abban jő el az embernek Fia"* (44. vers). Igen érdekes, hogy az egész emberi történelem folyamán a legkevésbé mindig „a mai napon" számítunk Krisztus visszatérésére.

William Barclay szintén egy példázattal szemlélteti ezt az időszakot: három ördögtanoncról ír, akiket képzésük befejezéseképpen a földre küldenek gyakorlatra. Mindegyikük Sátán elé terjeszti tervét arra vonatkozóan, hogy miként pusztítaná el az emberiséget. Az első azzal áll elő, hogy azt mondja majd az embereknek, Isten nem létezik. Sátán azt feleli, ezzel nem tudna sokakat megtéveszteni, mert a legtöbbje ösztönösen érzi, hogy ez nem igaz. A másodiknak a tervében az szerepel, hogy hirdetni fogja, nincsen pokol. Sátán ezt a taktikát is elveti, mond-

ván, a legtöbb ember tudatában van annak, hogy a bűn valamilyen formában elnyeri majd méltó büntetését. Végül a harmadik diák szólal meg: „Azt fogom sugallni az embereknek, hogy semmi okuk a sietségre, nem sürget az idő.” „Eredj – mondja neki Sátán –, ezrével fogod tönkretenni az embereket.”[1]

A legsúlyosabb tévhit szerint az időnek sohasem lesz vége, folytatódik a végtelenségen át. Ám a „holnap” veszélyes kifejezéssé válhat. Éppen ettől a hozzáállástól int óva minket Krisztus az éberségről és készenlétről szóló öt példabeszédből álló sorozata első részében.

A másodikban (45–51. versek) továbbfűzi a halaszthatatlan éberség témakörét, ám egyben ki is bővíti néhány aprósággal: ez a példabeszéd ugyanis arra hívja fel a keresztények figyelmét, hogy a várakozáson és éberségen kívül kötelességeik is vannak, és erkölcsi felelősséggel tartoznak. Nem várakozhatnak karba tett kézzel. Ez a történet fedi fel azt a tényt is, hogy a szolgák nem is sejtik, miért késik a ház ura.

Sajnálatos módon a késedelem gonosz viselkedést válthat ki egyesekből. Minthogy a szolgák bizonytalan helyzetben magukra maradtak, egyikük egyszer csak elhagyja magát, és utat enged közönséges indulatainak: elkezd barátságtalan lenni társaihoz, erkölcstelen életet folytat, azt gondolván, hogy még rengeteg ideje van.

A legsúlyosabb tévhit szerint az időnek sohasem lesz vége, folytatódik a végtelenségen át. Ám a „holnap” veszélyes kifejezéssé válhat. Éppen ettől a hozzáállástól int óva minket Krisztus az éberségről és készenlétről szóló öt példabeszédből álló sorozata első részében.

[1] William Barclay, *The Gospel of Matthew,* második kiadás, Daily Study Bible (Edinburgh: St. Andrew Press, 1958), második kötet. 350–351. old.

Ekkor azonban Jézus megismétli az első példabeszéd tanulságát: *„Megjő annak a szolgának az ura, amely napon nem várja, és amely órában nem gondolja”* (50. vers). Majd az 51. versben Jézus egy újabb leckével egészíti ki az eddigieket, amely a negyedik és az ötödik példabeszéd végkövetkeztetéseiben ismét előkerül majd (Mt 25:30, 46). A hűtlen szolgák elveszítik mennyei jutalmukat, s helyette a hitetlen zsidóknak (Mt 8:12), általánosságban véve a gonosz embereknek (Mt 13:42, 50), valamint az írástudóknak és a farizeusoknak (Mt 23:13, 15, 23, 25, 27, 29) kijáró „jutalomban” részesülnek. Így fejti ki számunkra Jézus az első példázatnál még bővebben és magyarázza meg még világosabban, mit is kell értenünk a hűség és az éberség fogalma alatt.

A harmadik példázat (Máté 25:1–13) folytatja az első kettőben kifejtett éber várakozás témakörét, ám Jézus ez alkalommal is tovább mélyíti üzenete mondanivalóját. Képzeletben egy palesztinai esküvőre visz el minket, amely szokás szerint elhúzódott, egy vagy akár több héten keresztül is tarthatott, és az egész közösséget érintette. A nyugati gyakorlattól eltérően az újdonsült házasok nem mentek nászútra, hanem otthon maradtak, s házuk ajtaja mindig nyitva állt a látogatók számára.

Jóllehet a tíz szűzről szóló példázat hátteréül egy közel-keleti esküvői ünnepség szolgál, mégsem szükséges tisztában lennünk az esküvőkre vonatkozó ősi szokásrendszer minden részletével, hogy a történet főbb mondanivalóját megérthessük. Van itt azonban valami, ami mégis rendkívüli jelentőséggel bír, amint azt Máté 9:15. versében is olvashattuk: Jézus a vőlegény. Ez önmagában véve egy igen merész kijelentés, hiszen az Ótestamentum gyakran úgy ábrázolja Istent (és nem a Messiást), mint vőlegényt, míg Izráel a menyasszony szerepét töltötte be (lásd példának okáért Ésa 54:4–5; Jer 2:2; Hós 1–3).

A vőlegény eljövetelén kívül a hangsúly még a tíz szűzre és azok lámpásaira helyeződik (1–2 versek). Valójában a példázat legfontosabb mondanivalóját a szüzek két csoportja közötti eltérés képezi: öt közülük bölcsként, a másik öt pedig bolondként jelenik meg előttünk. A fennálló különbséget az határozza meg, hogy miként készültek fel a vőlegény fogadására. Mindegyiküknél van lámpa, de csak a fele társaság hozott elegendő olajat magával.

Figyeljük meg, hogy látszólag mind a tízen keresztények, hiszen mindannyian várják a vőlegény megérkezését. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy mind a tízen elálmosodnak, s végül el is alszanak (5. vers). Tehát egyértelmű, hogy ez a példázat nem a *hívők* és a *nem hívők* eltérő hozzáállásáról szól, hiszen azok, akikről itt olvashatunk, mindannyian hívőknek vallják magukat.

A példázat egyik lényeges pontja abban áll, hogy a vőlegény késik (5. vers). Ezért alszik minden szűz. A földi természetünk diktálta szükség- és törvényszerűségek továbbra is érvényesek, még ha Krisztus követőiként várjuk is Urunk visszajövetelét. Senki sem képes a felfokozott éberséget állandó módon, szünet nélkül fenntartani. Máté 24:48. versében már találkozhattunk Krisztus késleltetett visszatérésének témájával, amely Máté 25:19. versében harmadízben is megjelenik. Kétség kívül már a Jézus mennybemenetele utáni kb. harmadik évtizedben is, amikor Máté írta evangéliumát, egyes hívők számára gondot jelentett ez a késedelem.

A bölcs és a bolond hívők közötti különbség nem abban áll, hogy vajon elalszanak-e vagy sem: mindegyiküket elnyomja az álom. Ám nem mindannyian állnak készen a számadásra. Egyesek olyannyira az utolsó pillanatra hagyják a felkészülést, hogy már kifutnak az időből.

Tehát amint azt a fentiekben is megállapíthattuk, a bölcs és a bolond hívők közötti különbség nem abban áll, hogy vajon elalszanak-e vagy sem: mindegyiküket elnyomja az álom. Ám nem mindannyian állnak készen a számadásra. Egyesek olyannyira az utolsó pillanatra hagyják a felkészülést, hogy már kifutnak az időből. Jézus szerint ezek súlyos árat fizetnek hanyagságukért. „*Bezáraték az ajtó*" (Mt 25:10), próbaidejük lejár (lásd még Jel 22:10–11), és lemaradnak a „*Bárány [csodálatos] menyegzőjének vacsorájáról*", amelyet Jézus második eljövetelekor rendeznek (Mt 25:10–12; Jel 19:9).

A történet erkölcsi tanítását Máté 25:13. verse tárja elénk: „*Vigyázzatok azért, mert sem a napot, sem az órát nem tudjátok.*" Természetesen a sorozat első két példázatának is ugyanez az alapvető erkölcsi mondanivalója. Ez a harmadik azonban most még egy rendkívül fontos tanítást tesz hozzá az eddigiekhez: senki sem alapozhat egy másik ember felkészültségére. Isten ítélőszéke előtt mindenkinek egyénileg kell megjelennie.

Nem kerülheti el a figyelmünket, hogy a szüzekről szóló példázatból nem derül ki, miként készülhetünk fel a Vőlegény fogadására. A megoldást a két utolsó példázatban találhatjuk meg.

A talentumokról szóló példázat (24–30. versek) az előző háromhoz hasonlóan szintén kihangsúlyozza, mennyire fontos készen várnunk a Mester visszatérését. Ez viszont már a korábbiakban megválaszolatlanul maradt kérdésre is keresi a választ: Mit jelent valójában felkészültnek lenni?

Éppen ebben a tekintetben egészíti ki a sorozatot a talentumokkal foglalkozó példázat. A történet gondolatmenete meglehetősen egyszerű. Egy ember (Krisztus) elutazik, ám előtte minden szolgájának talentumokat (nagy pénzegységeket) oszt ki. Az egyiknek ötöt ad, egy másiknak kettőt, az utolsónak pedig egyet.

Az első két szolga befekteti a kapott talentumokat, s ezzel mindkettő növeli urának vagyonát, ám a harmadik egyszerűen csak biztos helyen akarja tudni a magáét, ezért elássa azt a földbe. Az ókori világban a pénz elásását nem is tartották olyan rossz ötletnek, ha az illető csupán biztonságba kívánta helyezni vagyonát. A rejtekhelyet persze észben kellett tartani. Az értéktárgyak elásásának gyakorlata képezte annak a példázatnak az alapját is, amely Máté 13:44. versében szerepel, és a szántóföldben elrejtett kincsről szól.

A Krisztus visszatérésére való felkészülés nem abból áll, hogy ölbe tett kézzel várjuk az esemény bekövetkezését. A készenlét sokkal inkább egy felelősségteljes, tevékeny életmódot jelent, amely bőséges termést hoz a mennyek országa számára – olyan eredményt, amelyben a Mester örömét lelheti.

A gazda viszont többet kíván pénzének puszta megőrzésénél: elvárja, hogy szolgái a talentumokat felhasználva nyereséget termeljenek. Ez akkor válik nyilvánvalóvá, amikor *„sok idő múlva”* (figyeljük meg az ezen a ponton jelentkező hasonlóságot az előző két példabeszéddel – Mt 24:48. és 25:5. verseiben!) a ház ura visszatér, és elszámolásra szólít fel, hogy megállapítsa, mennyire hűségesen dolgoztak alattvalói az ő jelenléte nélkül is (19. vers).

Az ezt követő számonkérés során megjutalmazza azt a két szolgát, akik távollétében hűen teljesítették kötelezettségeiket, tétlen társukat azonban megbünteti, hiszen az is nagyon jól tudta: ura azt várja tőle, hogy ő is kezdjen valamit a talentumával (24. vers). A felelőtlen szolga nem csak hogy nem érdemel semmilyen jutalmat, de még azt is elveszik tőle, amije van. A mester úgy ítéli, hogy ilyen módon ez a szolga nem jogosult belépni országába (28–30. versek).

A tanítás egyértelmű. A Krisztus visszatérésére való felkészülés nem abból áll, hogy ölbe tett kézzel várjuk az esemény bekövetkezését. A készenlét sokkal inkább egy felelősségteljes, tevékeny életmódot jelent, amely bőséges termést hoz a mennyek országa számára – olyan eredményt, amelyben a Mester örömét lelheti.

Ebből a példázatból az is kiderül, hogy Isten nem ugyanazt a teljesítményt várja mindenkitől. A keresztények különböző fokú képességekkel rendelkeznek (15. vers). Az ítélet során azonban nem az illető képességeinek szintjét mérik, hanem azt veszik figyelembe, hogy vajon jól használta-e fel az Istentől kapott talentumainak a teljes tárházát. Nem egyenlő mértékben részesülünk az adottságokból, de igyekezetünk azonos lehet. Az Úr mindannyiunk részéről azt várja, hogy a belénk fektetett értékek megfelelő hasznot hozzanak Számára.

A talentumokról szóló példázat másik tanulsága szerint a hűségesek „jutalomban részesülnek, ám nem busás nyugdíjjárulékot kapnak, hanem az előzőnél még nagyobb felelősséggel bízzák meg őket."[2] A nagyság tehát szolgálaton alapszik, és abban is mérhető (Mt 20:26–28), s ez az eljövendő életben sem lesz másképp, hiszen Jézus itt a mennyek országának egyik örök érvényű törvényét tárja elénk. Ellen White szintén nagyon szépen megragadta a fentiekben leírtak értelmét, amikor úgy fogalmaz, hogy az igazságon alapuló oktatás „előkészíti a tanulót a mostani, és az eljövendő világban végzendő szolgálat örömére".[3]

A juhokról és a kecskékről szóló példázatban (amely gyakorlatilag sokkal inkább nevezhető egy végidei bírósági jelenetnek,

---

[2] Eduard Schweizer, *The Good News According to Matthew,* David E. Green fordításában, (Atlanta: John Knox, 1975), 471. old.
[3] Ellen G. White: *Előtted az élet.* Budapest, 1992, Advent Kiadó. 9. old.

semmint példázatnak) teljesedik ki igazán a Máté 23. fejezetében megkezdett témakör, amely az ítéletről szól. Ez az igeszakasz egyúttal Jézusnak a készenlétről szóló, egymásra épülő tanításait is megkoronázza. Amíg ebben a sorozatban szereplő első három példázat az éberségre (Mt 24:42–25:13), majd a negyedik a vigyázás közbeni munkálkodás fontosságára helyezi a hangsúlyt (Mt 25:14–30), ez az utolsó (31–46. versek) azt fejti ki részletesen, hogy mi is ennek a ránk bízott munkának az alapvető sajátossága.

A juhok és a kecskék története valóban életszerű ábrázolása annak a végső jelenetnek, amelynek során – Jézusnak az ég felhőiben történő eljövetelekor – az emberiséget két csoportra osztják. Világosan elénk tárja, hogy nincs középút és nem lesz második esély: vagy a juhokhoz (az általánosan elfogadott ószövetségi szimbólum Isten népére vonatkozóan) vagy a kecskékhez tartozunk. Mindannyiunk felett döntenek, és vagy jobbra állítanak (a kegyelem jeleként) vagy balra (a kegyvesztett állapotra utalván). Nem létezik semmiféle középút, és az ítélet ellen való fellebbezésnek sincs helye. A jelenet a döntés visszavonhatatlanságát, végérvényességét emeli ki. Azok, akik Jézus Krisztus második eljövetele előtt nem megfelelő módon éltek a várakozásra és a vigyázásra szánt idővel, örökre elvesznek az Isten országa számára (46. vers).

A példázat rendkívül fontos eleme a meglepetés. Saját egyéni esetükre nézve mind a juhokat, mind pedig a kecskéket megdöbbenti a király döntése. Mindkét csoport meg is kérdőjelezi az ítélet jogosságát (37–39. versek; 44. vers).

A meglepettség oka abban gyökerezik, hogy a legtöbben helytelenül értelmezik az igazi vallást (lásd még: Jak 1:27; Róm 13:8–10). Az átlagember az igaz vallásgyakorlás lényegét abban látja, hogy a megfelelő dogmákban hisz, illetve bizonyos szertartásbeli és életmódbeli követelményeknek eleget tesz.

A példázat rendkívül fontos eleme a meglepetés. Saját egyéni esetükre nézve mind a juhokat, mind pedig a kecskéket megdöbbenti a király döntése. Mindkét csoport meg is kérdőjelezi az ítélet jogosságát. A meglepettség oka abban gyökerezik, hogy a legtöbben helytelenül értelmezik az igazi vallást.

Ám ez korántsem biblikus álláspont. Az egyik legnagyszerűbb ószövetségi igében az Úr Mikeáson keresztül azt üzeni, hogy nem látványos cselekedeteket vagy szertartásos engedelmességet vár gyermekeitől, hanem *„hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot, és hogy alázatosan járj a te Isteneddel”* (Mikeás 6:6–8). Jézus pedig immár háromszor is idézte ezt az igét Máté evangéliumában (9:13; 12:7; 23:23), minden egyes alkalommal olyan szövegkörnyezetben, amikor az igazi vallás helytelen értelmezéséről volt szó. Az Újtestamentum további részei szintén ezt a témát tárgyalják. Az előbbiek fényében például Jakab is a következőket írja: *„Tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és az Atya előtt ez: meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomorúságukban, és szeplő nélkül megtartani magát e világtól”* (Jakab 1:27). Pál pedig kijelenti, hogy *„aki szereti a felebarátját, a törvényt betöltötte”* (Róm 13:8–10; lásd még: Gal 5:14).

Az igazi vallásról és az azt gyakorlók jutalmáról sem hallgathatott az első evangélium szerzője. Jézus egyértelműen fejezte ki magát, amikor kijelentette, hogy *„aki inni ád egynek e kicsinyek közül, csak egy pohár hideg vizet tanítvány nevében, bizony mondom néktek, el nem vesztheti jutalmát”* (Mt 10:42). Máshol pedig arról beszélt, hogy a két legfőbb parancsolat tulajdonképpen az Isten és a felebarát iránti szeretetre szólít fel (Mt 22:36–40). Meghatározása szerint a tökéletesség abban rejlik,

ha az ember megkönyörül az ellenségein is (Mt 5:43–48; Lk 6:36); és egyértelműen kifejezte a magatartására olyan sokat adó gazdag ifjú vezetőnek, hogy ha tökéletes akar lenni, adja el *„vagyonát és ossza ki a szegényeknek”.* Jutalmul pedig a mennybéli kincset ígérte neki (Mt 19:21).

Mindezek a tanítások Máté 25:31–46. igeszakaszában érik el mondanivalójuknak azt a részét, amely a leglényegesebb. Jézus itt hihetetlenül egyértelmű módon mutatja be, hogy mi számít igazán az ítélet során. Senki sem fogja tőlünk számon kérni, hogy miben hittünk, vagy megtartottuk-e a szombatot, fizettünk-e tizedet, vagy vigyáztunk-e az egészségünkre. Természetesen ezek a dolgok is fontosak, de ha szigorúan be is tartjuk őket, az még nem jelenti azt, hogy nem kárhozunk el (lásd: Mt 23:23–24). A döntő kérdés az ítélet során az lesz, hogy vajon az illető kézzelfogható, egyértelmű módon kifejezte-e szeretetét felebarátai iránt.

Az első evangéliumi könyvből mindezt tökéletesen megérthetjük, és Ellen White is csodálatosan fogalmaz, amikor a Máté 25:31–46. igeszakaszával kapcsolatban a következőket írja: „[Jézus] ezt a képet állította tanítványai szeme elé a nagy ítéletnap jelenetéről. Úgy ábrázolta annak a napnak a jellegét, amint az egy pont körül forog. Mikor a népeket elébe gyűjtik, akkor az embereknek csak két csoportja lesz majd ott jelen. Örökkévaló sorsukat az határozza majd meg, amit Krisztusért megtettek, vagy elmulasztottak megtenni szegény és szenvedő embertársaik személyében.”[4]

Egyesek úgy vélik, hogy a 31–46. versek a cselekedetek által elnyerhető üdvösséget tanítják, ám ez nem így van. Ez az igehely valójában az utolsó ítélet menetét írja le, nem pedig arról

[4] Ellen G. White: *Jézus élete.* Budapest, 2003, Advent Kiadó. 542. old.

szól, hogyan nyerhetünk üdvösséget. A teljes első evangélium alapja az a meggyőződés, amely szerint Krisztus megfizette bűneink árát hatalmas küldetése során, hogy megszabadítsa népét a bűn fogságából (Mt 20:28; 1:21). A Mt 25:31.-től a 46. versig terjedő igeszakasz éppen arra a kérdésre nyújt nekünk kézzelfogható, egyértelmű választ, hogy vajon bárkit közülünk megmenthetett-e már Jézus az örök élet számára vagy sem. Ha igen, annak a valakinek az élete bizonyítékok sorát állítja majd elénk arra vonatkozólag, hogy szívébe fogadta Isten kegyelmét és szeretetét, és éppen ezért kész megosztani az Úrtól kapott ajándékait, talentumait másokkal. Joachim Jeremias a következőképpen fogalmazza meg ezzel kapcsolatos gondolatait: „Az utolsó ítélet során az Úr olyan hitet keres majd nálunk, amit meg is éltünk."[5] Leon Morris hasonlóképpen fejezi ki magát: „Ne feledjük: az egész Szentírás azt kívánja megértetni velünk, hogy kegyelem által ment meg bennünket az Úr, és cselekedeteink szerint ítél. […] Tetteink vagy a bennünk munkálkodó isteni kegyelemről, vagy arról tanúskodnak, hogy elutasítjuk ezt az ajándékot."[6]

Ha Jézus már megmenthetett valakit az örök élet számára, akkor annak az embernek az élete bizonyítékok sorát állítja majd elénk arra vonatkozólag, hogy szívébe fogadta Isten kegyelmét és szeretetét, és éppen ezért kész megosztani az Úrtól kapott ajándékait, talentumait másokkal.

[5] Joachim Jeremias, *The Parables of Jesus,* második átdolgozott kiadás. (New York: Charles Scribner's Sons, 1972), 209. old.
[6] Leon Morris, *The Gospel According to Matthew,* Pillar New Testament Commentary (Grand Rapids: Eerdmans, 1992), 634. old.

A juhokról és a kecskékről szóló történet egyik fontos tanulsága abban áll, hogy azok a cselekedetek, amelyek igazán sokat jelentenek, egyszerűek és nem számításból születnek. Olyan egyszerűek, mint amikor enni adunk a szegényeknek, és meglátogatjuk beteg embertársainkat. S nem is számításból teszik őket, hiszen azok, akik így cselekszenek, nem azért teszik, hogy az érdemeiket növeljék, hanem mert az Úr szeretete él a szívükben, és az a legtermészetesebb módon – rajtuk keresztül – másokra is kiárad. Már fel sem tűnik nekik, hogy mennyire segítőkészek és irgalmas szívűek embertársaik iránt. Lelkük teljesen átitatódott Isten szeretetétől, s ez megmutatkozik mindennapjaik során, jóllehet ők nincsenek tudatában ennek az erénynek.

Másrészről a kecskékként megítélt emberek egész viselkedése arról árulkodik, hogy ha ők tudták volna, milyen fontos személyek a betegek és a szegények, elsőként nyújtottak volna segítséget számukra. Ám ők minden erőfeszítésükkel tekintélyre, jutalomra és elismerésre törekedtek, és így képtelenek voltak Isten szeretetét befogadni a szívükbe. Ilyen módon éppen azt a dolgot rekesztették ki a vallásból, ami igazán számít. Vallásoskodásuk tulajdonképpen az önzőség egyik leplezett formája.

Jézus így szól minden ilyen követőjéhez: *„Nem ismerlek titeket”* (Mt 25:12). *„Nem minden, aki ezt mondja nékem: »Uram! Uram!« megyen be a mennyek országába; hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát. Sokan mondják majd nékem ama napon: »Uram! Uram! Nem a te nevedben prófétáltunk-é, és nem a te nevedben űztünk-é ördögöket, és nem cselekedtünk-é sok hatalmas dolgot a te nevedben?« És akkor vallást teszek majd nékik: »Sohasem ismertelek titeket; távozzatok tőlem, ti gonosztevők«”.* (Mt 7:21–23)

Az egyedül szükséges – ám elengedhetetlen – feltétele annak, hogy valaki beléphessen a mennyek országába, ha Isten szeretete észrevétlenül beleivódik a szívébe, s ez aztán meg is látszik az illető mindennapjai során. Az ilyen ember már rálépett arra az útra, hogy a szolgálatkészség és lelki nagyság elve szerint éljen.

Az egyedül szükséges – ám elengedhetetlen – feltétele annak, hogy valaki beléphessen a mennyek országába, ha Isten szeretete észrevétlenül beleivódik a szívébe, s ez aztán meg is látszik az illető mindennapjai során. Az ilyen ember már rálépett arra az útra, hogy – a Máté evangéliumában újra és újra felmerülő – szolgálatkészség és lelki nagyság elve szerint éljen, s őket az Úr már bizonyosan meg tudta menteni az örök élet számára, mert szívükben magukévá tették a szeretet törvényét, ami egyben az Isten országának is az alapelvét képezi. Így kegyelem által kifejlődhetett bennük az az igazság, amely *„több az írástudók és a farizeusok igazságánál.”* Éppen ezért ők már készen állnak arra, hogy belépjenek *„a mennyeknek országába”* (Mt 5:20).[7]

A kiegyensúlyozott élet fontos a végidőben is

A szinoptikusok végidőről szóló tanítását figyelembe véve egyvalamin nemigen csodálkozhatunk: a hetednapi adventizmus történelme folyamán – a végidő „kitolódását” látva –, az a gondolat kísértett minduntalan egyes hívőket, hogy a Jelenések könyvének apokaliptikus üzenete helyett inkább a szinoptikusok által megírt változattal foglalkozzanak. Az apokaliptikus

[7] A szinoptikusok végidei üzenetével kapcsolatban bővebben lásd: George R. Knight, Matthew: *The Gospel of the Kingdom,* Abundant Life Bible Amplifier (Boise, Idaho: Pacific Press, 1994), 232–250. old.; George R. Knight, *Exploring Mark* (Hagerstown Md.: Review and Herald, 2004), 240–252. old.

mondanivalójú Jelenések könyvének hirdetését nagy örömmel fogadta a 19. század embere, s bár ez az igazság ránk is ugyanúgy vonatkozik, mára már valahogy elavult témának számít. Álljunk két lábbal a földön, figyeljük a mostani idők szükségleteit, s kövessük Jézus példáját a társadalmi igazságosság, a szegények élelmezése, és az ehhez hasonló területeken. Ilyen módon élhetünk értelmes keresztény életet a huszonegyedik században is.

Az egyház legfőbb küldetését tekintve ez az elképzelés csupán három problémát vet fel. Az első és legfontosabb az, hogy ezt az álláspontot maga Jézus is elutasította. Jóllehet földi szolgálata során Ő is sokat tett a szegények és a szenvedők érdekében, idővel világossá tette, hogy földünk problémáit ilyen módon sohasem lehetne megoldani. Ha mégis egyedül a társadalmi igazságszolgáltatást hangoztatjuk, azzal Ravi Zacharias szerint „félreértelmezzük [az Újszövetség] üzenetét”.[8]

Jézus álláspontját az 5000 férfi és családtagjaik megvendégelése kapcsán érthetjük meg a legvilágosabban, ekkor ugyanis olyan nagy benyomást tett a népre, hogy az emberek jönni akartak és *„őt elragadni, hogy királlyá tegyék”* (Jn 6:15). Felidézték magukban, hogy Mózes, népük nagy szabadítója *„mannát [vagyis mennyei kenyeret adott atyáiknak] a pusztában”* (31. vers). Nyilvánvaló, hogy most egy második Mózes – egy második szabadító – egy másik próféta (14. vers; 5Móz 18:18) áll előttük, aki Mózeshez hasonlóan képes mennyei kenyérrel ellátni a népet. Ezért akarták királyukká tenni Jézust. Ez a gondolat még a tanítványokat is magával ragadta. Máté azt is feljegyzi, hogy Jézusnak *„kényszerítenie”* kellett tanítványait, szálljanak be a hajóba, s indulja-

[8] Ravi Zacharias, Jesus Among Other Gods: The Absolute Claim of the Christian Message (Nashville: Thomas Nelson, 2000), 79. old.

nak el a tavon, míg Ő elbocsátotta a tömeget (Mt 14:22). Jézus számára a földi királyság felé éppen a szegények jóllakatásán keresztül vezető útban rejlett a legtökéletesebben kitervelt kísértés, hiszen Ő valóban képes volt kenyérré változtatni a *„köveket”* (lásd Mt 4:3–4), s most erre a népre, akiknek az életét túlontúl gyakran keserítette meg az éhezés, olyan rendkívüli hatást tett ez az eset, hogy készek voltak azon nyomban és ott helyben megalapítani a királyságot.

Jóllehet földi szolgálata során Jézus is sokat tett a szegények és a szenvedők érdekében, idővel világossá tette, hogy földünk problémáit ilyen módon sohasem lehetne megoldani.

Elsőrangú kísértés valóban, amely Jézusnak *„azt sugallja, hogy alapozza királyságát a kenyérre, s első rendeletével szüntesse is meg az éhezést a nép körében.”*[9] Ez valóban időszerű küldetés. Ám ez a szolgálatnak csupán egy elvi útja, amelyet Jézus határozottan visszautasított János evangéliumának hatodik, és Máté evangéliumának negyedik fejezetében is. Küldetésének elsődleges célja éppen abban állt, hogy kiemelje „hallgatóit sivár, táplálkozásközpontú létéből, s megismerhessék az olyan élet utáni legfőbb éhséget, amelyet csak egy másfajta kenyérrel csillapíthatunk. […] Ő éppen ezt a magasabb rendű éhséget kívánta kielégíteni”[10] – az emberi lélek éhezését, és a bűnös embernek a tökéletes megváltásra való rászorultságát szerette volna betölteni. Ennek fényében, miközben továbbra is táplálta a szegényeket, és felhívta a figyelmet a társadalmi igazságosság szükséges voltára, *Jézus szemében a leglényegesebb az „időszerűtlennek számító” ke-*

[9] James Denney, Jesus and the Gospel (London: Hodder and Stoughton, 1908), 210. old. (A dőlt betűs rész betoldás.)
10 Zacharias, 79. old.

reszt mélyreható üzenete és az evangélium hirdetése, melynek értelmében igenis létezik tökéletes megváltás ebből a bűnös világból.

Pontosan ezzel a fontossági sorrenddel függ össze a szegények jóltartása révén megszerezhető királyság elméletének második hátulütője is, hiszen éppen Krisztus bízta meg a követőit azzal, hogy közvetlenül második eljövetele előtt hirdessék a Jelenések könyve 14. fejezetében olvasható hármas angyali üzenetet. Jézus fel is fedte magát János előtt (Jel 1:1–3), s Ő bocsátja el a három angyalt az egész világnak szóló *„örökkévaló evangélium”* üzenetével (Jel 14:6). A jó hír részben abból áll, hogy *„eljött az Ő ítéletének órája”* (7. vers), a bűn uralma véget ér, az Úr nemsokára eljön, és kiszabadítja népét ebből a betegséggel, fájdalommal, halállal és éhezéssel sújtott világból (Jel 14:14–20; 19; 21:1–4). Jézus megoldása felülmúl minden kísérletet, amely – némi társadalmi jótétemény révén – megromlott világunk helyreállítására irányul, legyen az bármilyen jó és dicséretre méltó intézkedés is. Hatalmas hibát követünk el tehát, ha megpróbáljuk különválasztani a szinoptikusok apokalipszisének Krisztusát a Jelenések könyvében szereplő Megváltótól, hiszen mindkét üzenet Tőle származik.

Harmadszor pedig számunkra, adventisták, illetve az Adventista Egyház számára a szegényekről és a szenvedőkről való gondoskodás azért sem válhat az elsődleges apokaliptikus programmá, mert ettől Ellen White is határozottan óva int. A tizenkilencedik század vége felé J. H. Kellogg egy rendkívül fontos és eredményes mozgalmat indított a társadalmi igazságosság jegyében a szegények és a kiközösítettek érdekében. S bár Ellen White-nak semmi kétsége nem volt afelől, hogy „önmagában véve ez nagyszerű munka” és „az Úr is akarja, hogy a kivetettek társadalmi segítséget kapjanak”, mégis hajthatatlan maradt a tekintetben, hogy ne adventista energiákat és pénzforrásokat „emésszen

fel egy olyan szolgálat, amelyet javarészt a nem hívők is elvégeznének.” Majd így folytatja: „A világ azonban sohasem fogja elvégezni azt a munkát, amellyel az Úr az Ő népét bízta meg.”[11]

Más helyütt pedig arra hívja fel a figyelmünket, hogy bár az Üdvhadsereg jó szolgálatot lát el, ám az általuk végzett munka nem lehet az adventisták fő feladata. Sőt, „az Úr kijelölte számunkra a megfelelő munkamódszert. […] Hirdetnünk kell a jelen korunkra vonatkozó igazságot”[12] Számára pedig ezt az igazságot a Jelenések könyve 14. fejezetében szereplő három angyali üzenet jelentette. Ellen White soha nem fáradt el emlékeztetni a hetednapi adventistákat arra, hogy míg nagyon sokan tevékenykednek a társadalmi igazságszolgáltatás jegyében, s különböző szolgálatokat végeznek a szegények és az éhezők érdekében, rajtunk kívül viszont senki más nem hirdetheti az Úr végidei, apokaliptikus üzenetét, hiszen ez – vélte – Isten különleges megbízatása az Adventista Egyház számára.[13]

Jézus megoldása felülmúl minden kísérletet, amely – némi társadalmi jótétemény révén – megromlott világunk helyreállítására irányul, legyen az bármilyen jó és dicséretre méltó intézkedés is. Hatalmas hibát követünk el tehát, ha megpróbáljuk különválasztani a szinoptikusok apokalipszisének Krisztusát a Jelenések könyvében szereplő Megváltótól, hiszen mindkét üzenet Tőle származik.

---

[11] Ellen G. White, „The Work for This Time”, manuscript 3, 1899; Ellen G. White to Bro. and Sis. Irwin, 1900. január 1.

[12] Ellen G. White: *Bizonyságtételek a gyülekezetek számára,* nyolcadik kötet. (2002, a fordító Egervári Dezső kiadása. 139. old.)

[13] Ezekről a témákról bővebben lásd: „Occupying Till He Comes: The Tension Between the Present and the Future” in George R. Knight, If I Were the Devil: Seeing Through the Enemy’s Smokescreen: Contemporary Challenges Facing Adventism (Hagerstown, Md.: Review and Herald, 2007), 251–269. old.

A jelen helyzetben fontos kihangsúlyoznunk, hogy a Jelenések könyvében leírt végidei látomás és a szinoptikusok által feljegyzett apokalipszis egyáltalán nem mondanak ellent egymásnak. Éppen ellenkezőleg, kiegészítik egymást, minthogy mindkettőnek megvan a maga helye, és a maga tökéletes vonatkozásában szemlélteti a végidei eseményeket Krisztus szolgálatán keresztül. Tehát, miközben az Úr Jézus segítette a kirekesztetteket és jóllakatta a szegényeket, elsődleges küldetésének mégis egyértelműen az evangélium hirdetését tekintette, s ez a határozott életszemlélet egészen a keresztig vezette Őt. Ugyanez az egyensúly jelenik meg az adventizmus számára kitűzött szolgálatban, amelynek révén az Úr fel kívánja készíteni a világot uralkodása történetének döntő pontjára, amelynek beteljesedése kétezer évvel ezelőtt, Krisztussal kezdődött el. *Mind a Jelenések könyve, mind pedig a szinoptikusok által leírt apokalipszis legalapvetőbb üzenete abban áll, hogy a valódi megoldást a szegénység és az igazságtalanság kérdésére egyedül Jézus visszatérése jelenti. Éppen ez a megoldás teszi az adventista üzenetet igazán időszerűvé és lényegessé e haldokló világ számára.*

Ellen White soha nem fáradt el emlékeztetni a hetednapi adventistákat arra, hogy míg nagyon sokan tevékenykednek a társadalmi igazságszolgáltatás jegyében, s különböző szolgálatokat végeznek a szegények és az éhezők érdekében, ám rajtuk kívül senki más nem hirdetheti az Úr végidei, apokaliptikus üzenetét, hiszen ez – vélte – Isten különleges megbízatása az Adventista Egyház számára.

Ezeknek tudatában tehát, fel kell tennünk a kérdést, miként éljünk és cselekedjünk annak érdekében, hogy fel tudjunk készülni az Úr Jézus eljövetelére? A választ az Újszövetség mind-

két végidei üzenetében megtalálhatjuk. Megszívlelvén a Máté evangéliuma 25. fejezetében a juhokról és a kecskékről szóló igeszakaszhoz hasonló bibliai példákat, természetesen nem szabad elhanyagolnunk az éhezők ellátását, és a betegek meglátogatását, de egyúttal hirdetnünk is kell Istennek az utolsó napokra vonatkozó apokaliptikus üzenetét. Párhuzamosan kell végeznünk mindkét szolgálatot. Elengedhetetlen, hogy a megfelelő egyensúlyt fenntartva mindkettő fontos szerepet töltsön be az életünkben.

Itt azonban egy sajnálatos megjegyzést kell tennünk, ugyanis az adventisták igen gyakran rosszul közelítik meg a végidővel kapcsolatos tanítást, s a fő hangsúlyt a többi egyház tévedéseire, félelemkeltésre, – s ami a legrosszabb – a második advent időpontjának meghatározására helyezik. Figyeljük csak meg: amint egy hír felröppen a vasárnap törvényre vonatkozóan, az adventisták azonnal lázba jönnek. Ám sajnálatos módon túlságosan gyakran veszítjük szem elől azt a tényt, hogy Krisztus nem az időpont fontosságát emelte ki számunkra.

Éppen ellenkezőleg: az Úr Márk 13:34. versében és a Máté evangéliuma 24. és 25. fejezeteiben olvasható példázatok révén is egyértelműen arra tanítja azokat, akik várják az Ő visszajövetelét, hogy legfőképpen a hűséges szolgálatra törekedjenek. Ha így munkálkodunk az Úr művében, miközben várunk és vigyázunk, ezzel megtanuljuk a legfontosabb leckét, amelyet Jézus a szinoptikusok végidőkre vonatkozó üzenetében a második eljövetellel kapcsolatban adott nekünk.

Megtörténhet, hogy ez néhányunkat csalódással tölt el, mert több gondot fordítunk az Úr eljövetele időpontjának meghatározására, mint a hűséges szolgálatra. Ám Jézus akarata szerint ki kell vernünk a fejünkből ezt a rögeszmét, és úgy élnünk mindennapjainkat, hogy készen találjon minket, bármikor visszatér.

Mit kellene tennünk, ha megtudnánk, hogy az Úr második eljövetele a mai napon következne be? John Wesley rátapintott a lényegre, amikor azt mondta, hogy ha erről értesülne, egyszerűen tovább végezné mindennapi feladatait, vagyis hirdetné az Úr üzenetét, és szeretettel fordulna Isten népe felé.

És mit kellene tennünk, ha megtudnánk, hogy az Úr második eljövetele a mai napon következne be? John Wesley rátapintott a lényegre, amikor azt mondta, hogy ha erről értesülne, egyszerűen tovább végezné mindennapi feladatait, vagyis hirdetné az Úr üzenetét, és szeretettel fordulna Isten népe felé.

William Barclay a következőképpen fejezte ki a szinoptikus apokalipszis gyakorlati mondanivalójának lényegét: „Úgy kell napjainkat megélnünk, hogy ne számítson, mikor jön el a Megváltó. Mindez hatalmas feladattal jár az életben: minden napon számot kell tudnunk adni cselekedeteinkről, és minden pillanatban készen kell állnunk a Vele való személyes találkozásra. *Így az egész életünk egyfajta felkészüléssé válik a Királlyal való csodálatos találkozásra.*"[14]

[14] William Barclay, *The Gospel of Mark,* második kiadás, Daily Study Bible (Edinburgh: St. Andrew Press, 1956), 337. old. (A dőlt betűs rész betoldás.)

Hatodik fejezet

A neoapokaliptikus irányzat rövid áttekintése

– és egy kései előszó

Mi lehet az igazán időszerű és lényeges a huszonegyedik századi ember számára? Mi az, amire valóban szüksége van a Földnek?

Ezek a kérdések tulajdonképpen az adventizmus alapvető mondanivalóját feszegetik. Ám az egyházon belül a lelkészség és a laikus hívők körében nincs teljes egyetértés a választ illetően.

Minthogy Krisztus második eljövetele látszólag egyre csak késik, sok adventista, főként a tehetséges fiatal hívők, valami időszerű, jelentőségteljes üzenet után kutatnak az új évszázad számára. Éppen ezért mind többben vesznek részt olyan programokban, amelyek keretében a szegények étkeztetését végezhetik, illetve a társadalmi igazságosság megvalósulásáért tevékenykedhetnek. Mindezek, amint azt már az ötödik fejezetben is megjegyeztem, jó és szükséges dolgok, ám a Biblia szemszögéből nézve semmiképp sem nevezhetők a világ legnagyobb szükségleteit betöltő, „legfontosabb" keresztényi cselekedeteknek. Bár Jézus is törődött a kiközösítettekkel, és élelemmel látta el a szegényeket, újra és újra visszatért a társadalmi igazság ösvényéről, s figyelmét ismét saját küldetésének elsődleges céljára összpontosította. Üzenete lényegi mondanivalójához szorosan hozzátartozott az a tény is, hogy a társadalmi igazságosságért folytatott küzdelem és a keresztény jóindulat önmagukban sohasem jelenthetnek megoldást a világ problémáira.

Az egyedül kielégítő és végleges válasz az elbukott világunkat sújtó, gonosz indulatok keltette nyomorúságokra – amint azt Krisztus mind az evangéliumokban, mind pedig a Jelenések könyvében tanította –, diadalmas visszatérése lesz az ég felhőiben. Ebben rejlik a mi igazi reménységünk. Minden más csak részlegesen, átmenetileg nyújthat segítséget.

És az embereknek valóban a reményre van mindennél jobban szükségük. A remény nélküli világnak éppen a reménység ígérete az, ami a Jelenések könyvét minden korra vonatkozóan időszerűvé tette.

A neoapokaliptikus irányzat rövid áttekintése

Korunknak meg kell hallania – amit mi akár neoapokaliptikus üzenetnek is nevezhetnénk –, hogy a remény Krisztusban ölt testet, aki nem csupán az Istentől jött megmentő Bárány, hanem Júda törzsének visszatérő Oroszlánja is, aki nem pusztán jóllakatja majd az éhezőket, hanem teljességgel megszünteti az éhezést, – s nem csupán vigasztalni fogja a gyászolókat, hanem végérvényesen eltörli a halált. A világ már túlságosan régóta szenved, s ez a szenvedés nem ér véget az emberiség legnagyobb erőfeszítései ellenére sem. A neoapokaliptikus üzenet hirdetésével arról a végső reménységről beszélünk, amely minden más reményt elhomályosít.

Mindazoknak, akiket közülünk már megfertőzött valamikor a fenevadközpontú igehirdetés, és félnek, nehogy a „régi, nemszeretem napok” visszatérjenek, emlékezniük kell a következőkre: a bibliaközpontú apokaliptikus üzenet hirdetése nem egyfajta gyakorlat, amelynek segítségével más egyházakat bírálgatunk, vagy félelmet keltünk, esetleg arra bátorítunk embereket, hogy mindig újra és újra feltöltekezzenek valamiféle eszkatológikus lelkesedéssel.

Éppen ellenkezőleg: a neoapokaliptikus üzenetnek mindvégig Krisztus áll a középpontjában, s a felelősségteljes mindennapi életet úgy mutatja be, mint amely a hűségesek keskeny útja, miközben azok örömteli szívvel várják vissza Urukat a mennyből; valamint ráébreszt arra, hogy semmi sem fontosabb Krisztus eljövetelénél, aki mindent helyreállít majd.

A világ már túlságosan régóta szenved, s ez a szenvedés nem ér véget az emberiség legnagyobb erőfeszítései ellenére sem. A neoapokaliptikus üzenet hirdetésével arról a végső reménységről beszélünk, amely minden más reményt elhomályosít.

A neoapokaliptikus mozgalmat a félelem helyett a szeretet motiválja. Elsősorban a jövőre tekint előre, s nem a múlton mereng. Miközben a jövőre vonatkozó ígéretekre hívja fel a figyelmet, a múltról mégsem feledkezik el. Sőt, egyértelműen és szilárdan arra épít, amit eddig a Szentírásból megértettünk, hiszen a Biblia évszázadokon keresztül egyre nagyobb tudással gazdagította a keresztényeket. A neoapokaliptikus irányzat az előzőek mellett a huszonegyedik századi eseményeket és fejlődést is arra használja fel, hogy megmagyarázza a történelem menetét egészen az elkerülhetetlen beteljesedésig. Miközben bizonyos tizenkilencedik századi nézeteket alapul vesz, egyúttal be is építi azokat a jelenkor valóságába. Így tehát tiszteletben tartja a múltat, ugyanakkor kész tovább is lépni.

Jézus a világ reménységeként tulajdonképpen maga a neoapokaliptikus üzenet, dióhéjban összefoglalva. Minden más a Lényéből következik.

A Jelenések könyvének Krisztusa természetesen még mindig ugyanaz a Jézus, akiről az evangéliumok is szólnak, s aki szüntelenül arra bátorít mindegyikünket, hogy az életet válasszuk –

a halál helyett; a szeretetet – az önzés helyett; Istent, – s ne a Sátánt. Krisztus az egész Újszövetségen keresztül arra szólít fel bennünket, hogy Istent imádjuk mindenek felett. Ez a felhívás a neoapokaliptikus jövőben is érvényben marad, minthogy az egyház továbbra is hirdeti a hármas angyali üzenet örökkévaló evangéliumát a föld minden lakója számára.

A neoapokaliptikus mozgalom nem retten vissza a Jelenések könyve 12–14. fejezeteiben felvázolt nagy küzdelem forgatókönyvétől. Sőt, felismeri, hogy a küzdelem középpontjában nem egyszerűen valamiféle látszólagos, felszínes engedelmesség áll, hanem egy őszinte, bensőséges kapcsolat a teremtő Istennel. Az ilyen kapcsolat az imádatban megnyilvánuló tökéletes hűséget eredményezi, amelynek révén a szeretet mindennapi életünk legfontosabb részévé válik. Ebben való elkötelezettségünket pedig részben az Úr parancsolatainak megtartásával tudjuk kifejezni.

Jézus a világ reménységeként tulajdonképpen maga a neoapokaliptikus üzenet, dióhéjban összefoglalva. Minden más a Lényéből következik.

Mindezek fényében tehát a szóban forgó irányzat nem túlzott ragaszkodás a törvény betűjéhez, hanem az őszinte imádat szükségességét hirdeti, amelynek révén belekapaszkodhatunk Urunk ígéreteibe. Végül is éppen a Jelenések könyvében szereplő Krisztus az, aki határozottan állította, hogy az idők végén lesz egy népe, akik majd

1. türelmesen várják visszatérését,
2. míg várnak, megtartják Isten parancsolatait,
3. Megváltójukon keresztül a teljes bizalom kapcsolatát ápolják Atyjukkal (Jel 14:12).

Végezetül pedig a neoapokaliptikus mozgalom felhívja figyelmünket a kifejezetten adventista nézetekre is, és beépíti azokat a protestáns kereszténység elvei közé. Ennek az egyesítésnek a nyomán értjük meg Istennek a Jelenések 14. fejezetében adott parancsát: annak az üzenetnek hirdetését, amely Jézus második eljövetelét megelőzően a világ minden lakójának szól. Ez az üzenet az, amely útjelző reménysugárral szolgál szenvedő világunk számára. Ez az üzenet az, amelyet a Jelenések könyvének feltámadt Krisztusa a *legfontosabbnak* ítél korunk számára.

Megkésett előszó gyanánt

Talán észrevetted, kedves Olvasó, hogy ez a rövid könyv nem egy előszóval vagy egy bevezetővel kezdődött. Mulasztásom egy terv része volt, azt szerettem volna ugyanis, hogy előbb merüljetek bele a témába, töprengjetek el a mondanivalóján, s majd csak azután alkossatok róla véleményt.

„A terméketlenné tett adventizmus”-t nem egy terjengős, tudományos témájú könyvnek szántam. Sokkal inkább egy korunk emberéhez szóló tanulmányként, ébresztő kiáltásként, amely azon az ösztönös megérzésen alapszik, hogy az adventizmus lassan-lassan letér a számára kijelölt útról. Valamint azért, mert megfigyeltem, hogy rengeteg fiatal adventista lelkész és laikus hívő még csak nem is hallott soha az apokaliptikus üzenetről, míg sok idős lelkészben és más – egyházi megbízás alapján szolgáló – testvéremben felmerül a kérdés, egyáltalán hihetnek-e még benne, és prédikálhatnak-e még róla.

Ennek a könyvnek a velejét először a Csendes-óceáni Unió 2007. augusztusi konferenciáján, az ötévente megrendezésre kerülő lelkésztalálkozó esti alkalmain adtam elő. Ahogyan arra számítottam is, a téma megosztotta a közel 800 fős lelkészségből álló hallgatóságom véleményét. A találkozó végén az elő-

adók értékelése következett, amikor is két címet tudhattam a magaménak: az én sorozatom előadásait szavazták meg a legértékesebbnek az összejövetel során, ugyanakkor a legkevésbé értékeseknek is, bár a szavazatok száma 5:1 arányban billent a *legértékesebb* jelző javára.*

Könyvemet az adventizmus hatástalanságáról nem terjengős, tudományos témájú műnek szántam. Sokkal inkább egy korunk emberéhez szóló tanulmányként, ébresztő kiáltásként, amely azon az ösztönös megérzésen alapszik, hogy az adventizmus lassan-lassan letér a számára kijelölt útról. Valamint azért, mert megfigyeltem, hogy rengeteg fiatal adventista lelkész és laikus hívő még csak nem is hallott soha az apokaliptikus üzenetről, míg sok idős lelkészben és más – egyházi megbízás alapján szolgáló – testvéremben felmerül a kérdés, egyáltalán hihetnek-e még benne, és prédikálhatnak-e még róla.

Ennek a végeredménynek rendkívüli jelentősége van, mert jelzi, hogy a lelkészkar (és nagy valószínűséggel a laikus hívők serege is) erősen megosztottá vált azokban az elvekben, amelyek adventistává tesznek minket. Ami azonban még a hivatalos értékelésnél is fontosabb számomra, hogy a Csendes-óceáni Unió és az Ausztráliai Unió (ahol 2008. februárjában tartottam meg ugyanezt a sorozatot) lelkészei újra és újra megismételték kijelentéseiket: végre bizalommal prédikálhatják az adventista üzenetet, s nyugodt szívvel taníthatnak a Jézus második eljövetelét megelőző ítéletről. Egyúttal kifejezték örömüket arra nézve is, hogy végre összefüggéseikben láthatták az apokaliptikus üzenet főbb alkotóelemeit.

* Gerry Chudleigh és Julie Masterson, „Ministerial Council Overflows," Pacific Union Recorder, 2007. decembere, 31. old.

Továbbra is azért imádkozom, segítsen az Úr minket a végidők üzenetének hirdetésében, illetve tanításában, amelyet ránk bízott, miközben megőrizzük annak igazi, csorbítatlan teljességét, és megtartjuk a megfelelő egyensúlyt, – valamint azért, hogy legyen fülünk „meghallani”, amit a „Lélek mond a gyülekezeteknek” János csodálatos látomásában.

George R. Knight
Rouge River, Oregon